EEZ FI un Norvēģijas FI Projekts „Ūdenstorņa ēkas paraugrestaurācija un apsaimniekošana Daugavpils cietoksnī”

Daugavpils (Dinaburgas) cietokšņa restaurācijas un apsaimniekošanas vadlīnijas

Daugavpils
2011

S A T U R S

		Ievads	**5**
		Kopsavilkums	**6**
1.		**Esošās situācijas raksturojums**	**8**
	1.1.	*Teritorijas un kompleksa raksturojums*	*12*
	1.2.	*Spēkā esošie dokumenti*	*20*
	1.3.	*Šobrīd realizējamo aktivitāšu pārskats*	*22*
	1.4.	*SVID analīze*	*25*
	1.5.	*Starptautiskā dimensija*	*26*
2.		**Cietokšņa kompleksa saglabāšanas un attīstības koncepcija**	**29**
	2.1.	*Vērtību definēšana*	*29*
	2.2.	*Kompleksa attīstības mērķi un uzdevumi*	*30*
	2.3.	*Attīstības virzieni un veicamie pasākumi:*	*31*
		• *Vēsturiskā telpa*	
		• *Kopiena*	
		• *Publiskie pakalpojumi un transports*	
		• *Teritorijas apsaimniekošana*	
		• *Tūrisms un kultūras telpa*	
		• *Ainava un daba*	
		• *Teritorijas menedžments*	
		• *Mārketings*	
		• *Izglītība un komunikācija*	
		• *UNESCO*	
3.		**Cietokšņa uzturēšanas un apsaimniekošanas modelis**	**51**
	3.1.	*Pamatprincipi*	*51*
	3.2.	*Mērķi*	*53*
	3.3.	*Uzdevumi*	*53*
	3.4.	*Funkcijas*	*54*
	3.5.	*Struktūra*	*55*
	3.6.	*Finansējums*	*59*
	3.7.	*Sadarbībā realizējamo pasākumu raksturojums*	*61*
4.		**Cietokšņa restaurācijas un atjaunošanas vadlīnijas**	**62**
	4.1.	*Saistošie dokumenti*	*63*
	4.2.	*Atbildīgās institūcijas*	*64*
	4.3.	*Pamatprincipi (nosacījumi)*	*66*
		• *Pilsētvide*	
		• *Prasības jumtu krāsojumam un materiālu izvēle*	
		• *Fasāžu apdare un krāsojums*	
		• *Autentisko detaļu saglabāšana*	
		• *Interjeru saglabāšana*	
5.		**Priekšlikumi vadlīniju realizācijai**	**70**

Pielikumi

1. *Saistošo dokumentu saraksts*
2. *Cietokšņa teritorijā realizējamo un plānoto projektu kopsavilkums*
3. *Iesaistīto institūciju saraksts*
4. *Darba grupa un iesaistītie speciālisti*
5. *Izmantotie materiāli*
6. *Vadlīniju prezentācija*

Saīsinājumi

LR VKPAI	Latvijas Republikas Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija
VKKF	Valsts Kultūrkapitāla fonds
VAS	Valsts akciju sabiedrība
VNĪ	Valsts nekustamie īpašumi
LPRAP	Latgales plānošanas reģiona attīstības padome
UNESCO	Apvienoto Nāciju Izglītības, Zinātnes un Kultūras organizācija
SVID	Stiprās, vājās puses, iespējas un draudi
ES	Eiropas Savienība
SF	Struktūrfondi
DU	Daugavpils Universitāte
LPI	Latgales pētniecības institūts
CKIC	Cietokšņa kultūras un informācijas centrs
PPP	Publiskā un privātā partnerība
ERAF	Eiropas reģionālās attīstības fonds
TIC	Tūrisma informācijas centrs
DCDC	Dinaburgas cietokšņa dokumentācijas centrs
DNPMM	Daugavpils novadpētniecības un mākslas muzejs
DRMC	Daugavpils Rotko mākslas centrs
kopiena	Apzīmē visas vecuma, etniskās, reliģiskās, sociālās iedzīvotāju grupas, kas apdzīvo/ apvieno noteiktu ģeogrāfisko teritoriju – pilsētu, pagastu, novadu, kvartālu utml.

Ievads

Daugavpils (Dinaburgas) cietokšņa restaurācijas un apsaimniekošanas vadlīnijas izstrādātas EEZ finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta prioritātes „Eiropas kultūras mantojuma saglabāšana" otrā atklātā individuālo projektu konkursa atbalstītā projekta „Ūdenstorņa ēkas paraugrestaurācija un apsaimniekošana Daugavpils cietoksnī" (Projekts LV – 0093) ietvaros. Projekta vispārējais mērķis ir Daugavpils cietokšņa - pilsētas vēsturiskā centra un Eiropas kultūras mantojuma saglabāšana. Projekta uzdevumi ir izstrādāt trīs sektoru (pašvaldība, valsts un privātais) sadarbības mehānismu cietokšņa restaurācijai un apsaimniekošanai jeb „Daugavpils cietokšņa restaurācijas un apsaimniekošanas vadlīnijas", restaurēt Ūdenstorņa ēku, kā paraugu Cietokšņa ēku restaurācijai, izveidot „Daugavpils cietokšņa Kultūras un informācijas centru" un nodrošināt Ūdenstorņa ēkas apsaimniekošanu.

Projekta ietvaros izstrādātās Cietokšņa restaurācijas un apsaimniekošanas vadlīnijas ir domātas kā ieteikumi cietokšņa īpašniekiem un apsaimniekotājiem, lai nodrošinātu kompleksu tā attīstību. Vadlīnijas var tikt izmantotas par pamatu Daugavpils Cietokšņa attīstības programmas un citus saistošos dokumentu izstrādei.

Vadlīnijas tapušas sadarbībā ar dažādu jomu speciālistiem un ekspertiem, kas darbojās projekta darba grupā un piedalījās projekta ietvaros organizētajās darba sanāksmēs. Vadlīniju pamatā ir ņemti šobrīd spēkā esošie plānošanas un citi saistošie dokumenti.

Vadlīniju izstrādes nepieciešamība ir pamatota ar to, ka Daugavpils (Dinaburgas) cietoksnis noteikts par vienu no svarīgākajiem Daugavpils pilsētas izaugsmes resursiem un Cietokšņa teritorijā notiek aktīva vairāku projektu realizācija. Lai minētās aktivitātes būtu efektīvas un ilgtspējīgas ir nepieciešama to koordinācija un vienota vadība. Vadlīnijas dod ieteikumus šādai attīstības procesu vadībai un sniedz citus risinājumus ar Cietokšņa atjaunošanu saistītos jautājumos. Vadlīniju mērķis ir piedāvāt pašvaldībai sadarbības mehānismu, kas iesaistot visas ieinteresētās puses un, izmantojot labākos pārvaldības modeļus, nodrošinātu efektīvāku un koordinētāku Cietokšņa vispārējo attīstību.

Otrs vadlīniju virziens ir kopīgu restaurācijas pamatprincipu noteikšana, gadījumos ja tas netiek regulēts ar citiem saistošajiem dokumentiem.

Vadlīnijas izstrādātas pieņemot, ka Cietokšņa attīstība ir prioritārs pašvaldības mērķis. Ka ieguldot finanšu resursus plānots sasniegt tādus rezultātus, kas sniegs ekonomisku un sociālu ieguvumu visai pilsētai un reģionam.

Kopsavilkums

Daugavpils Cietoksnis ir viena no nozīmīgākajām celtnēm ne tikai Daugavpilī un Latgalē, tā ir arī unikāla 19. gadsimta fortifikācijas būve, vienīgais tāda veida komplekss Rietumeiropā. Vēsturiski līdz pat 20.gadsimtam Daugavpils cietokšņa stratēģiskajai nozīmei bija viena no galvenajām lomām Daugavpils attīstībā.

Lai gan Cietokšņa komplekss līdz mūsdienām ir saglabājies relatīvi labā stāvoklī, tomēr nepieciešamību pēc dažādu pasākumu realizācijas nosaka divi galvenie iemesli: netiek izmatots objekta potenciāls pilsētas un reģiona labā un liela daļa unikālo vēsturisko ēku un būvju netiek izmantotas un atbilstoši apsaimniekotas, kas neizglābjami novedīs pie to sabrukuma un vērtības zuduma.

Atbilstoši objekta kultūrvēsturiskajam statusam, pilsētas attīstības programmā noteiktajām prioritātēm un analizējot citu valstu pieredzi, var secināt, ka pareizi pozicionējot, nodrošinot saglabāšanu un attīstību, šie vēsturiskie militārie objekti var iegūt jaunu, modernu funkciju un kalpot par ekonomisko aktivitāšu virzītāju.

Objekta īpašniekiem, attīstītājiem un iedzīvotājiem jāsaprot, ka šādu kompleksu, sarežģītu objektu atjaunošana saistīta ar ilgu laika periodu, nepieciešamību pēc ievērojamiem finanšu resursiem, kas nedos tūlītēju atdevi īsā laika periodā. Tāpat būtiski ir pievērst uzmanību objekta pozicionēšanai. Cilvēku uztverē tas joprojām ir militārs, slēgts objekts. Līdz ar to jārealizē vadīta objekta mārketinga kampaņa, lai ar praktiskām darbībām un kvalitatīvu informāciju parādītu kā vēsturiskais militārais objekts iegūstot citu sociālu un ekonomisku mūsdienu prasībām atbilstošu funkciju, bet vienlaicīgi saglabā savu vēsturisko unikalitāti. Tas ir liels izaicinājums objekta īpašniekiem un attīstītājiem.

Daugavpils pilsētas attīstības programmā 2008. - 2014. gadam, kā viens pilsētas attīstības galvenajiem izaugsmes resursiem, ir minēts arī Daugavpils (Dinaburgas) cietoksnis un tā sniegtās iespējas un potenciāls. Šobrīd Daugavpils cietoksnis tiek attīstīts kā multifunkcionāls objekts, kurā atradīsies sabiedrībai svarīgas būves, saglabājot Cietoksni kā arhitektūras, vēstures un kultūras objektu un uz tā bāzes attīstot jaunus kultūrtūrisma produktus.

Ņemot vērā, ka uz apsaimniekošanas vadlīniju izstrādes brīdi nav definēta Daugavpils cietokšņa attīstības koncepcija, tad doto vadlīniju ietvaros ir veikta objekta analīze un aprakstīta esošā situācija, noteiktas objekta galvenās vērtības, definēti attīstības virzieni un veicamās aktivitātes. Pamatojoties uz to izstrādātas objekta apsaimniekošanas vadlīnijas, sniegtas struktūras izveides alternatīvas. Sadaļā, kas attiecas uz objekta tehnisko atjaunošanu,

restaurāciju ir identificēti galvenie kritiskie punkti, kas jāievēro atjaunojot objektu, vienlaicīgi nezaudējot tā unikālo statusu un autentiskumu.

Izstrādājot vadlīnijas autori ir balstījušies uz sekojošiem pieņēmumiem: Daugavpils (Dinaburgas) cietokšņa attīstība ir viens no Daugavpils pilsētas domes prioritārajiem projektiem; Daugavpils cietoksni paredzēts attīstīt kā vienotu pilsētbūvniecisku kompleksu; Daugavpils cietoksnī tiks koncentrēti virkne nozīmīgu kultūras, tūrisma un publisko pakalpojumu objektu.

Izstrādājot vadlīnijas ir ņemtas vērā un analizētas visas iepriekšējās iniciatīvas, izstrādātie dokumenti un izstrādes vai ieviešanas stadijā esošie projekti.

Vadlīnijas balstītas uz Cietokšņa teritorijai saistošiem politikas un plānošanas dokumentiem un atsevišķos gadījumos ir sniegtas rekomendācijas vai priekšlikumi šo dokumentu izmaiņām.

1. Esošās situācijas raksturojums

Nosaukums	Daugavpils (Dinaburgas) cietoksnis
Atrašanās vieta	Daugavpils, Nocietinājumu sistēmas ārējā robeža Daugavas labajā krastā, Daugavas kreisajā krastā, Lielā iela 1 Teritorija starp Daugavas upi, Valnu ielu, Motoru ielu, Cerinu un Silu ielām
Augstuma un platuma grādu koordinātes vai UTM koordinātes	55°52´38.89”N - 55°53´39.01”E 26°29´9.68”E - 26°30´39.01”E UTM Zone – Standart zone 35 Central Meridian -27
Teritorijas kopējā platība	150 ha
Citadeles platība	50 ha
Aizsargbūvju un vaļņu teritorija	45,94 ha (noteiktais nekustamā īpašuma lietošanas mērķis – 0501 – dabas pamatnes, parki, zaļās zonas un citas rekreācijas nozīmes objektu teritorijas)
Kas ir cietoksnis?	Cietokšņa sastāvā ietilpst: priekštilta nocietinājums Daugavas labajā krastā, galvenais cietoksnis Daugavas kreisajā krastā ar izvērstu perifērijas aizsardzības sistēmu un regulāru plānojuma pilsētvides apbūvi iekšpusē.
Kultūras pieminekļa veids (saskaņā ar LR Kultūras pieminekļu aizsardzības likumu)	komplekss objekts
Kultūras un	Daugavas labajā pusē esoša teritorija ir valsts nozīmes pilsētbūvniecības

arhitektūras un pieminekļu statuss	piemineklis („Daugavpils cietoksnis ar priekštilta nocietinājumu”). Daugavpils cietokšņa teritorijā atrodas 7 – valsts nozīmes kultūras pieminekļi, 30 – vietējas nozīmes kultūras pieminekļi un 3 pieminekļi, izstrādājot teritorijas detālplānojumu, tika ieteikti iekļaut kultūras pieminekļu skaitā. *Latvijas valsts nozīmes arhitektūras piemineklis (nr. 4687) un pilsētbūvniecības piemineklis (nr. 7428).*
UNESCO (statuss)	Kopš 2005. gada UNESCO pagaidu sarakstā. 2010. gadā iesniegts pieteikums iekļaušanai UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālā sarakstā.
Iedzīvotāju skaits	1298 *(pēc deklarētajām dzīvesvietām 2010, Daugavpils pilsētas domes dati)*
Īpašumattiecības	Latvijas valsts – 31 objekts; Pašvaldība – 45 objekti, tai skaitā 26 daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkas; Privātpersonas – 9 objekti; No tām netiek izmantotas 32 ēkas; 2010.-2011. gados pašvaldība pārņem no valsts Cietokšņa vaļņus ar tajos esošajām aizsardzības būvēm.
Novietojums attiecībā uz pilsētas centru	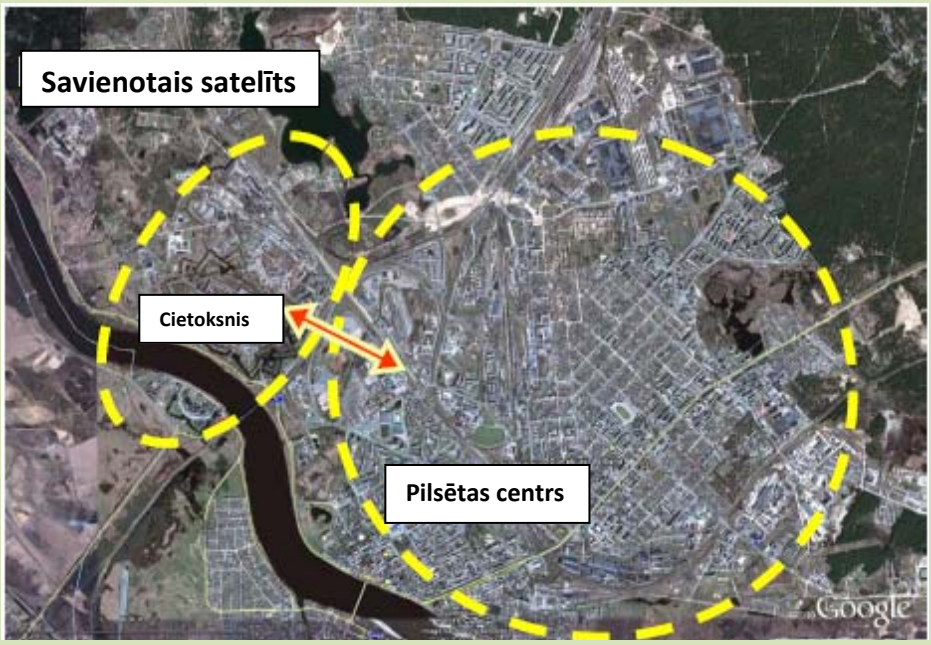
Cietokšņa apbūves tipoloģija[1]	1. <u>Aizsargbūves;</u> 2. <u>Noliktavas</u> (arsenāli, pulvera pagrabi, noliktavas, provianta magazīnas); 3. <u>Saimnieciska rakstura ēkas</u> (darbnīcas, sūkņu stacija, katlu mājas, palīgēkas); 4. <u>Dzīvojamā apbūve</u> (kazarmas, oficieru dzīvojamie nami, civilpersonām piederošās dzīvojamās mājas); 5. <u>Administratīvās un sabiedriska rakstura ēkas</u> (hospitālis, kapliča, komandanta pārvalde (komandanta nams) ar viesnīcu, oficieru klubs, mācību un laboratoriju korpusi)
Vārti	

[1] Daugavpils cietokšņa teritorijas centrālās apbūves anketēšana, SIA „AIG”, 2003- 2004,

1. Mihaila vārti 2. Nikolaja vārti 3. Konstantīna vārti 4. Aleksandra vārti 	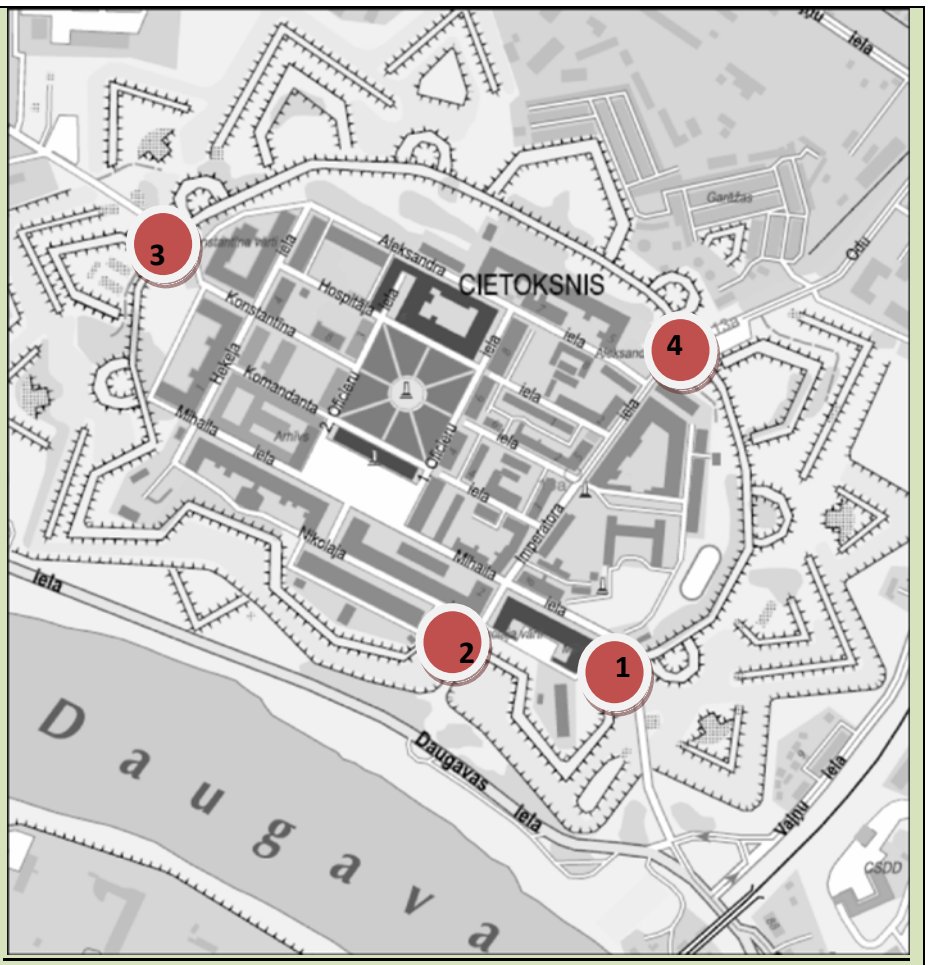
Arhitektoniskās vērtības	
Vēsturiskās aizsardzības arhitektūra (būves un dabas teritorijas)	
• *bastions*	*Bastions – ilglaicīgs nocietinājums ar piecām pusēm (malām), kas tika būvēts cietokšņa iežogojuma (vaļņa) stūros: divas priekšējās malas, divi flangi un viena atvērta mugurpuse.*
• *kurtīne*	*Cietokšņa vaļņa taisnais posms starp bastioniem.*
• *lunete*	*Mūrēts trīsstūrveida izvirzījums starp bastiona flangiem.*
• *ravelīns*	*Palīgbūve cietokšņa nocietinājumu priekšā.*
• *redute*	*Zemes nocietinājums ar valni un grāvi tā priekšā.*

Sarkano ķieģeļu arhitektūra	
Ansambļi jeb objektu grupas	
Atsevišķi memoriāli	
Jaunais un vecais	
Cietokšņa parks (skvērs)	
Vide	Daugavpils cietoksnis ir sikspārņu skaita ziņā nozīmīgākā sikspārņu ziemošanas vieta Latvijā. Ziemā 2001.-2007.gados uzskaitītas 5 sikspārņu sugas.

	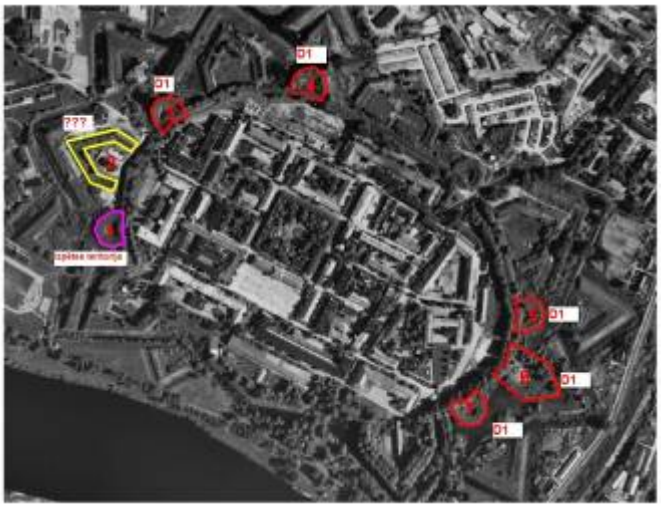 Atbilstoši veiktajam pētījumam Cietokšņa detālplānojuma izstrādes laikā, ir identificētas sekojošas ar sikspārņu aizsardzību saistītas teritorijas: 3;4;5;6;7 – dabas aizsardzības objektu teritorijas, 2 – teritorijas izmantošanas nosacījumi precizējami, 1 – izpētes teritorija.

1.1. *Teritorijas un kompleksa raksturojums*

Situācijas raksturojums lielā mērā izriet no objekta sākotnējās izmantošanas veida kā militāra objekta, tomēr jāņem vērā laika gaitā ienestās korekcijas un esošās attīstības aktivitātes un atsevišķu Cietokšņa teritoriju un ēku izmantošanas veida uz vadlīniju izstrādes brīdi. Līdz pat 19. gs. 2. pusei Cietokšņa teritorija ir attīstījusies plānveidīgi tā veidojot unikālu pilsētbūvniecisku ansambli, kurā apvienojās aizsardzības un dzīvojamā funkcija, tāpēc cietoksni nevar apskatīt atrauti no aizsardzības sistēmas un transporta ceļiem uz cietoksni.

<u>Īpašumattiecības</u>

Īpašuma attiecības uz ēkām un tām piekrītošajām zemēm galvenokārt pieder valstij un Daugavpils pilsētas pašvaldībai un nedaudzām privātpersonām. Latvijas valstij pieder 31 objekts, pašvaldībai 45 objekti, tai skaitā 26 daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkas, privātpersonām pieder 9 objekti. 32 ēkas uz doto brīdi netiek izmantotas. Cietokšņa teritorijā dzīvesvietu deklarējuši 1298 *(2010. gada pašvaldības dati)* iedzīvotāji. Lielākā daļa daudzdzīvokļu dzīvojamo ēkās esošie dzīvokļi ir privatizēti.

2010. gada novembrī LR Ministru kabinets pieņēma lēmumu Daugavpils cietokšņa vaļņu teritoriju nodot pašvaldībai. Šobrīd notiek Cietokšņa vaļņu ar tajos esošajām aizsardzības būvēm pārņemšana Daugavpils pilsētas domes īpašumā.

<u>Cietoksnis kā pilsētas daļa</u>

Cietokšņa teritorija ir traktējama kā viens no pilsētas mikrorajoniem. Attiecībā uz pilsētas centru tas kvalificējums kā *savienots satelīts*. Tā dienvidaustrumu pusē atrodas pilsētas vēsturiskais centrs, ziemeļu pusē – Šuņu ezers, kas no cietokšņa tiek atdalīti ar dzelzceļa līnijām. Tuvumā atrodas Viduspoguļanka, Vecā Forštade un Jaunbūve. Daugavas kreisajā krastā atrodas Cietokšņa placdarms un pilsētas mikrorajoni Grīva, Nīderkūni un Judovka. Daugavu šķērso dzelzceļa tilts, kas atrodas ļoti tuvu Cietoksnim un autotransporta tilts, kas savieno pilsētas centru un Grīvu. Tiešu sasaisti ar Veco Forštati un Jauno Forštati apgrūtina Šūņu ezera atrašanās starpā. Tiešu sasaisti ar Jaunbūvi un centru traucē plaša dzelzceļa infrastruktūras zona un dzelzceļa līniju izvietojums. Kādreizējā placdarma un Cietokšņa sasaiste arī nav iespējama, ne tikai tādēļ, ka nepastāv kādreizējais pontona tilts, bet arī tāpēc, ka placdarms tiek izmantots kā cietums. Dzelzceļa līnijas izvietotas tuvu cietoksnim, dzelzceļš izbūvēts uz augstiem uzbērumiem, kas apgrūtina Cietokšņa un pilsētas mikrorajonu savstarpējo redzamību. Kā vēl viena barjera var tikt uzskatīti cietokšņa vārti un vaļņi, kas ierobežo kustību un iekļuvi Cietokšņa teritorijā un piekļuvi citiem kompleksa objektiem.

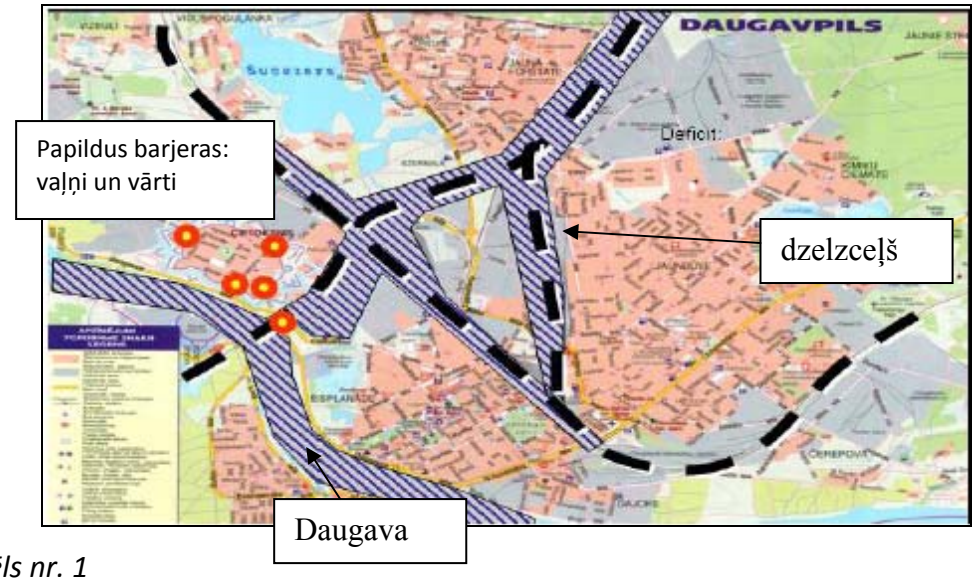

Attēls nr. 1

Lai gan Cietokšņa teritorijā dzīvo liels skaits pilsētas iedzīvotāju, pakalpojumu klāsts ko iedzīvotāji var saņemt Cietokšņa teritorijā ir ļoti ierobežots. Šobrīd Cietokšņa teritorijā nav neviena publisko pakalpojumu (skola, bērnudārzs, sporta objekti u.c.) objekta, kā arī citu ikdienā nepieciešamu pakalpojumu sniedzēju (veikala, frizētavas, aptiekas utml.).

<u>Daugavpils cietokšņa detālplānojums</u>

2007. gadā Daugavpils pilsētas dome apstiprināja Daugavpils Cietokšņa detālplānojumu. Spēkā esošajā Daugavpils Cietokšņa detālplānojumā nav ietverta vaļņu teritorija un nav veikti pētījumi par nepieciešamajiem ieguldījumiem minētās teritorijas saglabāšanā, uzturēšanā un attīstībā. Tomēr apstiprinātais detālplānojums ir pamats vērienīgu tehnisko projektu izstrādei un realizācijai: vairākos objektos tiek veikta arhitektoniskā izpēte un tehniskā apsekošana; uzsākta Cietokšņa inženiertehniskās apgādes kompleksā projekta realizācija; notiek Ūdenstorņa ēkas paraugrestaurācija.

Realizējot detālplānojumu uz vadlīniju izstrādes brīdi ir atjaunoti Cietokšņa ielu nosaukumi un sakārtota adresācija, tiek risināti jautājumi par zemesgabalu robežu precizēšanu atbilstoši noteiktajām sarkanajām līnijām. Izstrādājot detālplānojumu ir secināts, ka, sadalot teritoriju un izveidojot atsevišķus nekustamos īpašumus, nav tikusi ņemta vērā objekta specifika un teritorijas kopējās intereses. Līdz ar to ir izveidojusies neloģiska, fragmentēta īpašumu robežu situācija, kas var traucēt cietokšņa attīstību kā vienota kompleksa attīstību un var radīt grūtības un papildu sarežģījumus dažādu objektu rekonstrukcijai.

Apkopojot informāciju par saistošajiem dokumentiem, veiktajiem pētījumiem un izstrādātajiem finanšu piesaistes un būvniecības projektiem *(skat. pielikumu nr. 1 un 2)* var secināt, ka veikts ievērojams darbs Cietokšņa izpētē.

Uz vadlīniju izstrādes brīdi dažādās realizācijas stadijās ir seši būvprojekti Cietokšņa teritorijā *(skat. pielikumu nr. 2)*. Kopā dažādās realizācijas stadijās atrodas ap divpadsmit Daugavpils pilsētas domes projektu, kuru kopējā summa sastāda apmēram 13,5 miljons latu. Ievērojamus ieguldījumus Cietokšņa teritorijā plāno Akciju sabiedrība Valsts nekustamie īpašumi, realizējot tādus projektus kā Daugavpils reģionālās policijas pārvaldes izbūve un citus. Uz 2010. gada decembri Daugavpils pilsētas Pilsētplānošanas un būvniecības departaments virkni Arhitektūras plānošanas uzdevumus arī privātpersonām, kas plāno dažādu projektu realizāciju Cietokšņa teritorijā. Veicot izsniegto plānošanas uzdevumu analīzi ir iespējams identificēt arī privātīpašniekiem piederošo ēku plānoto izmantošanu un ļauj secināt , ka privāto īpašnieku plāni nav pretrunā ar Cietokšņa kompleksa kā kultūras pieminekļa attīstības prasībām.

Atbilstoši Daugavpils attīstības programmai „Mana pils Daugavpils" (2008-2014) Daugavpils cietokšņa kompleksā attīstība ir definēts kā pilsētas prioritārais projekts. Realizējot šo komplekso attīstības projektu, paredzēts radīt priekšnoteikumus valsts nozīmes pilsētbūvnieciskā pieminekļa kā unikāla kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai un racionālai izmantošanai, izveidojot to par administratīvo, kultūras, darījumu, atpūtas un tūrisma centru.

Attīstības programmā atzīmēta cietokšņa kā pilsētvides veidojoša elementa lielā nozīme.

Apbūve

Daugavpils cietoksnis ir valsts nozīmes arhitektūras piemineklis, vienīgais bez ievērojamām izmaiņām saglabājies 19. gs. I puses cietoksnis Austrumeiropā. Cietokšņa ansambli veido citadele jeb galvenais cietoksnis, valnis, nocietinājumi, kā arī aizsargdambis, kas aizsargā pilsētu no plūdiem. Cietokšņa teritorija sadalīta kvartālos, kas grupējas ap parādes laukumu. Cietoksnis celts no 1810.g. līdz 1833.gadam, ietverot cietokšņa teritorijā jezuītu klostera ēkas. Klostera ēka ir visvecākā ēka Daugavpilī. Cietokšņa teritorijā atrodas aptuveni astoņdesmit 19. un 20. gs celtas ēkas un būves, no kurām astoņi lieli būvapjomi celti 1970.-jos gados. Apbūve Daugavpils cietoksnī veidojusies ilgākā laika posmā. Ēku celtniecība tajā veikta dažādos periodos no 19.gs. pirmajām desmitgadēm līdz pat 20. gs. 70. - 80. gadiem. Daļai celtņu sākotnējais izskats mainījies arī vēlākās pārbūvēs. Daugavpils cietokšņa īpatnību nosaka tas, ka, kaut arī ansamblis pamatā izveidojies līdz 1840.gadam, tā būvniecība turpinājās vēl vairāk kā simts gadus - līdz pat 1970. gadam. Arhitektūras Izpētes Grupas veiktajā arhitektoniskajā inventarizācijā ir konstatēts, ka nevar uzskatīt, ka visas vēlāk par 1840. izbūvētās ēkas "degradē" vidi. Daļa no tām ir kvalitatīvi objekti, kas celti, novērtējot vēsturisko ēku stilistiku un cietokšņa apbūves mērogus. Par tādiem var uzskatīt, piemēram, līdz 1913. gadam izbūvētās sarkano "ķieģeļu arhitektūras" stila palīgēkas un saimniecības ēkas, kā arī 1956(?) izbūvēto laboratoriju kompleksu.[2]

Cietokšņa teritorijā atrodošos ēku vēsturisko un arhitektonisko vērtību analīzē detālplānojums:

[2] Daugavpils cietokšņa teritorijas centrālās apbūves anketēšana, SIA „AIG”, 2003- 2004

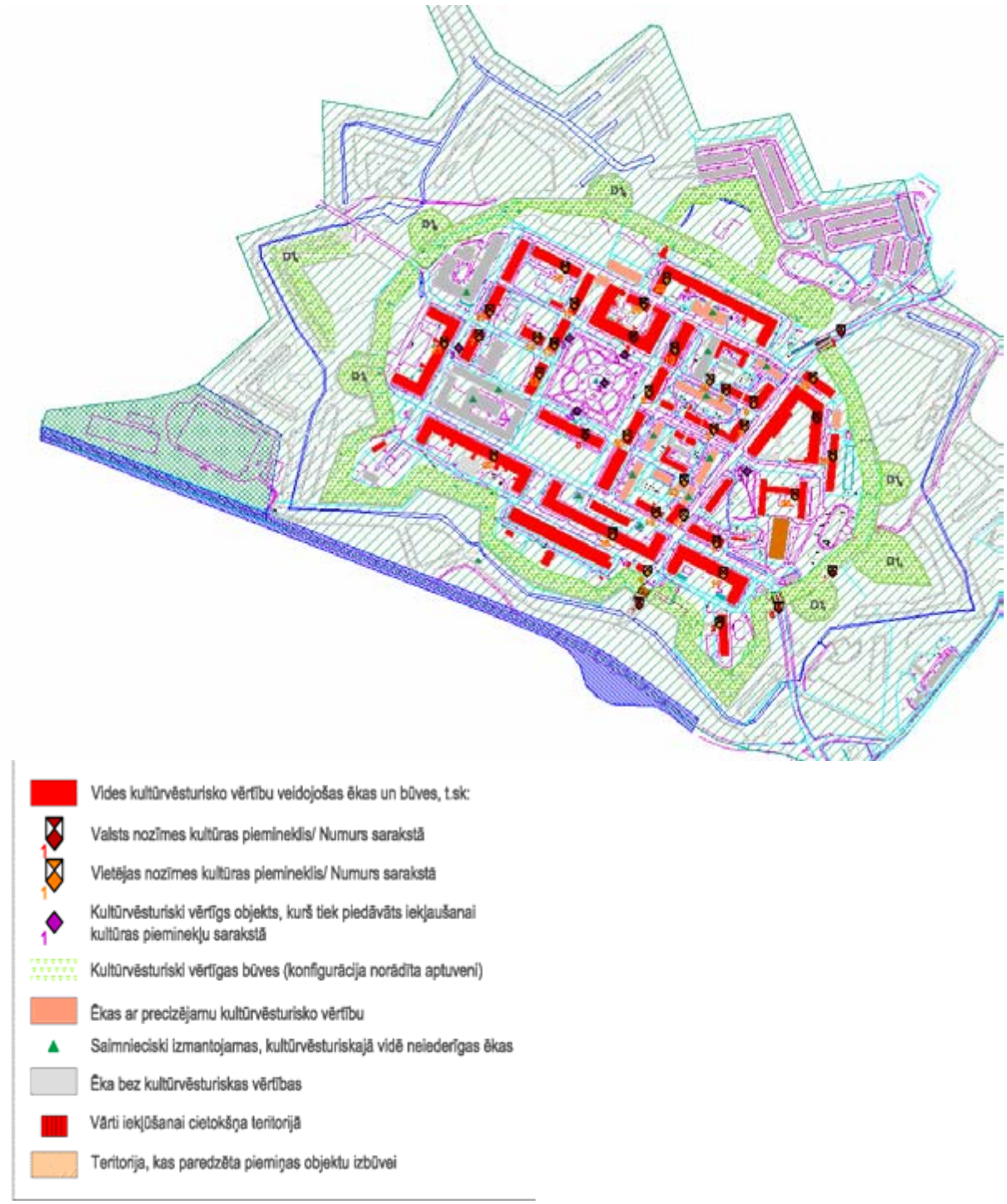

Attēls nr. 2 Daugavpils cietokšņa detālplānojums

Daugavpils cietokšņa detālplānojumā ir definētas *(skat. attēlu nr. 2)* vides kultūrvēsturisko vērtību veidojošas ēkas un būves, ēkas ar precizējamu kultūrvēsturisko vērtību, ēkas bez kultūrvēsturiskās vērtības. Detālplānojums analīzē katru ēku, kas izvietota cietokšņa centrālajā daļā, bet neapskata vaļu teritorijā esošās būves.

Kultūrvēsturisks piemineklis un „Ideālā nocietinātā pilsēta"

Daugavpils cietoksnis ir stilistiski viengabalains klasicisma stila ansamblis ar augstu saglabātības līmeni. Identificējot to ar līdzīgiem cietokšņiem Eiropā par pamatvērtību var pieņemt Cietoksni kā vienotu kompleksu un kvalificēt to kā *ideālo nocietināto pilsētu*.

Ideālā nocietinātā pilsēta tiek raksturota ar tai piemītošo Renesanses laika (15.-17. gs.) ideālas pilsētas ainavu. Galvenie principi, kas raksturo šādu pilsētu ir cietokšņa mūri, kuru iekšpusē izvietota pilsēta. Pilsētas struktūra tiek veidota kā riņķveida plānojums vai šaha galdiņa shēma ar taisnstūrveida pilsētas kvartāliem.

Lai gan objektam ir augsta saglabātības pakāpe no arhitektūras un pilsētbūvniecības ansambļa viedokļa, tomēr liela daļa apbūves un cietokšņa nocietinājumu sistēmas ir kritiski sliktā tehniskajā stāvoklī.

Daugavpils (Dinaburgas) cietoksnis ir nacionālas un starptautiskas nozīmes kultūrvēsturisks objekts ar augstu saglabātības pakāpi no arhitektūras un pilsētbūvniecības ansambļa viedokļa.

Daugavpils (Dinaburgas) cietoksnis kopš 2005. gada iekļauts UNESCO pagaidu sarakstā [3] un 2010.gada 14. septembrī Daugavpils pilsētas dome iesniedza UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālā saraksta nominācijas pieteikumu. Pieteikumā ir noteikta Cietokšņa unikalitāte pasaules mantojuma kontekstā, analizēta atbilstība autentiskuma kritērijam, definētas vērtības Daugavpils cietoksnī, izklāstīts vietas saglabāšanas plāns un aprakstīti saistošie dokumenti un cietokšņa teritorijā notiekošās aktivitātes uz doto brīdi. Neatkarīgi no UNESCO Latvijas nacionālās komitejas lēmuma, Daugavpils pilsētas dome ir nolēmusi virzīties uz Cietokšņa kompleksa iekļaušanu Pasaules mantojuma sarakstā.

Iedzīvotāji

Pilsētas teritorijas plānojumā Cietokšņa vēsturiskā daļa ar tai piegulošo teritoriju veido Cietokšņa mikrorajonu. Lai gan teritorijas plānojumā nav veikta atsevišķu mikrorajonā pieejamās publiskās infrastruktūras pieejamības analīze, tomēr ir paredzēta pietiekama teritorija ar atbilstošu izmantošanas veidu.

Cietokšņa teritorijā savu dzīves vietu deklarējuši apmēram 1300 iedzīvotāju, bet tā tuvumā nav svarīgu sociālās infrastruktūras objektu, tādu kā – bērnudārza un skolas, kā arī, citu apkalpes objektu. Līdz ar to Cietokšņa teritoriju uz doto brīdi nevar uzskatīt kā patstāvīgi funkcionējošu pilsētas mikrorajonu.

Atjaunošana

[3] http://whc.unesco.org/en/tentativelists/393

Lai gan daudzos informācijas avots tiek minēts, ka objektam ir augsta saglabātības pakāpe, tomēr, ilgais periods, kad ēkas stāvēja tukšas un netika apsaimniekotas atstāja būtiskus bojājumus, kas aizvien palielinās. Tāpat neatgriezeniski ir zuduši dažādi elementi, kas patvaļīgi ilgā laika posmā ir iznesti no Cietokšņa. Būtisku, negatīvu iespaidu uz ēku un būvju saglabātības pakāpi ir atstājusi arī nefunkcionējošā ūdens novades sistēma (meliorācija).

Uz doto brīdi realizācijas stadijā esošais projekts „Daugavpils Cietokšņa infrastruktūras – ielu kompleksais labiekārtojums un inženiertīklu rekonstrukcija" nodrošinās esoši tīklu rekonstrukciju vai jaunu izbūvi. Projektā paredzēta ūdensvada, kanalizācijas tīklu izbūve; siltumtīklu izbūve un ārējo elektroapgādes un apgaismojuma tīklu izbūve; ielu izbūve un teritorijas labiekārtošana, tajā skaitā ietvju, veloceliņa un autostāvvietu izbūve. Tas sakārtos būtisku cietokšņa infrastruktūras daļu un radīs nosacījumus teritorijas funkcionēšanai.

Pēc AS „Valsts nekustamie īpašumi" pasūtījuma ir izstrādāts cietokšņa teritorijas meliorācijas projekts. Tajā paredzēta cietokšņa aizsardzības būvju ūdens novadgrāvju sistēmas rekonstrukcija. Minētais projekts nav realizēts un pirms realizācijas uzsākšanas ir nepieciešama projekta aktualizācija.

Ainava

Daugavpils (Dinaburgas) cietoksni raksturo arī kultūrvēsturiskā ainava, ko veido Cietokšņa komplekss. Cietokšņa ainavisko telpu veido apbūve un citi mākslīgi radīti ainavas elementi un dabas pamatne un apstādījumi, kas ietver sevī elementus, kas veido telpas zilo un zaļo struktūru. Cietokšņa apbūve tika veidota militārajām vajadzībām, ko raksturo stingri lineārs ielu plānojums un apbūve. Vēstures avoti liecina, ka laika gaitā ainavas ir stipri mainījušās.

Cietokšņa zaļo struktūru veido parki, skvēri, iekškvartāli un aizsargstādījumi, Daugavas senlejas krastu zona. Viss iepriekšminētais veido piesātinātu un daudzveidīgu telpas ainavisko kompozīciju.

Cietokšņa ielu apstādījumi uzsākot infrastruktūras rekonstrukciju bija novecojuši un nepareizas kopšanas rezultātā ieguvuši neestētiskas formas, būvniecības darbu rezultātā bija sabojāti stumbri un sakņu sistēma. Līdz ar to ielu kompleksā labiekārtojuma projektā paredzēts pilnībā pārveidot arī apstādījumu struktūru.

Sikspārņi

Daļā no cietokšņa aizsardzības būvēm, pateicoties faktoriem, kas grauj kultūrvēsturisko vērtību (paaugstināts gruntsūdeņu līmenis, mitrums, hidroizolācijas sabrukums u.c.), ir izveidojusies Eiropas nozīmes ziemojošo sikspārņu koncentrēšanās vieta, ko aizsargā dabas aizsardzības normatīvie akti. Cietokšņa teritorijā 2001.-2007.gados ziemā uzskaitītas 5 sikspārņu

sugas; sikspārņu skaits sezonā vairāk kārt ir pārsniedzis 1000 īpatņus. Lielākā daļa cietoksnī ziemojošo sikspārņu koncentrējas pazemes telpās noteiktos cietokšņa vaļņa ārējos nocietinājumos un trijos vaļņu teritorijā esošajos pazemes nocietinājumos. Šādas sikspārņu koncentrēšanās vietas tik lielā skaitā Ziemeļeiropā ir retums. Salīdzinot Daugavpils cietokšņa populāciju ar citām reģionā zināmajām lielākajām ziemošanas vietām, redzams, ka Daugavpils cietoksnis ir 2. nozīmīgākā sikspārņu masveida ziemošanas vieta Baltijā un viena no nozīmīgākajām vietām Ziemeļeiropā.

Cietokšņa detālplānojums sniedz risinājumus, kas nodrošinās gan ēku un būvju saglabātību, gan būtiski neietekmēs sikspārņu koncertēšanās vietu.

Sabiedrības līdzdalība

Sabiedrības interese par Daugavpils (Dinaburgas) cietokšņa vēsturi un attīstību ir būtiski palielinājusies, uzsākot revitalizācijas aktivitātes tā teritorijā. Tā piemēram 2010. gada aprīlī tika nodibināta Daugavpils (Dinaburgas) cietokšņa attīstības biedrība „Dinaburg-centr", kuras mērķis ir veicināt Cietokšņa kultūrvēsturisko, sociālo un dabas aizsardzības vērtību saglabāšanu, atdzīvināšanu un attīstību. Savas kompetences ietvaros atjaunošanas aktivitātes, finansu piesaisti koordinē Daugavpils pilsētas domes Attīstības departaments un Pilsētplānošanas un būvniecības departaments. Aktīvu līdzdalību Cietokšņa jautājumu risināšanā ņem Daugavpils Universitāte un Daugavpils Universitātes paspārnē esošais Latgales pētniecības institūts. 2011.gada 15. februārī darbu sācis Dinaburgas cietokšņa dokumentācijas centrs (DCDC), kas izveidoja un uztur mājas lapu http://dcdc.lpi.du.lv. DCDC mērķis ir apzinot cietokšņa daudzveidīgo mantojumu un aktivitātes cietokšņa restaurācijā un apsaimniekošanā, sekmēt Dinaburgas cietokšņa integrāciju mūsdienu Eiropas cietokšņu tīklā. DCDC uzdevumi ir apkopot jaunāko informāciju par aktivitātēm saistībā ar Dinaburgas cietoksni un publicēt to virtuālajā vidē; veikt cietokšņa vēsturisko izpēti; popularizēt cietokšņa izpētes un apsaimniekošanas pieredzi; sekmēt sabiedrības, īpaši studējošo, iesaisti cietokšņa aktivitātēs.[4]

Citi jautājumi

Cietoksnim pieguļošās teritorijas, atbilstoši pilsētas teritorijas plānojumā noteiktajam, ir kvalificētas arī kā teritorijas ar nestabilām gruntīm, kuras ir pārpurvotas un nevar tikt izmantotas apbūvei bez inženiersagatavošanas darbiem

Atbildība par Cietokšņa teritorijas attīstību, uzturēšanu un apsaimniekošanu ir vairāku institūciju pārraudzībā *(skatīt iesaistīto institūciju sarakstu pielikumā nr. 3)*.

[4] http://lpi.du.lv

1.2. Spēkā esošie dokumenti

Lai gan spēkā ir virkne dokumentu, attiecībā uz Daugavpils cietoksni ir svarīgi izprast to savstarpējo saistību. Lai vieglāk varēt izprast dažādu dokumentu statusu un izstrādāto vadlīniju vietu attēlā nr. 3 tiek attēlota dažādu līmeņu attīstības politikas dokumentu hierarhija. Atbilstoši analīzei ir redzams, ka uz doto brīdi nav izstrādāti un apstiprināta Cietokšņa attīstības koncepcija un Cietokšņa attīstības koncepcijas ieviešanas plāns. Ņemot vērā, ka bez šiem dokumentiem nevar tikt izstrādātas cietokšņa apsaimniekošanas un restaurācijas vadlīnijas, projekta ietvaros tiek sniegti priekšlikumi arī Cietokšņa attīstības koncepcijai un tā ieviešanas plānam.

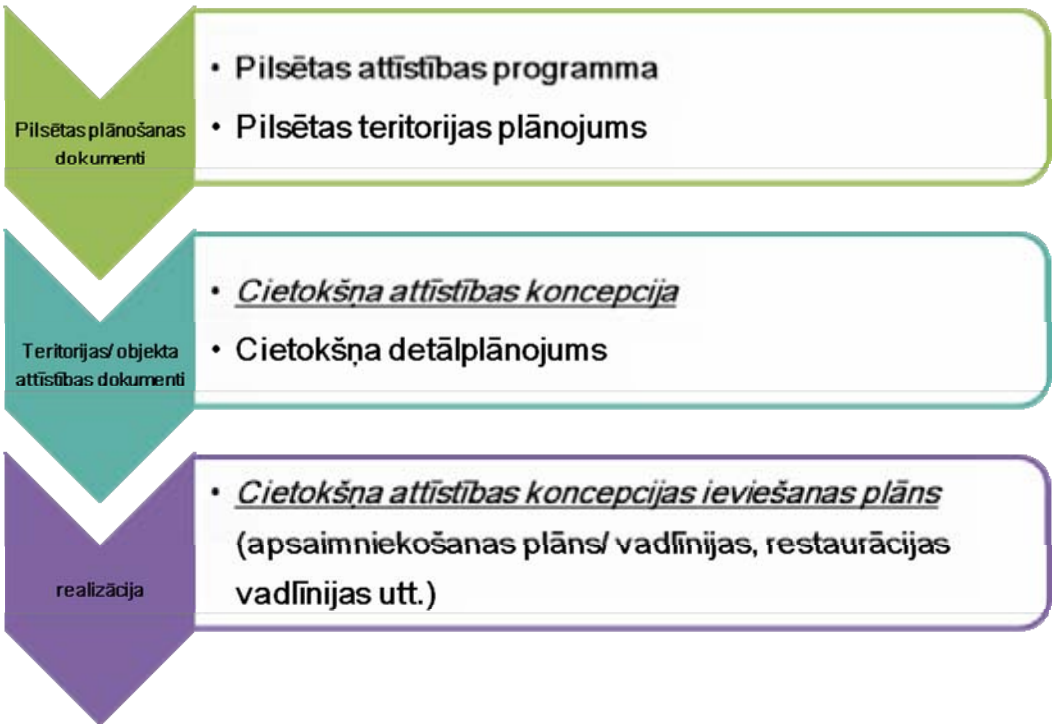

Attēls nr.3

Daugavpils pilsētas attīstības programmā 2008.-2014. gadam „Mana pils Daugavpils" (Daugavpils pilsētas dome, 2008) Daugavpils (Dinaburgas) cietokšņa attīstība atzīta par vienu pilsētas izaugsmes resursiem, Cietokšņa reģenerācija ir atzīta par prioritāru projektu un Pilsētvides attīstības rīcības programmā (RP2) , viena no rīcībām ir Daugavpils cietokšņa reģenerācija (A22). Cietokšņa reģenerācijas jeb atjaunošanas mērķis ir radīt priekšnoteikumus valsts pilsētbūvnieciskā pieminekļa kā unikāla kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai un racionālai izmantošanai, izveidojot to par administratīvo, kultūras, darījumu, atpūtas un tūrisma centru. Minētās rīcības īstenošanai attīstības programmā ir paredzēti sekojoši pasākumi:

cietokšņa infrastruktūras – ielu kompleksais labiekārtojums un inženiertīklu renovācija; cietokšņa informācijas un tūrisma pakalpojumu centra izveidošana; Marka Rotko mākslas centra izveide Artilērijas arsenāla ēkā, saskaņā ar apstiprināto projekta koncepciju; cietokšņa vaļņu pārņemšana pašvaldības īpašumā un to uzturēšana; cietokšņa parka pārņemšana pašvaldības īpašumā, ar mērķi nodrošināt tā apsaimniekošanu; kara hospitāļa ēkas izveide par multifunkcionālu atpūtas, pakalpojumu un biznesa centru, izmantojot PPP pieeju attīstībai un apsaimniekošanai; cietokšņa apsaimniekošanas sistēmas izveide; cietokšņa teritorijā esošā dzīvojamā fonda reģenerācijas projekta izstrāde un projekta realizācijas uzsākšana. No rīcības programmā (RP2) paredzētajiem astoņiem pasākumiem šobrīd realizācijas stadijā ir septiņi pasākumi. Vienīgais pasākums, kura realizācija nav uzsākta ir esošā dzīvojumā fonda reģenerācijas projekta izstrāde un realizācija.

Daugavpils pilsētas teritorijas plānojums 2006-2018.

No 2006.gada 21. jūnija spēkā ir 2006. gada 8.jūnija saistošie noteikumi Nr. 8 „Par Daugavpils pilsētas teritorijas plānojuma 2006.-2018. gadam grafisko daļu un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem". Un no 2009. gada 25. februāra spēkā ir 2009. gada 12. februāra saistošie noteikumi Nr.5 „Daugavpils pilsētas teritorijas plānojuma grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi 2006. -2018. gadam".

Daugavpils teritorijas plānojuma mērķis ir ilgtspējīgas un līdzsvarotas Daugavpils pilsētas attīstības veicināšana, kultūras un dabas mantojuma saglabāšana nākamajam paaudzēm, dzīves, darba un atpūtas kvalitatīvu apstākļu nodrošināšana pilsētas iedzīvotājiem un viesiem.

Teritorijas plānojumā ir noteikti pilsētas mikrorajoni. Daugavpils cietoksnis atrodas Cietokšņa mikrorajonā. Cietokšņa mikrorajons pārsniedz cietokšņa robežas un tajā ir iekļauta tam pieguļošā teritorija. Teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstā ir teikts, ka Cietokšņa turpmākā attīstība ir iespējama tikai atjaunojot, restaurējot un rekonstruējot kompleksa teritorijā esošās ēkas un arhitektūras ansambļus, pilnveidojot esošo ielu tīklu un labiekārtojot teritoriju.

Daugavpils cietokšņa teritorijas detālplānojums apstiprināts Daugavpils pilsētas domē 2007. gada 27. septembrī. Detālplānojums ir Daugavpils pilsētas domes izdotie saistošie noteikumi Nr.28 „Daugavpils Cietokšņa detālplānojuma grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”. Daugavpils cietokšņa teritorijas detālplānojums ietver arī prasības kultūras pieminekļu aizsardzībai.

Detālplānojuma mērķis ir saglabāt Daugavpils cietokšņa kultūrvēsturiskās vērtības un radīt investīcijām labvēlīgu vidi, līdzsvarojot zemes īpašnieku, sabiedrības, vides aizsardzības

intereses, detālplānojumā aptvertā teritorija ir 92 ha, tā izstrādes laiks 2006.- 2007. gads, pasūtītājs ir Daugavpils pilsētas dome sadarbībā ar VAS "Valsts Nekustamie īpašumi" un detālplānojuma izstrādātāji ir SIA "Nams", projekta vadītājs M. Malahovskis. Detālplānojuma sastāvā ietilpst teritorijas plānotās izmantošanas plāns, transporta organizācijas plāns un ielu un laukumu sarkanās līnijas, kultūrvēsturiskā un dabas mantojuma aizsardzības plāns, inženierkomunikāciju tīklu izvietojuma plāns, aizsargjoslu un aprobežojumus plāns un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi.

2010. gada 14. septembrī Daugavpils pilsētas dome apstiprināja un iesniedza UNESCO Latvijas Nacionālajai komisijai pieteikumu UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālā saraksta nominācijai.

2010. gada 12. augustā Daugavpils pilsētas dome apstiprināja Daugavpils Rotko mākslas centra darbības stratēģiju 2013-2017, kas nosaka viena no būtiskākajiem tūrisma objekta Cietoksnī darbību.

Attiecībā uz Cietoksni ir veikti virkne pētījumu, kas saistīti gan arhitektonisko izpēti, gan vēsturisko izpēti *(skat. pielikumu nr. 1).*

Apskatot Cietokšņa attīstības virzienus, jāņem vērā arī Daugavpils domē apstiprināto investīciju projektu dokumentācijas, kas nosaka gan infrastruktūras attīstību, gan atsevišķu ēku izmantošanas un apsaimniekošanas jautājumus.

1.3. Šobrīd realizējamo aktivitāšu pārskats

Uz vadlīniju izstrādes brīdi Cietokšņa teritorijā dažādus projektus realizē Valsts akciju sabiedrība „Valsts nekustamie īpašumi" un Daugavpils pilsētas dome.

Pēc VAS "Valsts nekustamie īpašumi" pasūtījuma 2006.-2008. gadā izstrādāts Daugavpils pilsētas un rajona policijas kompleksa, īslaicīgās aizturēšanas vietas, Valsts policijas koledžas Latgales reģiona filiāles un Daugavpils zonālā valsts arhīva Daugavpils cietokšņa teritorijā tehniskais projekts.

Projekts paredz:

- 5 kvartālu apbūves kompleksu rekonstrukciju;
- 1 valsts nozīmes kultūras pieminekļu un 5 vietējās nozīmes kultūras pieminekļu rekonstrukciju un restaurāciju;
- 1 kvartāla apbūves rekonstrukciju par kultūrvidē iederīgu objektu;
- 3 ēku bez kultūrvēsturiskās vērtības nojaukšana un 3 jaunu būvapjomu veidošanu.

Projekts saskaņots Valsts kultūras pieminekļu inspekcijā un akceptēts pašvaldības būvvaldē. Projektu realizējot, atbilstoši kultūras pieminekļu saglabāšanas prasībām, tiks atjaunota apmēram piektā daļa Daugavpils cietokšņa citadeles apbūves. Projekta īstenošana ir sadalīta vairākās kārtās. Pirmās kārtas realizāciju ir plānots uzsākt 2011. gadā.

*Daugavpils pilsētas pašvaldības i*zstrādātos un realizējamos projektus nosacīti var iedalīt trīs daļās: izpētes projekti; infrastruktūras attīstības un citi būvniecības projekti, sabiedrības iesaistes projekti un uz mārketingu un tūrisma attīstību vērsti projekti.

Izpētes projekti

2008. gadā tika veikta Daugavpils cietokšņa Nikolaja vārtu un tilta tehniskā apsekošana, arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija un kultūrvēsturiskā izpēte, piesaistot Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas (VKPAI) un Valsts Kultūrkapitāla fonda (VKKF) līdzekļus par kopējo summu 12 900 Ls. Pamatojoties uz izpētes materiāliem, 2009.-2010. gadā tika izstrādāts vārtu un tilta restaurācijas tehniskais projekts. Pašlaik tiek meklēti iespējamie restaurācijas darbu finansēšanas avoti.

Līdzīgi Nikolaja vārtu restaurācijas sagatavošanas shēmai, tiek veikta Aleksandra vārtu (ziemeļu) arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācijas un kultūrvēsturiskā izpēte, uz kuras pamata izstrādās restaurācijas tehnisko projektu. Aktivitāti par kopējo summu 3 019 Ls finansē VKKF.

Infrastruktūras attīstības un būvniecības projekti

Uz vadlīniju izstrādes brīdi notiek būvniecības darbi Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projekta "Daugavpils cietokšņa infrastruktūras – ielu kompleksais labiekārtojums un inženiertīklu renovācija" ietvaros. Projekta īstenošanas rezultātā tiks rekonstruēti inženiertīkli (siltumapgādes, ūdensapgādes, lietus un saimniecības kanalizācijas, ielu apgaismojuma tīkli), tiks izbūvētas un labiekārtotas visas Cietokšņa ielas (izņemot Nikolaja ielu, kuru paredzēts renovēt tās vēsturiskajā izskatā un izbūvēt kā promenādi), kas ļaus ievērojami palielināt šā pilsētas mikrorajona iedzīvotāju dzīves apstākļu kvalitāti, kā arī radīs priekšnoteikumus teritorijas tālākajai izmantošanai un attīstībai. Projekta kopējās izmaksas sastāda 8 835 866 Ls. No tām ERAF līdzfinansē 85%, bet valsts – 15%, tajā skaitā pašvaldības līdzfinansējums sastāda 927 766 Ls.

EEZ/Norvēģijas finanšu instrumentu atbalstītā projekta "Ūdenstorņa ēkas paraugrestaurācija un apsaimniekošana Daugavpils Cietoksnī" ietvaros tiek veikta Ūdenstorņa vai Ūdens paceļamās ēkas – paraugrestaurācija. Projekta kopējā summa – 452 872 Ls .

2008. gadā tika izstrādāts Artilērijas arsenāla ēkas rekonstrukcijas tehniskais projekts Daugavpils Rotko mākslas centra izveidošanai Daugavpils cietoksnī. Dotais projekts guvis Kultūras ministrijas atbalstu. Arsenāla ēka, Mihaila ielā 3, Daugavpilī ir valsts nozīmes kultūras piemineklis, kas noteikts ar Kultūras Ministrijas 29.10.1998 rīkojumu Nr.128, publicēts laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" 15.12.1998.,Valsts aizsardzības Nr.: 4705; veids: Arhitektūra; Vērtības grupa: Valsts nozīmes[5]. Kultūras pieminekļa īpašnieks ir Daugavpils pilsētas dome. Arsenāla ēkas rekonstrukcijas darbi, kurus paredzēts pabeigt līdz 2013. gadam, tiks realizēti piesaistot vairākus finanšu avotus:

1) Eiropas Reģionālās attīstības fonda 3.4.3.2.aktivitāte „Sociālekonomiski nozīmīgu kultūras mantojuma objektu atjaunošana". Projekts „Artilērijas Arsenāla ēkas rekonstrukcija Daugavpils Rotko Mākslas centra izveidei" (kopējās projekta izmaksas 1428571 Ls).
2) Latvijas-Lietuvas pārrobežu sadarbības programma 2007-2013. gadam (Kopējās projekta izmaksas – 790 000 EUR; būvniecības darbi - 600 000 EUR). Projekts „Radošo industriju attīstība Latvijas-Lietuvas pārrobežu reģionā".
3) Eiropas Reģionālās attīstības fonda darbības programma „Infrastruktūra un pakalpojumi" 3.6.1.1. aktivitāte "Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru izaugsmes veicināšana līdzsvarotai valsts attīstībai" (kopējās projekta izmaksas 2 500 000 LVL; būvniecības darbi - 2 498 150 LVL). Projekts " Daugavpils Rotko mākslas centra ēkas rekonstrukcija un pieguļošās teritorijas labiekārtošana""

<u>Mārketinga un sabiedrības iesaistes projekti</u>

2009. gadā Daugavpils pilsētas dome sadarbībā ar Daugavpils Universitātes Latgales Pētniecības institūtu ir publicējusi informatīvo bukletu „Daugavpils cietoksnis" latviešu un angļu valodā, kuru bezmaksas izplatīja Daugavpils novada Tūrisma informācijas centrs.

2009. gada pavasarī domes Pilsētas attīstības departaments organizēja cietokšņa aizsarggrāvja iztīrīšanas darbus no atkritumiem, pašsējas rezultātā izaugušiem krūmiem un kokiem. Tīrīšanas darbos tika iesaistīti sabiedrisko organizāciju pārstāvji un entuziasti. Eiropas Sociālās fonda projektā „Darba praktizēšanas pasākumu nodrošināšana pašvaldībās darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai" ietvaros, Cietokšņa tīrīšanas darbus.

EEZ/Norvēģijas finanšu instrumentu ietvaros tiek īstenots projekts "VPP attīstība Daugavpils Cietoksnī", kā rezultātā 2009. gadā tika veikta Kara hospitāļa ēkas arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija, kultūrvēsturiskā izpēte un izstrādāts finanšu un ekonomiskais

---

[5] http://www.mantojums.lv/?cat=742&lang=lv&KS=OK&PROD=4705&prod_sect=9

pamatojums. 2010. gadā turpināsies iesāktās projekta aktivitātes, izstrādātājos ēkas tehnisko projektu, valsts un privātās partnerības juridisko dokumentāciju. Projekta kopējā summa ir 356 716 Ls.

Tiek veikti Kara hospitāļa ēkas iztīrīšanas un konservācijas neatliekamie darbi, kuru veikšanai tika piesaistīti VKPAI līdzekļi. Aktivitātes kopējās izmaksas sastādīs 1 580 Ls.

Cietokšņa teritorijā vērojama arī privāto īpašnieku aktivitātes. Atbilstoši Daugavpils pilsētas domes Pilsētplānošanas un būvniecības departamenta izdotajiem arhitektūras plānošanas uzdevumiem, var secināt, ka privātie īpašnieki ir ieinteresēti atjaunot viņu īpašumā esošās ēkas. Pārsvarā arhitektūras un plānošanas uzdevumi ir izdoti ēkām , kurās paredzēts izveidot publiska rakstura pakalpojumus.

Detalizētu informāciju par Cietokšņa teritorijā realizējamajiem projektiem *skatīt pielikumā nr.2*

1.4. SVID analīze

Stiprās puses	Vājās puses
• Veikti plaši vēsturiskās izpētes darbi; • Veikta arhitektoniskā un tehniskā inventarizācija; • Izstrādāts detālplānojums; • Tiek realizēti virkne projektu, piesaistot publisko fondu finansējumu, tai skaitā ES; • Objekts līdz šim saglabājis savu autentiskumu, galvenokārt tādēļ, ka netika veikti nekādi atjaunošanas darbi un ēkas praktiski netika ekspluatētas; • Iekļauts UNESCO pagaidu sarakstā; • Sagatavots pieteikums UNESCO par objekta iekļaušanu UNESCO sarakstā	• Liela daļa Cietokšņa ēku un būvju netiek izmantota un tam nav noteikts izmantošanas veids; • Nav izstrādātas vispārējas vadlīnijas, kā efektīvi atjaunot Daugavpils cietokšņa kompleksu (ņemot vērā to, ka tam ir dažādi īpašnieki); • Objekta lielā platība - 150 ha; • Finanšu resursu trūkums (vai nepietiekamība); • Nav vienota koordinatora, kas nodrošinātu cietokšņa apsaimniekošanu un attīstību; • Nav veikta vaļņu teritorijas uzmērīšana un minētā teritorija nav iekļauta detālplānojumā; • Daļai ēku un aizragbūvju nepieciešams veikt steidzamus konservācijas darbus; • Nav atbilstošas tūrisma infrastruktūras; • Nav izstrādāti atbilstoši tūrisma produkti un pieejami pakalpojumi; • Pasākumi Cietokšņa teritorijā tiek organizēti nekoordinēti un kultūras pakalpojumu un pasākumu klāsts ir ierobežots; • Vēsturiskie materiāli par Cietoksni ir pieejami fragmentāri un nav izveidota vienota apzināto vēsturisko faktu datu

	bāze; • Nav realizēts teritorijas meliorācijas projekts
Iespējas	**Draudi**
• Sadarbībā ar iesaistītajām pusēm, veikt Daugavpils cietokšņa rekonstrukciju un restaurāciju kultūras un tūrisma kontekstā; • Pamatojoties uz pētījumiem un izmantojot inovatīvus risinājumus, izstrādāt tādu Daugavpils cietokšņa attīstības modeli, kurš perspektīvā sniegtu pozitīvu ekonomisko un sociālo ieguldījumu pilsētas un reģiona attīstībā; • Realizēt Cietokšņa mārketinga un atjaunošanas koncepciju *„Ideālā nocietinātā pilsēta";* • Sadarboties ar citu līdzīgu Cietokšņu īpašniekiem, tā nodrošinot pieredzes apmaiņu un iekļaušanos tīklos un tūrisma maršrutos; • Izveidot Cietokšņa pārvaldi un Cietokšņa kultūras un informācijas centru	• Veicot rekonstrukciju tiek zaudēts autentiskums, kas ir Cietokšņa lielākā vērtība šobrīd; • Finansu nepietiekamības dēļ netiek veikti atsevišķu objektu restaurācijas vai renovācijas darbi, atbilstoši kopējai koncepcijai, tā zaudējot objekta unikalitāti; • Netiks izveidota Cietokšņa pārvalde un objekta atjaunošana un attīstība nebūs efektīva

1.5. Starptautiskā dimensija

UNESCO paspārnē jau kopš 2005. gada darbojas zinātnieku komiteja *ICOFORT* , kurā darboja 65 eksperti no 20 valstīm. Šīs komitejas pārraudzībā ir visi tā saucamie nocietinātie kultūrvēsturiskie objekti.

Pēc projekta ārvalstu ekspertu domām būtu lietderīgi, ja arī Latvija būtu pārstāvēta šajā organizācijā. Šāda līdzdalība gan dotu iespēju dalīties ar Latvijas pieredzi, gan nodrošinātu pieredzes apmaiņu augstākajā profesionālajā līmenī.

Eksperti ir izveidojuši Cietokšņus kvalifikācijas sistēmu. Pēc ekspertu domām Daugavpils (Dinaburgas) cietoksnis ir kvalificējams un salīdzināms ar citiem līdzīgiem objektiem kā *Ideālā nocietinātā pilsēta*.

Attēls. Nr.4

Atbilstoši galvenajiem kritērijiem, kas raksturo Ideālo nocietināto pilsētu, šādi cietokšņi ir *(skat. attēlu nr. 4):* Ceilonā: - Galle / Sri Lanka; Somijā: - Hamina; France: Brouage, Neuf-Brisach; Vācijā: Carlsburg (Bremerhaven) (zaudēts), Glückstadt (sabrucis), Hanau (sabrucis), Mannheim (sabrucis); Horvātijā: Karlovac; Czechia: Josefov, Terezin; Itālijā: Livorno (aizsardzības būves saglabājušās tikai daļēji), Palmanova, Sabbioneta; Latvijā: Daugavpils / Dinaburg; Maltā: La Valletta; Polijā: Kostrzyn nad Odra, Zamosc; Portugālē: Almeida; Rumānijā: Alba Julia; Nīderlandē: Naarden. Līdz ar to iepriekšminētie cietokšņi ir labākie partneri, ja vēlas realizēt kopīgus projektus vai kopīgi pretendēt uz iekļaušanu UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā.

Kopīgi projekti ar līdzīgiem objektiem Eiropā var būt saistīti ar objekta pozicionēšanu un novērtēšanu kā *Ideāla nocietināta pilsēta*, kopīgu attīstības instrumentu meklēšana un ieviešana ar mērķi nodrošināt vēsturisko objektu ilgtspējību. Galvenās kopīgās aktivitātes, ko lietderīgu būtu realizēt sadarbībā ir: pieredzes apmaiņa, kopīgas mārketinga aktivitātes, kopīgu

risinājumu meklējumi jomās, kas saistītas ar vēsturisku objektu atjaunošanu, restaurāciju, uzturēšanu un izmantošanu.

Kopīga sadarbība var būt liels ieguvums visiem partneriem, tomēr skaidri ir jādefinē sadarbības ietvars un konkrētas ativitātes partneru starpā. Pirmie ieteicamie soļi sadrabības veidošanai:

1. Sadarbības tīkla izveide, lai nodrošinātu savstarpēju pietredzes apmaiņu, veidotu platformu kurā varētu tikt rasti risinājumi steidzamiem problēmjautājumiem un nodrošinātu kopīgus tūrisma produkta mārketinga pasākumus;

2. Turpmākās sadarbības programmas izstrāde;

3. Kopīga pieteikuma sagatavošanai ar mērķi tikt iekļautiem UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā.

Kā pirmais solis šāda tīkla izveidei var kļūt Daugavpilī organizēta konference, uz kuru tiktu aicināti visu līdzīgo objektu (*ideālās nocietonātās pilsētas*) pārstāvji un atzīti jomas eksperti.

<u>Starptautiskās aktivitātes</u>

Eiropas kontekstā notiek virkene aktivitāšu, kurās iesaistīti cietokšņi (vēstures un kultūras pieminekļi) dažādās valdtīs. Sadarbība notiek visdažādākajos līmeņos un starp dažādām institūcijām: pašvaldībām, cietoksņu pārvaldēm, pētniecības un zinātniskajām institūcijām.

Tomēr Daugavpils pilsētas dome līdz šim nebija aktīvi iesaistījusies šajos starptautiskajos tīklos. Situācija nedaudz ir mainījusies, līdz ar atjaunošanas pasākumu uzsākšanu Cietoksnī. Par vienīgajām ievērojamām aktivitātēm līdz šim var uzskatīt Daugavpils Universitātes zinātniskos lasījumus, kuros viena no tēmām pēdējos gados tiek saistīta ar Cietokšņa attīstības, vēstures un problēmu jautājumiem un Daugavpils pilsētas domes organizētās starptautiskās konferences par Cietokšņa tēmu.

STARPTAUTISKĀ ZINĀTNISKI – PRAKTISKĀ KONFERENCE
„DAUGAVPILS CIETOKSNIS. VĒSTURE. ŠODIENA. NĀKOTNE."

2008. gada 29 .- 30. aprīlis

Līdzdalība starptautiskajos projektos, paver iespējas kļūt aktīvākiem, pazīstamākiem un interesantākiem starptautiskajā kontekstā.

2. Cietokšņa kompleksa saglabāšanas un attīstības koncepcija

2.1 Vērtību definēšana

Cietokšņa vēsture	Unikāla vēstures daļa un vienīgais īpašu pārbūvju neskartais 19. gadsimta 1. Puses cietoksnis Baltijā un Ziemeļeiropā. Atbilst UNESCO kritērijam par objektu kā **cilvēka radošā gara meistarība**. Sava laika modernās militārās arhitektūras attīstība. Ar vēsturi cieši saistīta identitāte.
Arhitektoniskā	Stilistiski viengabalains klasicisma stila aizsardzības būvju un nocietinātās pilsētas izbūves paraugs, kuru veido galvenā cietokšņa ampīra un klasicisma apbūve, kā arī priekštilta nocietinājums Daugavas kreisajā krastā. **Cietokšņa komplekss jeb *ideālā nocietinātā pilsēta*.** To raksturo arī augsta saglabātības pakāpe no arhitektūras un pilsētbūvniecības ansambļa viedokļa. Valsts nozīmes pilsētbūvniecības piemineklis (Valsts aizsardzības nr. 7428)
Materiālā	Cietokšņa teritorijā ir izvietotas ap 80 ēkas un būves, apkārt Cietoksnim – sarežģīta aizsardzības sistēma ar galveno valni. Kultūras mantojums var funkcionēt kā ekonomiskās aktivitātes un attīstības radītājs, vietējās kopienas, pilsētas lepnuma un identitātes avots. Ēku un teritorijas fiziskā izmantošana, līdzeklis vietas/teritorijas mārketingam.
Autentiskums	Par autentiskumu ārējā izskatā, materiālos, apdarē un novietojumā liecina daudzie saglabājušies vēstures avoti – projekti, uzmērījumi, pārbūvju priekšlikumi, zīmējumi, celtniecības darbu atskaites, darbu kalkulācijas utt. *Autentiskumu ir grūti definēt un tas nav ekonomiski izmērāms. Līdz ar to grūti noteikt kritēriju, lai nodrošinātu minētās vērtības saglabāšanu. Autentiskums kā vērtība tiek ietekmēta brīdī, kad tiek veiktas izmaiņas kultūras pieminekļos.*
Utilitārā	Daļa ēku tiek izmantotas un pārējām tiek noteikts izmantošanas mērķis un notiek projektu realizācija.
Dabas vērtības	Daugavpils cietoksnis ir sikspārņu skaita ziņā nozīmīgākā sikspārņu ziemošanas vieta Latvijā. 2001.-2007.gados ziemas laikā tika uzskaitītas 5 sikspārņu sugas.

<u>Kultūrvēsturisko cietokšņu speciālās kategorijas identificēšana: „Ideālā nocietinātā pilsēta”</u>

Daugavpils cietoksnis ir liels vēsturisko militāro ēku un būvju komplekss. Daugavpils cietoksni nevar salīdzināt ar citiem nocietinātiem kompleksiem, tādiem kā atsevišķi cietokšņi vai lielas nocietinājumu sistēmas. Pēc ekspertu domām lielākā Daugavpils cietokšņa pievienotā vērtība tā atbilstība „*Ideālo nocietināto pilsētu*” kategorijai Eiropas kontekstā, kas tiek identificēta kā speciāla nocietinātu kompleksu kategorija.

„Ideālās nocietinātas pilsētas" ir militārās plānošanas rezultāts, kas raksturo vietējas/ reģionālas aizsardzības stratēģiju realizāciju 18. un 19 gadsimtos dažādās Eiropas daļās. Šādus kompleksus raksturo sekojoši elementi:

- Militārās funkcijas sasaiste ar pilsētu funkciju slēgtā , lielā teritorijā, ko var nosaukt arī par *„Militāru pilsētu";*
- Šādu *militāru pilsētu* ieskauj aizsardzības arhitektūra, ar tai raksturīgiem elementiem: bastioni, vaļņi, vārti, ūdens kanāli u.c.

Līdzīgas pilsētas ar minētajiem vienojošiem elementiem ir sastopamas visā Eiropā.
Bez jau nosauktajām pazīmēm , katrai militārajai pilsētai ir savi specifiski individuāli elementi. Daugavpils cietoksni raksturo tas, ka ēku veidojošie kvartāli ir atvērta tipa, pie kam lielākajā daļā Eiropas līdzīgos cietokšņos ir slēgti kvartāli.

2.3.Kompleksa attīstības mērķi un uzdevumi

Daugavpils cietokšņa attīstības mērķi izriet no Cietokšņa kā vienota kompleksa attīstības pieejas. Tie saistīti ar (1) <u>ēku vērtības saglabāšanu</u> no atmosfēras iedarbības, zādzībām, postījumiem, piesārņošanas; (2) <u>esošās situācijas dokumentēšanu:</u> ēku un būvju vēsture un izpēte, pieminekļu aizsardzība un ekspertīze, sekošana līdzi atjaunošanas un restaurācijas pasākumiem un kontrole, infrastruktūra; (3) <u>vēsturiskās izpētes nodrošināšana un organizēšana</u>: darbs ar vēsturiskajiem materiāliem, kompleksa izpēta no dažādiem aspektiem un skatu punktiem, publikācijas; (4) <u>attīstības plāna izstrādes un realizācijas</u>; (5) <u>kompleksa apsaimniekošanas</u>.

Daugavpils cietokšņa reģenerācija – priekšnoteikums valsts pilsētbūvnieciskā pieminekļa kā unikāla kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai un racionālai izmantošanai, izveidojot to par administratīvo, kultūras, darījumu, atpūtas un tūrisma centru, minēts Daugavpils attīstības programmā[6].
Cietokšņa teritorijas attīstības mērķi ir definēti Daugavpils cietokšņa teritorijas detālplānojumā.[7]

<u>Daugavpils cietokšņa teritorijas attīstības mērķi</u>

- Teritoriju sakopt un attīstīt, lai tā kļūtu par pilnvērtīgu pilsētas ekonomiskās un sociālās sistēmas daļu.

---

[6] Daugavpils pilsētas attīstības programmā 2008.-2014. gadam „Mana pils Daugavpils" (Daugavpils pilsētas dome, 2008)
[7] Daugavpils cietokšņa teritorijas detālplānojums (2007) , paskaidrojuma raksts 18. lpp.

- Izveidot daudzfunkcionālu un dzīvotspējīgu teritoriju, kurā būtu nodrošināti nepieciešamie sociālie un komerciālie pakalpojumi iedzīvotājiem, izvietojamajām valsts un pašvaldības iestādēm un apmeklētājiem/viesiem.
- Panākt Daugavpils cietokšņa izveidošanu par starptautiskas nozīmes un vietējā tūrisma mērķi ar daudzveidīgiem kultūras un izzinošā tūrisma un ar to saistītām rekreācijas iespējām, savdabīgu vides raksturu un augsti kvalitatīvu labiekārtojumu.

Daugavpils cietokšņa teritorijas attīstības uzdevumi

- Teritorijas attīstību veidot uz tās kultūrvēsturisko un dabas vērtību pamata, izmantojot un vairojot iedzīvotāju izpratni un sabiedriskā sektora ieinteresētību.
- Koordinēt un apvienot dažādo institūciju resursus cietokšņa kompleksas attīstības interesēs.
- Izstrādāt un īstenot cietokšņa teritorijas un objektu atjaunošanas programmu.
- Rekonstruēt un optimāli sakārtot inženierkomunikāciju sistēmas visu teritorijas funkciju vajadzību nodrošināšanai ar pakalpojumiem un sekmēt vides estētisko un ekoloģisko kvalitāti.
- Saglabāt iedzīvotāju skaitu un tā pieaugumu. Nodrošināt kvalitatīvu mājokļu izbūves un esošo rekonstrukcijas iespējas.
- Būtiski uzlabot vēsturisko ēku un būvju izmantošanas intensitāti, respektējot kultūras mantojuma saglabāšanas prasības un ievērojami palielinot nodarbinātības iespējas.
- Apturēt un, iespēju robežās, novērst kultūrvēsturisko vērtību degradāciju un zudumu nelabvēlīgu ārējo apstākļu un apsaimniekošanas sistēmas trūkumu rezultātā.
- Izkopt teritorijas un īpaši – nocietinājumu sistēmas ainavu, pakārtojot kultūrvēsturisko vērtību specifikai.
- Izveidot sabiedriskā transporta apkalpi ar maršrutiem, kas ietver cietokšņa teritoriju.

2.3. Attīstības virzieni un veicamie pasākumi

Vēsturiskā telpa

(1)Vēsturiskā mantojuma vērtību (objektu) tehniskā stāvokļa, saglabātības un citu vērtību apzināšana, formulēšana, sistematizēšana:

- vēsturisko, arhitektonisko un nepieciešamības gadījumā arheoloģisko pētījumu veikšana pirms objektu atjaunošanas uzsākšanas;
- objektu (aizsargbūvju) uzmērīšana, fotometrija;

- apdraudēto vietu noteikšana un konservācijas darbu veikšana;
- regulāra objekta apsekošana, aizsardzība (no atmosfēras ietekmes, zādzībām, postījumiem, piesārņošanas) un apsaimniekošana.

Pētījumu process parasti tiek iedalīts vairākos posmos. Pirmais posms saistīts ar dokumentu meklēšanu, vākšanu un pētīšanu. Tas ietver darbības ar publicētajiem dokumentiem jeb visas saistošās literatūras izpēte, nepublicēto dokumentu apkopošanu jeb vēsturisko plānu, uzmērījumu, fotogrāfiju, manuskriptu un aprakstu apkopošana un analīze. Otrais posms ir novērošanas fāze jeb esošo pētījumu un jauno avotu salīdzināšana, problēmu identifikācija. Trešajā posmā tie izstrādāta dokumentācija, kurā tiek ietverti sekojoši dati: fiksētā situācija pirms pētījumu uzsākšanas un rezultātu apkopojums. Dokumentācijā tiek iekļauta foto dokumentācijas attiecībā uz visām ēkām, būvēm un to daļām; precīzo pētījumu (ģeodēzijas, fotogometrijas u.c.) rezultāti un materiālu strukturālā analīze (sienas stratigrāfijas analīze, trūkstošais sienu apmetums, būvju slēptās daļas, arheoloģisko izrakumu rezultāti).

Par pamatu iepriekšminēto pasākumu veikšanai un sistematizēšanai var izmantot 2003.-2004. gados pēc VNĪ pasūtījuma SIA AIG veikto Daugavpils cietokšņa teritorijas centrālās apbūves anketēšanas laikā sagatavoto materiālu. Minētais dokuments ir pārskatāms, viegli izmantojams un to iespējams papildināt. Tajā ir atspoguļotas Daugavpils cietokšņa ēku arhitektoniskās vērtības, tehniskais stāvoklis un kultūrvēsturiskais mantojumus.

(2) <u>Kvantitatīvo un kvalitatīvo kritēriju noteikšana objekta saglabāšanai un izmantošanai</u>;

(3) <u>Neizmantoto objektu (ēku, aizsargbūvju, brīvo teritoriju) izmantošanas koncepcijas noteikšana un attīstības pasākumu veikšana;</u>

Attēlā nr. 5 tiek piedāvāts objektu un teritoriju izmantošanas zonējums, kas atbilstoši veiktajai analīzei un ekspertu viedoklim, Cietokšņa Citadelē izdala trīs funkcionālās zonas: darba zonu, dzīvojamo zonu un tūrisma zonu. Tiek identificētas arī vaļņu teritorijas ieteicamais izmantošanas veids dažādām aktivitātēm.

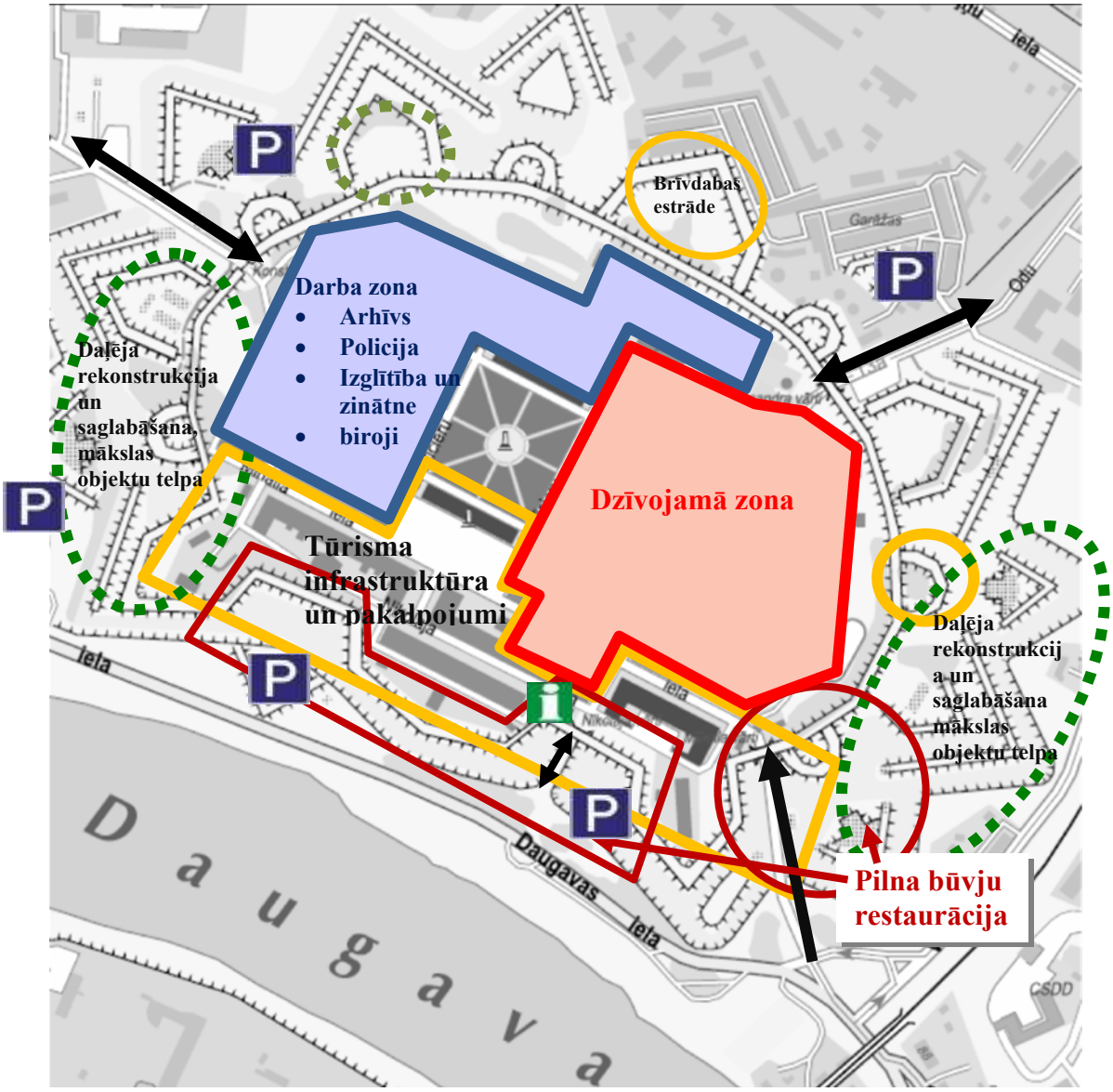

Attēls nr.5

(4) Neatkarīgas uzraudzības un vērtēšanas kritēriju un procedūras noteikšana;

(5) Objektu uzturēšanai nepieciešamo resursu nodrošināšana;

Iespējamie Cietokšņa saglabāšanas un attīstības pasākumu finansēšanas avoti ir apskatīti sadaļā *3.6. Finansējums*. Jāpazinās, ka ja nekavējoši netiks nodrošināta ēku aizsardzība un apsaimniekošana, tas radīs būtiskus papildus izdevumus un papildus izmaksas turpmākajos gados.

(6) Restaurācijas plāna izstrāde un restaurācijas darbu veikšana;

Viens no Cietokšņa pārvaldes galvenajiem uzdevumiem ir rūpīgi plānot restaurācijas darbu veikšanu. Lai to efektīvi varētu darīt ir ieteicams izstrādāt restaurācijas un atjaunošanas plānu, kurā ir identificēti prioritārie objekti, finanses un atbildīgās institūcijas. Minētais dokuments ir regulāri jāaktualizē un jāsaskaņo ar ikgadējiem finanšu plāniem.

(7) Daugavpils (Dinaburgas) cietokšņa dokumentācijas centra darbības nodrošināšana;

2011.gada 15. februārī DU Latgales pētniecības institūta paspārnē darbu jau ir uzsācis Dinaburgas cietokšņa dokumentācijas centrs (DCDC), kas izveidoja un uztur mājas lapu http://dcdc.lpi.du.lv. Līdz ar to svarīgi ir tikai turpināt uzsākto darbu, rast papildus finansējumu un veidot sadarbību ar citām institūcijām, kas darbojas Cietokšņa saglabāšanas un atjaunošanas jomā un Cietokšņa pārvaldi.

(8) Regulāru vēsturiski zinātnisko konferenču organizēšana sadarbībā ar DU.

Kopiena

(1) Ekskluzīvas dzīves vietas attīstība, ko nosaka vietas vēsturiskais statuss (tīra, droša un estētiska vide) pieejami pašvaldības un citi pakalpojumi un atpūtas iespējas teritorijas patstāvīgajiem iedzīvotājiem:

- Dzīvojamo rajonu iekšpagalmu sakārtošana;
- Esošo dzīvojamo ēku fasāžu rekonstrukcijas (t.sk. energoefektivitātes pasākumi), jaunu dzīvojamo zonu izveide;
- Jaunu dzīvojamo teritoriju veidošana tai skaitā Cietokšņa vēsturiskajā daļā.

Attēls nr. 6

(2) Vadīta, organizēta tūristu plūsma, kas nodrošina līdzsvaru starp Cietokšņa apmeklētāju un iedzīvotāju interesēm;

(3) Informācijas nodrošināšana Cietokšņa un pilsētas iedzīvotājiem un līdzdalības veicināšana Cietokšņa attīstības iniciatīvā;

Attēls nr.6

Attēlā nr. 6 ir redzami piemēri no sabiedrisko organizāciju aktivitātēm Čehijas cietokšņos: gidi, kas tērpušies atbilstošos tērpos; iekārtota izstāžu zāle un izveidotas mākslinieku darbnīcas; tiek apkopta un atjaunota sabiedrisko organizāciju pārziņā nodotā vaļņu teritorija.

(4) Cietokšņa kopienas fonda izveide;

Kopienas fonds ir neatkarīga filantropijas organizācija, kura darbojas noteiktā ģeogrāfiskā apgabalā, piesaistot līdzekļus no vietējās sabiedrības, sabiedriska labuma mērķu īstenošanai. Kopienas fonds pats neīsteno projektus, bet rīko projektu konkursus, lai iesaistītu vietējo sabiedrību šo mērķu sasniegšanā un noteiktu vislabākos projektus un to īstenotājus. Kopienas fonds attīsta sabiedrību starp kopienas iedzīvotājiem, biznesa sektoru, NVO un pašvaldību, tādējādi- kalpo kā efektīvs mehānisms vietējo problēmu risināšanā un kopienas pašapziņas veidošanā. Attīstot ziedošanas un brīvprātīgas iesaistīšanās vērtības, kopienas fonds rada reālu filantropijas modeli, un veido ilglaicīgu ietekmi uz kopienu.[8]

Publiskie pakalpojumi un transports

(1) Cietokšņa pieejamības no Daugavpils pilsētas centra nodrošināšana, gan pilsētas iedzīvotājiem, gan viesiem:
   - publiskā transporta attīstība;
   - gājēju un veloceliņa izbūve;
   - autostāvvietu izbūve.

(2) Cietokšņa caurlaidības nodrošināšana (vārti), palielinoties publisko pakalpojumu iestāžu izvietojumam un palielinoties tūristu skaitam un iedzīvotāju skaitam;

[8] www. politika.lv

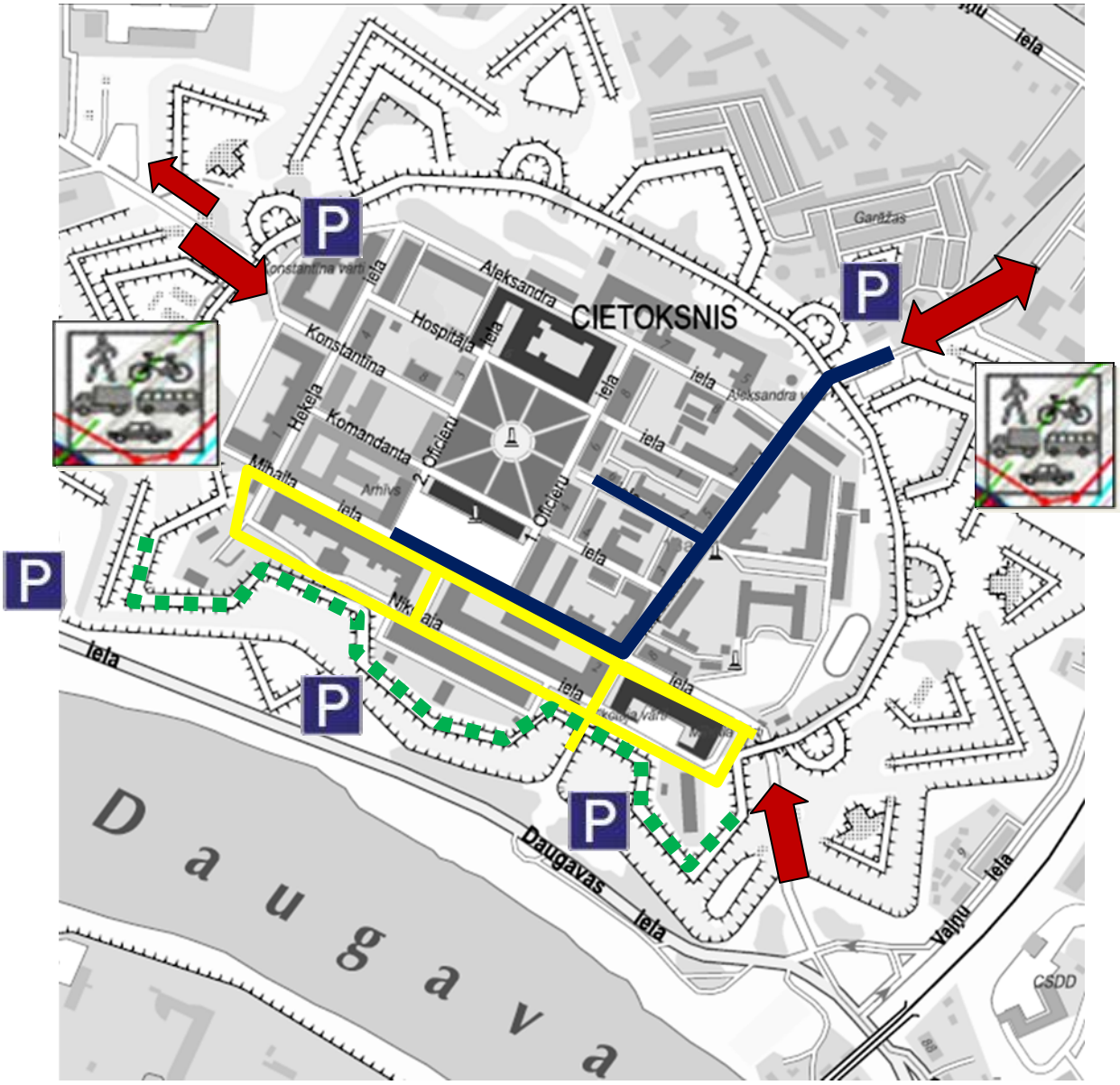

Attēls nr.7

(3) <u>Publisko pakalpojumu attīstība Cietokšņa teritorijā</u>.

<u>Teritorijas apsaimniekošana</u>

Lai noteiktu publisko pakalpojumu, infrastruktūras un citu apkalpes objektu nepieciešamību tika veikta sekojoša analīze (aprēķinos ņemti pieņēmumi, analizējot Cietokšņa teritorijas ietilpību un citu līdzīgu objektu pieredzi):

Optimāls iedzīvotāju skaits dzīvojamā zonā		2 800 – 3 500
Darba ņēmēji, uzņēmēji		800- 1 400
Apmeklētāju skaits dienā	vasarā	200-400
	ziemā	100-200
Patstāvīgi cietokšņa teritorijā uzturas		**Min. 3 800** **Max. 5 300**

Patērētāji, kam nepieciešams nodrošināt patstāvīgu infrastruktūru un publiskos pakalpojumus un nodrošināt lokālu apgādi		
Speciāli organizēti pasākumi (piem. Cietokšņa festivāls vai pilsētas svētki)		10 000
Brīvdabas izklaides un atpūtas pasākumu apmeklētāji		6 000
Pasākumu apmeklētājiem jānodrošina pagaidu infrastruktūra un pakalpojumi; lokāla apgāde		

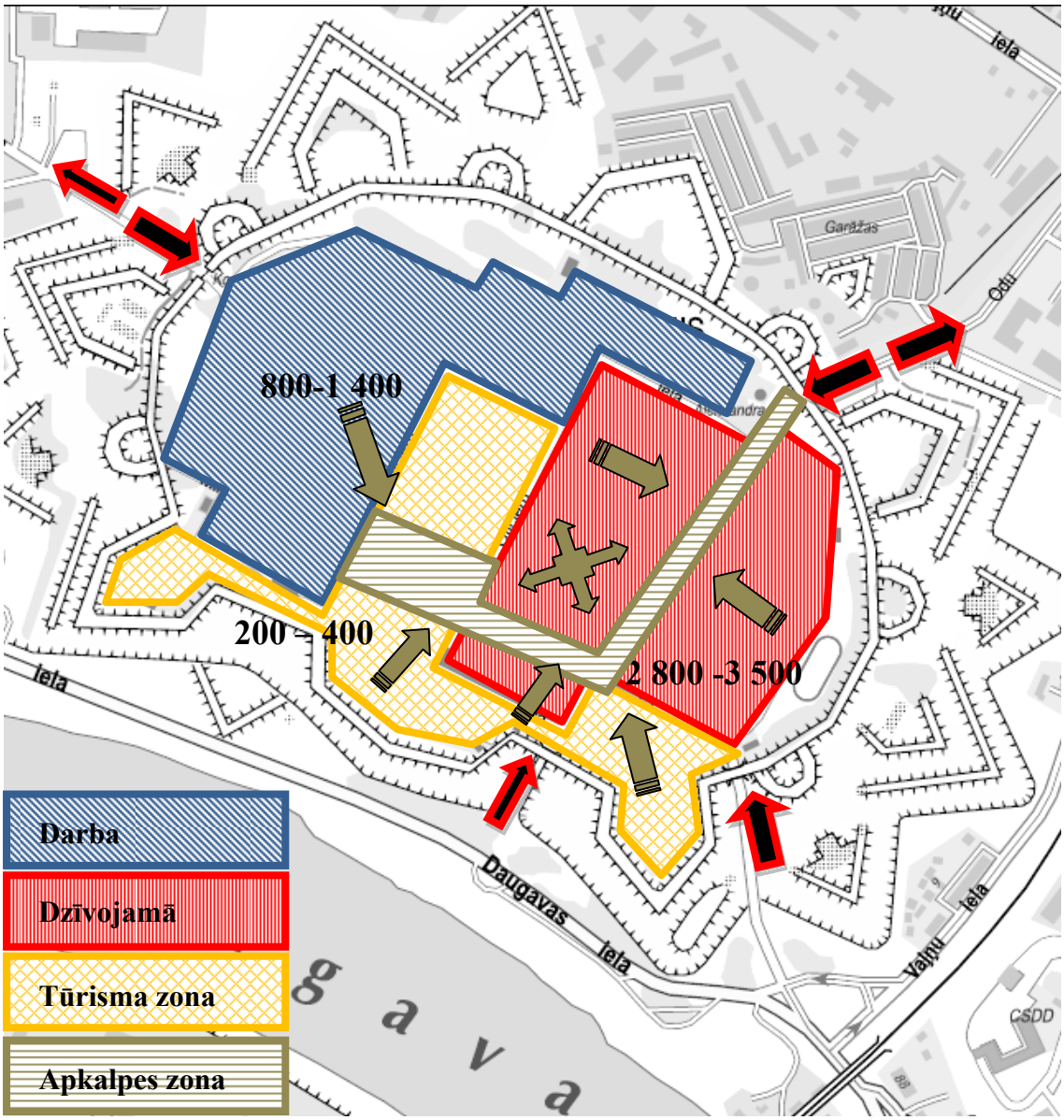

Attēls nr. 8

(1) <u>Kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana</u>;

Daugavpils pilsētas domes Attīstības departamenta speciālistu veiktajā analīzē uz 2011. gada janvāri ir konstatētas 23 nopietnu problēmu vietas Cietokšņa teritorijā. 10 no tām atrodas vaļņu teritorijā, bet pārējās Cietokšņa citadelē. Galvenās problēmas saistītas ar sabrukušajiem jumtiem un lietus ūdens novades sistēmu slikto stāvokli, kas nespēj ēkas un būves pasargāt no atmosfēras ietekmes. Uzskaitītas ir virkne sabrukušu ēku vai to daļu, kā rezultātā

neatgriezeniski var tikt pazaudēti kultūrvēsturiski objekti. Problēmas rada arī aizaugums. Daļa neizmantoto ēku ir izdemolētas, tām nav logu un durvju un līdz ar to ēku izlaupīšana un demolēšana turpinās.

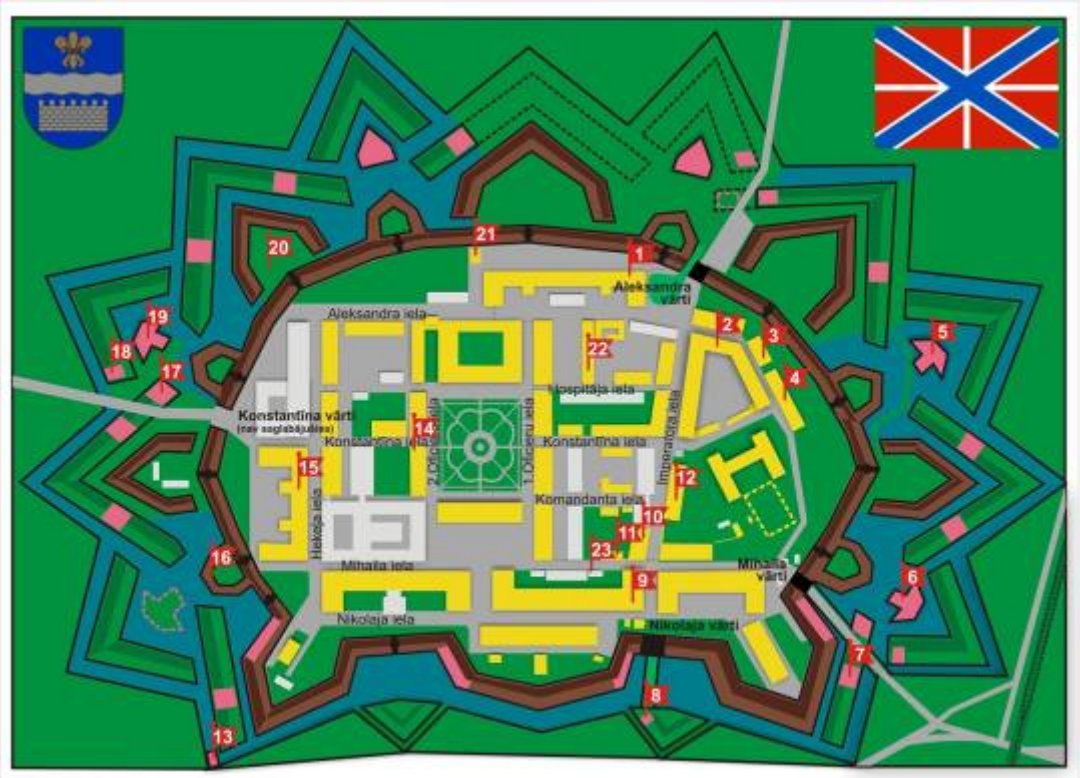

Dinaburgas Cietokšņa shēma ar nopietnu problēmu vietām
Daugavpilī, 2011.gada janvāris

Attēls nr. 9

(2) <u>Ēku, būvju un teritoriju izmantošana;</u>

Lai rastu pilnīgu priekšstatu par ēku un teritoriju esošo un plānoto izmatošanu un turpmāk nodrošinātu efektīvu darbību dotajā virzienā, jāveic vairākas darbības. Viens no pasākumiem ir visu Cietokšņa ēku un būvju pasu izveidošana, norādot sekojošu informāciju: adresi; kadastra nr.; ēkas/zemes gabala platību; īpašnieku; datējumu, stilu (norādot vai tā ir arhitektoniski un vēsturiski vērtīga ēka); kultūrvēsturisko vērtību, valsts aizsardzības statusu; sākotnējo ēkas vai būves funkciju; atļauto izmantošanu (pēc detālplānojuma); plānoto izmantošanu; projektēšanas stadiju. Ēkas vai būves pasē jāsniedz vispārīgs ēkas apraksts, ēkas vai būves tehniskais stāvoklis un neatliekamie pasākumi, aprīkojums un prasības ēkas restaurācijai vai rekonstrukcijai, papildinot informāciju ar pieejamiem izpētes, inventarizācijas un citiem materiāliem un datiem un foto materiālu, kā arī, pamatojoties uz iepriekšminēto informāciju un Cietokšņa kompleksa vispārējo attīstību, jānorāda ēkas vai būves optimālākais izmantošanas veids.

Uz vadlīniju izstrādes brīdi šādus pārskatus – pases uzsākuši gatavot Daugavpils pilsētas domes Pilsētplānošanas un būvniecības departamenta speciālisti. Turpmāk jānodrošina ne tikai

šādu pārskatu esamību par visām Cietokšņa teritorijā esošajām ēkām un būvēm, bet arī regulāri jāveic to aktualizācija. Gadījumā, ja tiek veidota Cietokšņa pārvalde, tad jāvienojas ar Pilsētplānošanas un būvniecības departamentu par darba organizāciju šādas datu bāzes uzturēšanā, aktualizēšanā un attīstībā.

Nosakot ēku izmantošanas veidu jārespektē LR likumā „ Par kultūras pieminekļu aizsardzību" noteikto. Likums nosaka, ka prioritāri kultūras pieminekļus jāizmanto zinātnes, izglītības un kultūras mērķiem. Kultūras pieminekļu izmantošana saimnieciskajai darbībā pieļaujama vienīgi tad, ja tā nekaitē piemineklim, nemazina tā vēsturisko, zinātnisko un mākslinieciskо vērtību.

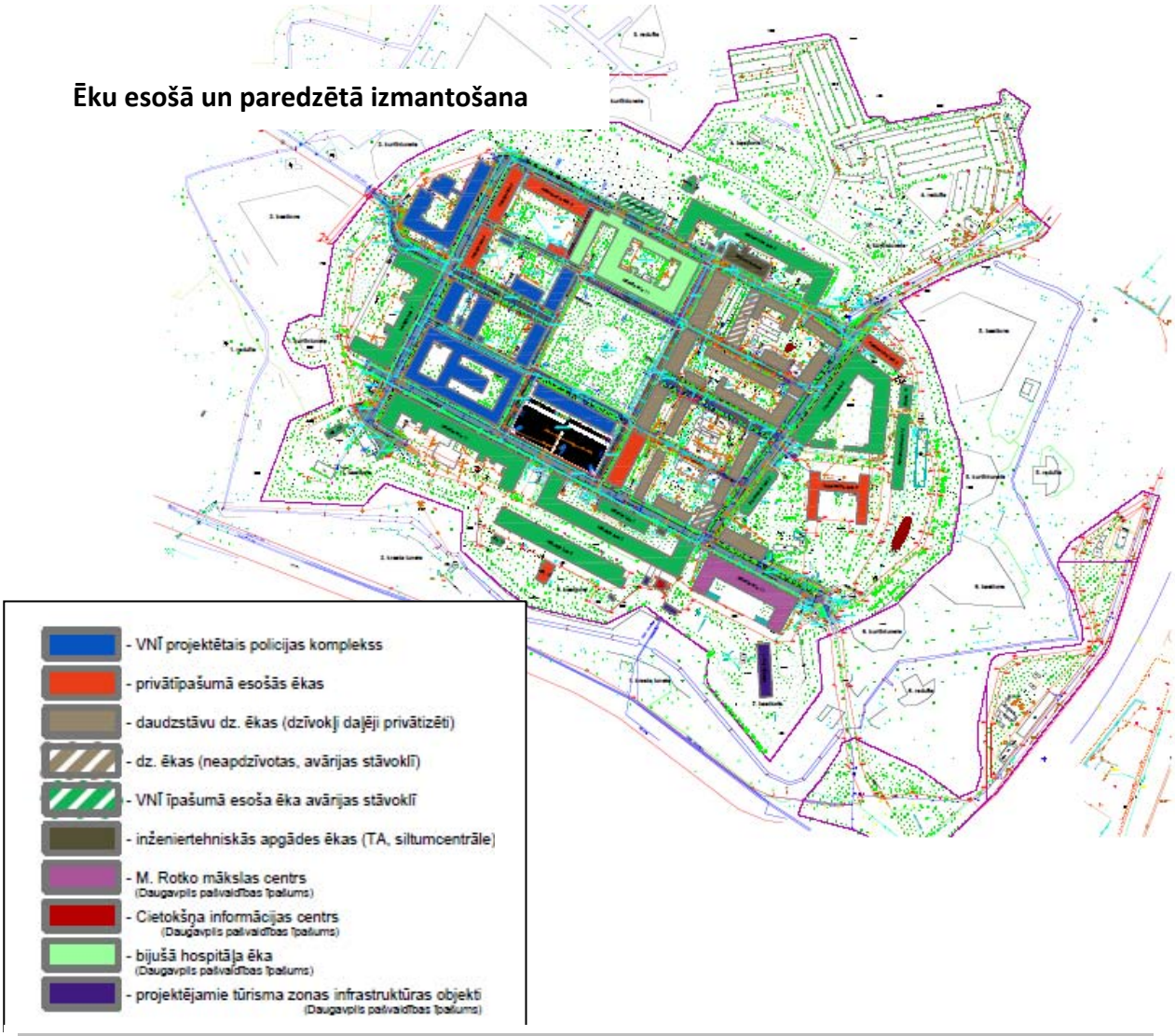

Sagatavoja Daugavpils pilsētas domes Pilsētplānošanas un būvniecības departaments, 2011

Attēls nr. 10

No Cietokšņa centrālās daļas ēku izmantošanas analīzes var secināt, ka šobrīd 13 ēkas, no kurām deviņas ir ar ievērojamu platību, nav zināms izmantošanas veids. Nosakot izmantošanas veidu jāņem vērā ne tikai ēkas īpatnības, bet arī funkcionālo Cietokšņa organizācijas plānu.

Attēls nr. 11

Attēls nr. sniedz priekšlikumu par iespējamo ēku izmantošanas plānu Cietokšņa centrālajā daļā.

(3) Darba vietu radīšana (veicināšana);

(4) Ienākumu ģenerēšana (tai skaitā tūrisms, citi pakalpojumi);

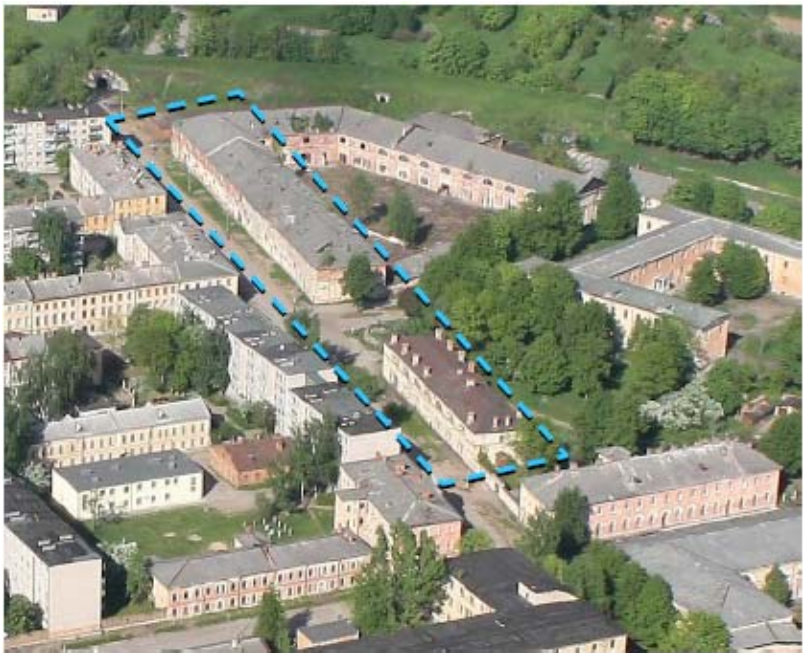

Attēls nr. 12

Viens no pilsētvides atdzīvināšanas elementiem un vienlaicīgi iespēja radīt jaunas darba vietas un ģenerēt ienākumus ir dažādu apkalpes objektu izvietošana ēku pirmajos stāvos.

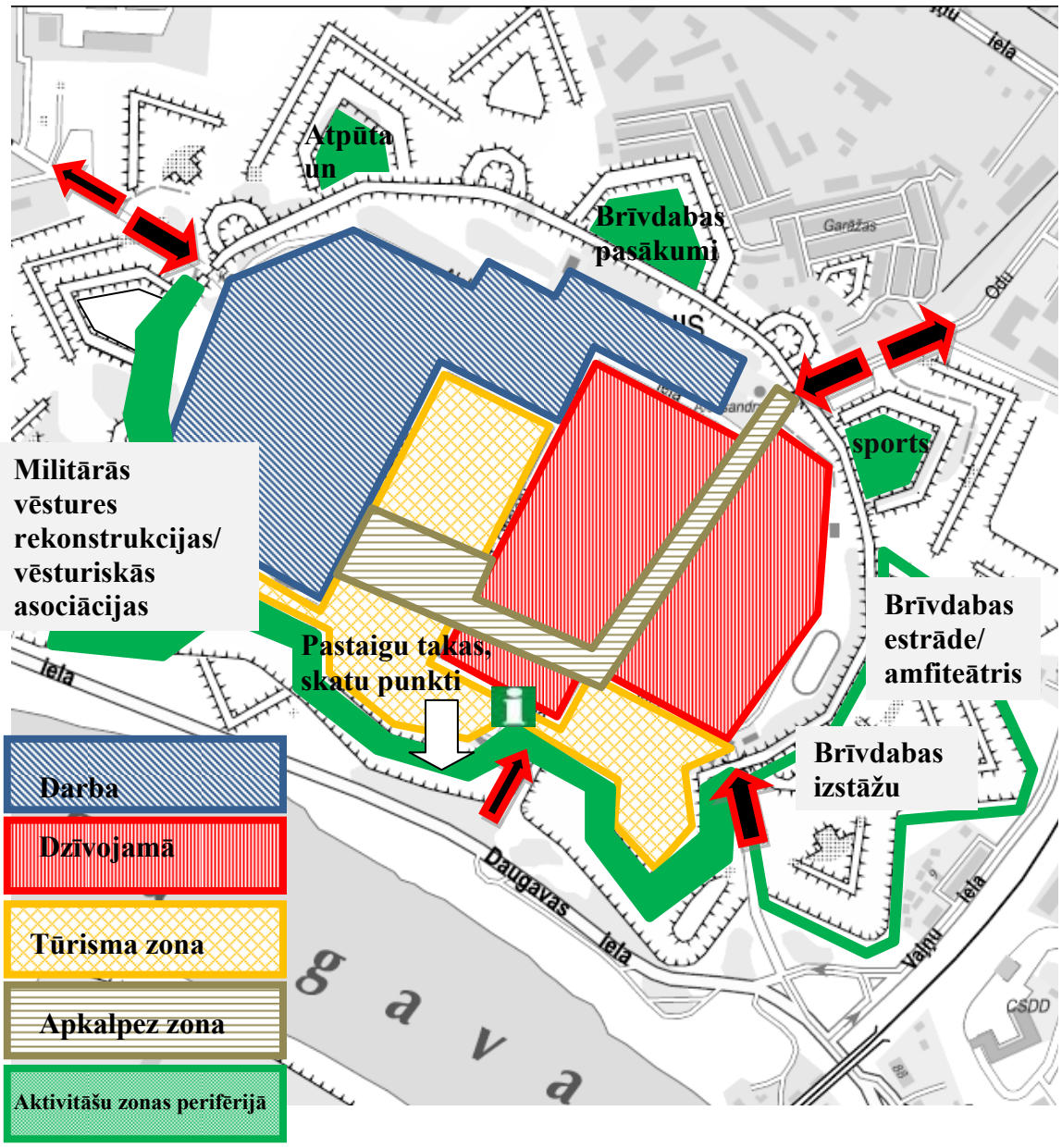

Attēls nr. 13

Lai ievērojamās zaļās teritorijas tiktu ne tikai apsaimniekotas, bet izmantotas ekonomiski izdevīgi, *attēlā nr.13* tiek piedāvātas dažādu aktivitāšu teritorijas .

(5) UNESCO prasības, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības likuma prasību ievērošana;

(6) Tehniskā apsaimniekošana – ūdens apgāde un kanalizācija; siltumapgāde; elektroapgāde; utml.

(7) Cietokšņa pārvaldes izveidošana.

Tūrisms un kultūras telpa

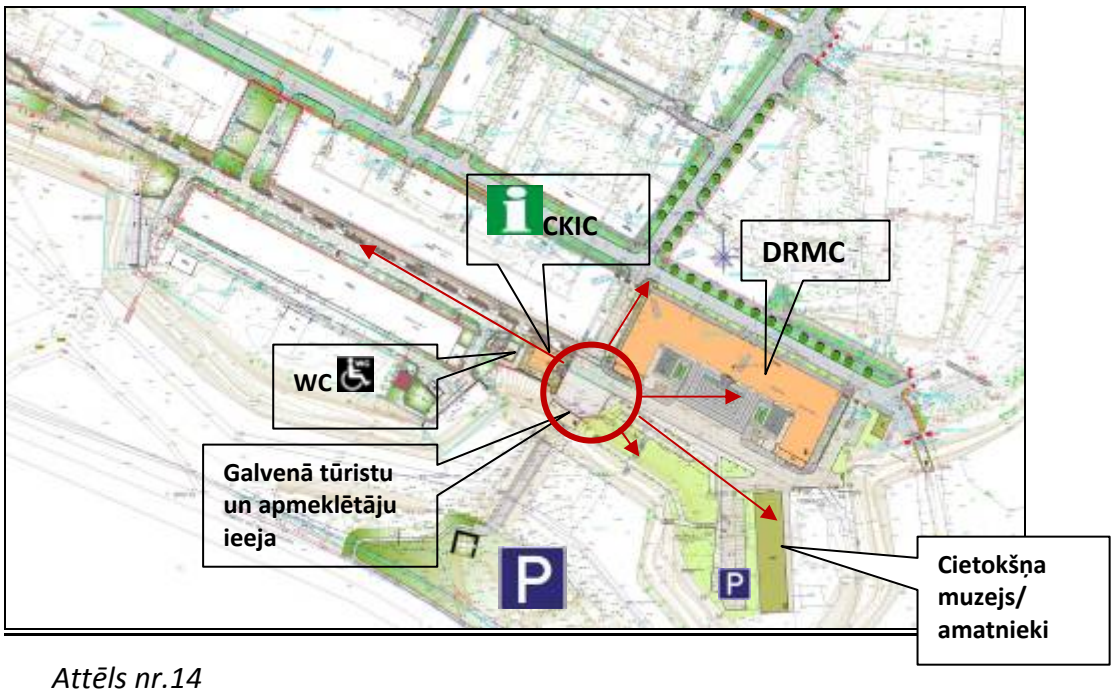

Attēls nr.14

(1) Cietokšņa informatīvās sistēmas izstrāde un ieviešana:

- Informācijas zīmju/ karšu utt. sistēmas izveide un apsaimniekošana (ieskaitot aktualizāciju): reklāmas/informācijas stendi vai vitrīnas; WC zīmes; info monitori; vietas/ ēkas informatīvā zīme; tūrisma maršrutu/taku norādes; individuālās zīmes „info desk" tūristiem;
- apmeklētāju centra izveide (viens no iespējamajām atrašanās vietām – ūdenstornis un gtam pieguļošā teritorija – atklāta telpa)- restorāni; kafejnīcas; hotelis/ hostelis; skolēnu nometnes; vietas konferencēm un citiem pasākumiem;
- informatīvo stendu (zīmju) izvietošana pilsētas centrā un uz pilsētas robežas, tāpat pie tranzīta ceļiem.

Informatīvajai sistēmai jābūt atbilstošā stilā ar labu dizainu un kvalitatīvām. Veidotām tā, lai to izskatu neietekmētu laika apstākļi un vandālims. Zīmēm jābūt labi saprotamām, bet tās nedrīkst mainīt Cietokšņa kopējo tēlu/skatu. Informatīvām zīmēm jābūt tajās valodās, kas vērstas un galvenajām mērķa grupām (latviešu, krievu, angļu, u.c.).

(2) Autostāvvietu izveide;

(3) Publisko tualešu izbūve;

(4) Cietokšņa muzeja izveide;

(5) Tūrisma taku izveide, informatīvo zīmju uzstādīšana un informatīvo materiālu izgatavošana un izplatīšanas mehānisma izveide un realizācija;

Tūristu un apmeklētāju menedžments ir īpaši svarīgs, jo minētā teritorija ir arī dzīvojamais rajons un tajā atrodas arī uzņēmumi, kuru darbība nav tieši saistīta ar tūristu apkalpošanu. To

galvenokārt var panākt ar Nikolaja kā galveno apmeklētāju vārtu atvēršanu, informācijas un kultūras centra (kas vienlaicīgi var pildīt arī TIC funkcijas) izveidi tiešā Nikolaja vārtu tuvumā; un pareizu „Tūrisma centra" ārtelpas funkcionālo izveidi; veiksmīgu informatīvo zīmju izvietošanu, lai tūristus novirzītu uz galvenajām apskates vietām.

Svarīgi izvietojot zīmes nodrošināt drošību, īpaši, aizsargbūvju zonā.

(6) Mājas lapas izveide un regulāra aktualizācija;

(7) Katrai mērķgrupai atbilstoša pakalpojuma izveide:

- *Pilsētas iedzīvotājiem* - pastaigu vietas, piknika vietas*, nūjotāju* takas, veloceliņi, vietas sporta aktivitātēm, suņu pastaigu vietas;
- *Organizētām tūristu grupām*, iespēja iegādāties suvenīrus, informatīvos materiālus, kvalitatīvi gidu pakalpojumi un gadalaikam un ekskursijai atbilstošu aktivitāšu pieejamība. Lai gūtu papildus finansējumu var tikt organizēti lielu grupu ēdināšanas pakalpojumi, demonstrējumi un iespējas piedalīties aktivitātēs;
- *Skolēnu grupas* – komplekss pakalpojums dienai, plaša vieta, organizētas aktivitātes, ēdināšanas pakalpojumi;
- *Individuālie ceļotāji* – kvalitatīvi informatīvie materiāli ar maršruta aprakstu, video gidi, informatīvās zīmes, apzīmējumi;
- *Pētniekiem, zinātniekiem un studentiem* – iespējas strādāt DCDC, piedalīties organizētos pētījumos, nometnēs, konferencēs;
- *Māksliniekiem* – iespējas apmeklēt un strādāt DRMC.

(8) Cietokšņa kultūras un informācijas centra darbības nodrošināšana (tais skaitā nodrošinot TIC pakalpojumus);

(9) Kultūras programmas realizācija;

Attēls nr. 15

Ņemot vērā, ka viens no lielākajiem publikas piesaistes elementiem ir lielu pasākumu organizēšana, tiek piedāvātas vairākas vietas, kuras var tikt pielāgotas šādu pasākumu organizēšanai. *Attēlā nr. 15* ir attēlota viena no piedāvātajām atvērtas estrādes izvietojuma shēmām, kurai var nodrošināt pieejamību, organizēt transporta stāvvietas un nodrošināt apmeklētāju drošību. Šāda objekta ierīkošana varētu notikt izmantojot PPP pieeju, kur īpašnieks ir pašvaldība, bet pasākumu organizēšanu uzņemas privāta kompānija. Lai dotais objekts funkcionāli veiksmīgi darbotos, tā izveide jāskata kompleksi ar apkārtējās teritorijas attīstību, (tai skaitā esošajām garāžām, kas izvietojas uz noārdītās vaļņa daļas).

(10) Profesionālu gidu sagatavošana;

(11) Cietokšņa kā objekta apmeklējuma iekļaušanu starptautiskajos tūrisma maršrutos:

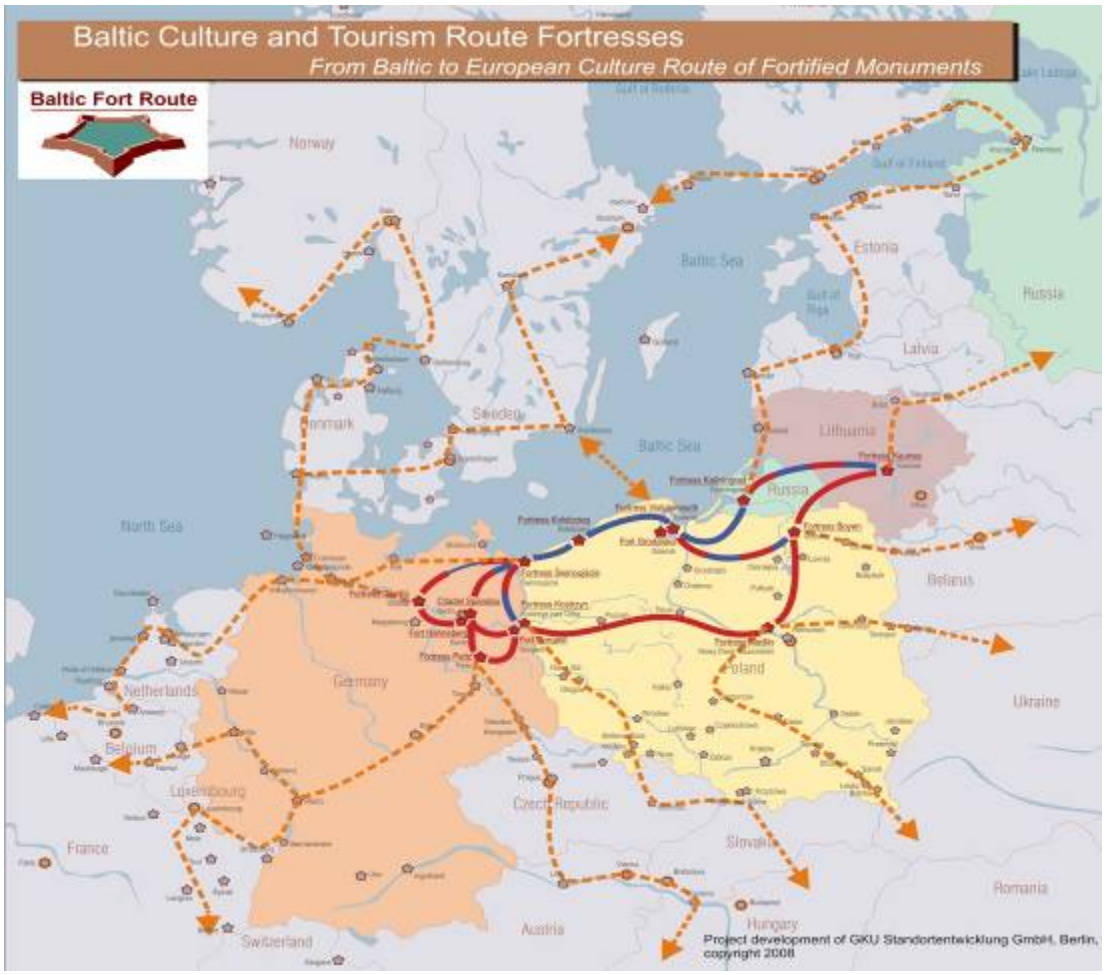

Attēls nr. 16. Piemērs no esošajiem tūrisma maršrutiem, iekļaujot cietokšņus.

Ainava un daba

Jāņem vērā, ka dotās vadlīnijas apskata ne tikai Cietokšņa centrālo daļu, bet arī vaļu teritoriju, kuras ainavu analīze līdz šim nav veikta. Cietokšņa teritorijas detālplānojuma *pielikuma materiālos „Ainaviskās telpas analīze un galvenās attīstības pamatnostādnes"* var

sīkāk aplūkot cietokšņa zaļo struktūru un tās attīstības pamatnostādnes, kas apskata Cietokšņa Citadeles daļu. Cietokšņa kompleksa ievērojamu daļu aizņem zaļās teritorijas.

Attēls nr. 17

Lai ievērojamās platības, kas prasīs ievērojamus finanšu ieguldījumus varētu arī ekonomiski izdevīgi izmantot, piesaistot Cietokšņa iedzīvotājus, pilsētas iedzīvotājus, tūristus un citus pakalpojumus ir jāveic virkne pasākumu: teritorijas detalizēta izpēte, detālplānojuma izstrāde, teritorijas sakārtošanas darbi un nepieciešamās infrastruktūras izveide.

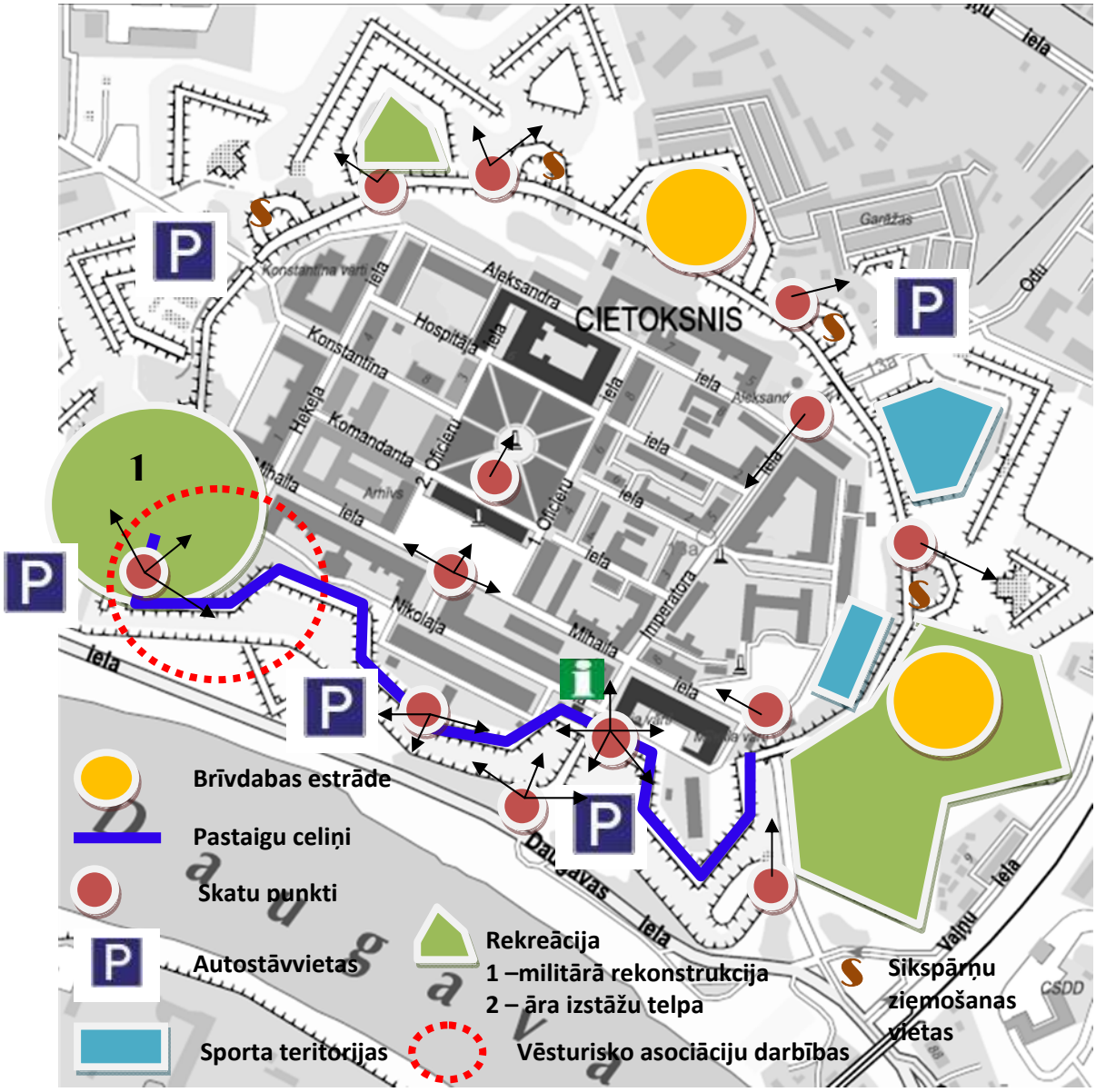

Attēls nr. 18

Attēlā nr. 18 tiek sniegti priekšlikumi Cietokšņa zaļo teritoriju izmantošanai un iekļaušanai Cietokšņa kopējā attīstības koncepcijā.

(1) Izstrādāt cietokšņa vaļu teritorijas detālplānojumu;

(2) Izstrādāt cietokšņa teritorijas ainavu plānojumu;

(3) Atjaunot un kopt vēsturiskos parkus;

(4) Noteikt, aprīkot un nodrošināt pieejamību skatu punktiem;

(5) Atjaunot un uzturēt meliorācijas sistēmu;

(6) Atbrīvot vaļņus no kokiem un krūmiem un nodrošināt to regulāra kopšanu;

(7) Nodrošināt ziemojošo un aizsargājamo sikspārņu aizsardzības pasākumus;

(8) *Izveidot pieeju* Daugavai (sasaiste);

(9) Ievērot energotaupības prasības ēku atjaunošanā un apsaimniekošanā.

<u>Mārketings</u>

Pieņemot, ka galvenā Cietoksņa vērtība ir viss kultūras pieminekļa komplekss, kas aizņem ievērojamu platību un sastāv no daudziem objektiem, tad galvenā mārketinga aktivitāšu mērķis ir visa Cietokšņa kompleksa un tajā pieejamo pakalpojumu, pasākumu reklamēšana.

Cietokšņa attīstības kontekstā teritorijas mārketings būs saistīts ar vairākiem virzieniem un līdz ar to tiks vērsts un vairākām mērķauditorijām un atšķirsies ar veicamajām aktivitātēm.

Lai gan koncepcijā tiek sniegta galveno mērķgrupu analīze un ieteikumi veicamajiem pasākumiem, tomēr, pirms katras mārketinga kampaņas uzsākšanas ir nepieciešams veikt padziļinātu izpēti un nepieciešamo pasākumu plānošanu. Tikai tādā veidā var tikt panākta šādu pasākumu efektivitāte.

<u>Mārketinga stratēģijas būtiskākie aspekti:</u>

(1) Galvenās tūrisma vērtības

- *vēsture (vēsturiskie fakti; detaļas un periodi);*
- *arhitektūra (nocietinājuma valnis; barakas; arsenāli u.c.);*
- *daba (parki; zaļais cietoksnis; sikspārņi);*
- *dzīve cietoksnī (kultūras pasākumi; izklaide un atpūta).*

(2) Mērķauditorijas noteikšana

- Cietokšņa kopiena un Daugavpils pilsētas iedzīvotāji;

Mērķis ieinteresēt iedzīvotājus līdzdarboties Cietokšņa attīstības un saglabāšanas pasākumos.

- *Cietokšņa apmeklētāji un tūristi (dažādu sfēru eksperti; pilsētas iedzīvotāji; organizētas tūristu grupas; skolēnu grupas; individuālie ceļotāji; pētnieki, zinātnieki un studenti; mākslinieki u.c.). Galvenie tūrisma mārketinga uzdevumi ir saistīti ar tūrisma potenciāla analīzi, tūrisma produktu attīstību vērstu uz dažādiem tirgiem un mārketinga koncepcijas realizāciju.*

Mērķis maksimāli piesaistīt, nodrošinot katrai mērķgrupai atbilstošu pakalpojumu klāstu.

- *Investori Cietokšņa infrastruktūras un pakalpojumu attīstībai (būvniecības ģenerāluzņēmēji; nekustamo īpašumu attīstītāji; finanšu ieguldītāji (privātpersonas; investīciju un citi fondi); pakalpojumu sniedzēji un nomnieki; u.c.)*

Mērķis piesaistīt finansējumu Cietokšņa ēku un būvju atjaunošanai un tālākai apsaimniekošanai.

(3) Mārketinga stratēģijas un taktikas noteikšana;

(4) Mārketinga pasākumu mērķa definēšana;

Nodrošināt Daugavpils (Dinaburgas) cietokšņa attīstību un saglabāšanu. Mainīt tēlu no slēgtas, militāras teritorijas uz jaunu, atvērtu, interesantu un ekskluzīvu atpūtas, darba un dzīves telpu. Veidojot jaunu telpu vēsturiskā vidē modernai dzīvei, saglabājot līdzsvaru starp vēsturisko vērtību saglabāšanu un inovāciju.

(5) Produkta veidošana;

Lai veidotu individuālo Daugavpils (Dinaburgas) cietokšņa mārketinga produktu ir jādefinē cietokšņa individuālā pievilcība. Ņemot vērā Daugavpils cietokšņa vērtības un noteiktos attīstības virzienus, tas varētu būt: kultūras tūrisms; vēsturiskais tūrisms; arhitektoniskais tūrisms; vides tūrisms; mākslas tūrisms un „dzīve cietoksnī".

- Daugavpils (Dinaburgas) cietoksnis – *ideālā nocietinātā pilsēta.*
- Daugavpils (Dinaburgas) cietoksnis – ar pietāti atjaunota kultūras un vēstures vērtība.
- Daugavpils (Dinaburgas) cietoksnis – izdevīga vieta investīcijām.
- Daugavpils (Dinaburgas) cietoksnis – ekskluzīva dzīves un atpūtas vieta.

(6) Pozicionēšana;

Tūristiem viena no mārketinga ziņām varētu būt - izjūti arhitektūras, vēstures, dabas un dzīves pievilcību Daugavpils cietoksnī. Jauna tūrisma produkta pozicionēšana Eiropā varētu tikt realizēta sadarbībā ar citām līdzīgām cietokšņu sistēmām. Par pamatu ņemot – unikāls tūrisma produkts tirgū *„Ideālā nocietinātā pilsēta*".

Starptautiskā mērogā var tikt pozicionēti;

- *Ideālā nocietinātā pilsēta* kā militārās arhitektūras komplekss;
- Daugavpils Rotko mākslas centrs;
- Festivāli, pasākumi, kas tiek organizēti brīvdabā.

Investoriem un atjaunošanas partneriem - unikāla iespēja piedalīties Daugavpils (Dinaburgas) cietokšņa atjaunošanā.

(7) Mārketinga kampaņas vai pasākumu taktikas izvēle

Ar minimāliem finanšu resursiem, precīzi un kvalitatīvi izstrādātu informatīvo ziņu un materiāliem (izmantojot arī iepriekšējās iestrādes) tieši uzrunāt potenciālo mērķauditoriju.

(8) Komunikāciju kanālu izvēle

Elektroniskie; drukātie; video; mēdiji; suvenīri, u.c.

(9) Vienotas vizualizācijas koncepcijas izstrāde

(10) Procesu kontrole/vadība un sadarbības nodrošināšana ar citām iesaistītām ieinteresētām personām, institūcijām, uzņēmumiem, utml.

Lai nodrošinātu veiksmīgu Cietokšņa mārketingu būtiska loma ir Daugavpils pilsētas mārketingam. Svarīgi, ka pilsētai ir šāda institūcijas, kas atbildīga par pilsētas mārketingu un nodrošina citu objektu un pasākumu mārketinga aktivitāšu koordināciju. 2011. gadā pie Daugavpils pilsētas domes izveidotā mārketinga padome varētu uzņemties koordinējošo lomu pilsētas merogā. Būtiski ir apzināties un nodrošināt sadarbību ar reģionālā līmeņa un nacionālā līmeņa institūcijām. Svarīgi spēlētāji šajās aktivitātēs ir Latgales plānošanas reģions, Latgales reģiona attīstības aģentūra, vietējās institūcijas, kas nodarbojas ar kultūras , atpūtas pasākumu un aktivitāšu organizēšanu, tūrisma infrastruktūras un pakalpojumu attīstītāji (viesnīcas, kafejnīcas u.c.), starptautiskie, reģionālie un vietējie tūroperatori. Lai nodrošinātu efektīvu darbību ir būtiski vienoties par sadarbības nosacījumiem un darba dalīšanu.

Izglītība, komunikācija

Sabiedrības izglītošana un komunikācija jānodrošina nepārtraukti. Izveidojot Cietokšņa pārvaldi tas būs viens no galvenajiem tās uzdevumiem. Cietokšņa pārvaldes speciālistiem ir jābūt pietiekami kvalificētiem un ieinteresētiem, lai gan vietējā, gan starptautiskā līmenī spētu prezentēt, raksturot, pozicionēt Daugavpils cietoksni – spētu izcelt objekta vērtību. Komunikācijas mērķis veidot kolektīvu un katra personīgu atbildību par cietokšņa vērtību saglabāšanu. Izglītības un informācijas pasākumiem jākļūst par pamatu cietokšņa un pilsētas iedzīvotāju pašapziņas veidošanai, vēlmei izprast vēsturiskā mantojuma vērtības.

UNESCO

UNESCO Pasaules mantojums ir 1972.gadā pieņemtajā UNESCO Konvencijā par pasaules un dabas mantojuma aizsardzību definēts kultūras mantojums un dabas mantojums, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība visai cilvēcei un kas ir aizsargājams un nododams nākamajām paaudzēm.[9]

Daugavpils pilsētas dome ir iesniegusi pieteikumu par Daugavpils (Dinaburgas) cietokšņa iekļaušanu Latvijas nacionālajā sarakstā. Līdz šim Cietoksnis bija iekļauts UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas Pagaidu sarakstā, līdz ar saraksta nosaukuma maiņu, bija nepieciešams iesniegt jaunu nominācijas pieteikumu. Objekta iekļaušana nacionālajā sarakstā,

[9] UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālā saraksta nolikums, 2009

pirmkārt, jau norāda uz sabiedrības apņemšanos sakārtot kultūras pieminekļa vidi, nodrošina plašāku nacionālo un starptautisko atpazīstamību, kļūst pieejama nacionālā un starptautiskā līmeņa ekspertīze, tas paver iespēju iekļauties sadarbības tīklos un pārņemt citu objektu pieredzi. Lai nodrošinātu objekta apsaimniekošanu atbilstoši UNESCO prasībām ir nepieciešama laba pārvaldība. Ņemot vērā, ka iekļūšana sarakstā gan Latvijas nacionālajā gan pasaules mantojuma sarakstā uzliek pienākumus visai sabiedrībai, ļoti svarīgs ir process, kas ievēr gan vērtību apzināšanos visā sabiedrībā, plaša sabiedrības diskusija, pārvaldes un sabiedrības līdzdarbošanās. Būtisks ir vietas saglabāšanas plāns, kuru akceptējusi un tā realizācijā piedalās visi objekta īpašnieki un sabiedrība kopumā.

Atbilstoši UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālā saraksta nolikumam, nominācijas iesniedzējs (Daugavpils pilsētas dome) ne retāk kā reiz piecos gados iesniedz Sekretariātam pārskatu par konkrētās vietas saglabāšanas plāna izpildi, vietai veltītiem izglītošanas un citiem pasākumiem.

Tikai pēc UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Asamblejas lēmuma pieņemšanas par Cietokšņa iekļaušanu Latvijas nacionālajā sarakstā tiek pieņemts lēmums par tā iespējamu tālāku iesniegšanu UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā.

Līdz ar to, lai objekts tiktu iekļauts UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā ir jāizpildās virkne nosacījumiem:

(1) jāiesniedz pieteikums UNESCO Latvijas Nacionālajai komisijai (Daugavpils pilsētas dome to ir izdarījusi);

(2) jāizstrādā un jārealizē Cietokšņa saglabāšanas plāns (dotais dokuments daļēji var kalpot par šādu dokumentu, ja tiek pieņemts Daugavpils pilsētas domē un akceptēts no citu īpašnieku un sabiedrības puses);

(3) jābūt skaidrai vīzijai, argumentācijai, pamatojumam objekta iekļaušanai UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā (piedāvātie virzieni – *Ideālā nocietinātā pilsēta*, sadarbībā ar līdzīgiem objektiem Eiropā; *nocietinājuma līnija starp Austrumiem un Rietumiem*, sadarbībā ar Brestas cietoksni un līdzīgiem objektiem; *bioloģiskā daudzveidība – sikspārņu ziemošanas vieta*);

(4) spēja skaidri komunicēt, prezentēt objektu gan vietējā līmenī, gan starptautiskā;

(5) nodrošināt plašu sabiedrības izglītošanu un iesaisti objekta saglabāšanā un attīstībā.

Attēls nr.19

UNESCO mantojuma sakarā ir jāņem vērā ne tikai pats objekts, bet arī tam pieguļošās teritorijas ietekme uz objekta saglabāšanas un attīstības aspektiem.

3. Cietokšņa uzturēšanas un apsaimniekošanas modelis

3.1. Pamatprincipi

Diskusijās par Daugavpils cietokšņa attīstību dominē vairākas pieejas. Tiek piedāvāts (1) cietokšņa teritorijā izveidot vēsturisko muzeju-rezervātu ar ierobežotu pārvietošanos, un ierobežotām cita veida aktivitātēm; (2) efektīvi izmantot cietokšņa teritoriju, ēkas un aizsargbūves, saglabājot vēsturiskās vērtības; (3) neveikt īpašus pasākumus dotās teritorijas attīstībā, uzturot to kā vieno nu daudzajiem pilsētas mikrorajoniem.

Pamatojoties uz pašvaldībā pieņemtajiem attīstības dokumentiem, kuros cietokšņa teritorijas attīstība noteikta par prioritāru, vienlaicīgi akcentējot tā attīstības potenciālu, pirmie divi priekšlikumu netiek turpmāk apskatīti.

Jāsecina, ka veicot līdzīgu cietokšņu Eiropā apsaimniekošanas pieejas analīzi var secināt, ka nav vienotu noteikumu un ieteikumu cietokšņu teritoriju apsaimniekošanā.

Ņemot vērā, ka viena no lielākajām vērtībām ir Daugavpils cietokšņa kā kompleksa saglabātība un tālāka attīstība jeb *ideālās nocietinātās pilsētas* attīstība, tad jāsaprot, ka tiek

runāts par kompleksa menedžmentu, nevis atsevišķu kultūrvēsturisku pieminekļu vai kultūrvēsturisku pieminekļu grupu apsaimniekošanu. Līdz ar to tas ietver sevī specifiskus uzdevumus, kā īstenošanai jāmeklē arī specifiski risinājumi.

Ideālas pilsētas pieeja nozīmē kompleksu vēsturiskas pilsētas menedžmentu ar noteiktiem ilgtermiņa mērķiem un uzdevumiem.

Situācijā, kad nav skaidri zināmi finanšu resursi, to piesaistes iespējas, laiks kādā tos var pieprasīt un apgūt, jāspēj operatīvi reaģēt un pieņemt lēmumus jautājumos, kas saistīti ar Cietokšņa attīstību. To var nodrošināt tiksi konkrēta institūcija, kas nodarbojas ar Cietokšņa saglabāšanas un atjaunošanas jautājumiem. Gadījumā, ja finanšu un citu resursu pieejamība būtu pietiekama uz kā pamatojoties tiktu izstrādāts un visu iesaistīto pušu akceptēts darbības plāns, kur skaidri noteiktas atbildības un uzraudzība, varētu neveidot institūciju, šajā gadījumā Cietokšņa pārvaldi.

Jāņem vērā, ka mainās arī šādu objektu atjaunošanas un apsaimniekošanas principi, kas attēloti *attēlā nr. 20.*

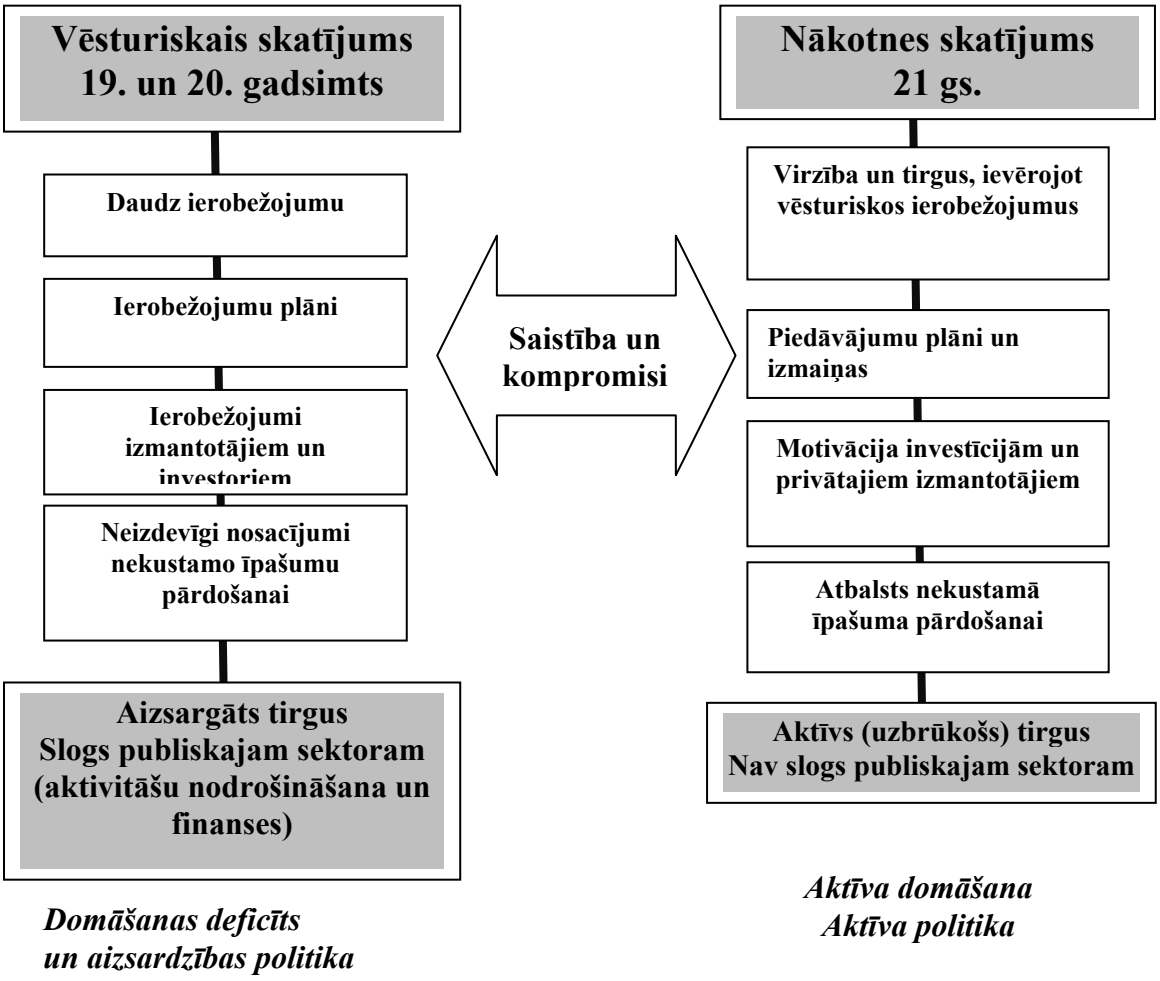

Attēls nr. 20

Jāatrod sintēze starp vēsturisko pieeju un nākotnes pieeju, kas arī uzskatāma par sarežģītāko aspektu šādu kompleksu vēsturisku objektu saglabāšanā un atjaunošanā. To var panākt tikai nodrošinot patstāvīgu diskusiju starp visām ieinteresētajām pusēm, meklējot veiksmīgākos realizācijas ceļu, bet paturot prātā galvenos objekta attīstības mērķus.

3.2. *Mērķi*

Daugavpils (Dinaburgas) cietokšņa - *Ideālās nocietinātas pilsētas* vērtību saglabāšana, efektīva izmantošana un apsaimniekošana.

3.3. *Uzdevumi*

To kādus principus ņemt par pamatu, veidojot apsaimniekošanas struktūru, nosaka veicamie uzdevumi objekta konkrētā attīstības fāzē.

Objekta attīstību nosacīti var iedalīt divās fāzēs: attīstības fāzē un patstāvīgas darbības fāzē. Pie kam tie uzdevumi, kuri jāveic objekta attīstības fāzē, ieviešot pasākumus samazinās, bet uzdevumi, kas saistīti ar ikdienas uzturēšanu paplašinās. Teorētiski pēc visu attīstības uzdevumu veikšanas jāspēj nodrošināt atbilstošu objekta uzturēšana un efektīva izmantošana.

Aktivitātes, kas saistītas ar Daugavpils (Dinaburgas) cietokšņa atjaunošanu ir sākušās salīdzinoši nesen un galvenie uzdevumi ir saistīti ar nepieciešamību pēc skaidras attīstības koncepcijas noteikšanas, dažādu publisko projektu realizāciju, šobrīd realizējamo aktivitāšu koordinācijas. Līdz ar to, lai gan attīstības procesi nav pašā sākumā, var secināt, ka veicamie uzdevumi Daugavpils cietoksnī vēl pārsvarā attiecas uz attīstības fāzes pirmo jeb objekta attīstības posmu. Šajā posmā ir nepieciešamība pēc lielām publiskām aktivitātēm un nepieciešami ievērojami publiskā finansējuma ieguldījumi.

Attīstības posmā veicamie uzdevumi ir sekojoši:

- Cietokšņa kompleksa potenciāla izmantošana un tā vietas pilsētas attīstības koncepcijā un plānos noteikšana;
- ilgtermiņa attīstības mērķu noteikšana Cietokšņa kompleksam;
- kompleksa attīstības pamatprincipu noteikšana;
- vēsturisko objektu aizsardzība un saglabāšana;
- vēsturiskā izpēte un dokumentēšana;
- ēku un būvju izmantošanas koncepcija (maiņa no militārā izmantošanas veida uz civilo) izstrāde;
- sabiedrības informēšana un iesaiste;

- infrastruktūras modernizācija;
- investoru un ēkas lietotāju piesaiste;
- nekustamo īpašumu mārketings;
- attīstības aktivitāšu (projektu) ieviešanas koordinācija.

Pakāpeniski veicamo uzdevumu klāsts mainīsies un rezultātā, ieejot objekta apsaimniekošanas un uzturēšanas posmā, galvenie menedžmenta uzdevumi saistīsies pārsvarā tikai ar:

- vēsturisko objektu efektīvu izmantošanu;
- aizsargbūvju saglabāšanu;
- teritorijas un pasākumu mārketingu;
- tūrisma aktivitāšu organizēšanu un veicināšanu, tūrisma plūsmas organizēšanu cietokšņa teritorijā;
- tūrisma infrastruktūras uzturēšanu;
- īpašnieku kopīgo interešu saskaņošanu.

3.4. Funkcijas

Galvenās pārvaldes funkcijas saistītas ar saglabāšanu, uzturēšanu, attīstību un prezentēšanu (mārketings)/pozicionēšanu. Svarīgākā funkcija ir izstrādāt Cietokšņa saglabāšanas un attīstības koncepcijas realizācijas ikgadēju plānu un nodrošināt tā ieviešanu, piesaistot nepieciešamos resursus

3.5. Struktūra

Pamatojoties uz uzdevumiem, ko nepieciešams veikt dažādos objekta attīstības posmos jāapzinās, ka izveidojot apsaimniekošanas struktūru cietokšņa attīstības posmā, struktūra mainīsies mainoties veicamajiem uzdevumiem. Iespējams, ka ieejot apsaimniekošanas un uzturēšanas posmā tā pilnībā atšķirsies no sākotnējās, šobrīd veidojamās struktūras.

Ja sākuma posmā pārsvarā tās būs publiskās aktivitātes, vēlāk akcents pārsvērsies uz publisko privāto partnerību un rezultātā būtu jābūt privāto aktivitāšu pārsvaram.

Laika ietvaru minētajām izmaiņām nav iespējams noteikt, jo tas tieši atkarīgs no publisko institūciju aktīvās darbības attīstības posmā, piesaistītajiem publiskajiem līdzekļiem un dažādu projektu realizācijas. Tomēr, ņemot vērā objekta izmērus un veicamo darbu apjomu var prognozēt, ka attīstības posms aizņems ievērojamu laiku.

Cik lielai un nozīmīgai jābūt administratīvajai struktūrai var noteikt veicot arī objekta analīzi atbilstoši sekojošiem rādītājiem: cietokšņa kompleksa tehniskais/fiziskais stāvoklis; vērtības un

attīstības potenciāls; vietējās aktivitātes. Šāda analīze palīdz noteikt cik lielus administratīvos resursus prasīs objekta apsaimniekošana.

Cietokšņa fiziskais stāvoklis	*Cietokšņa vērtības un attīstības potenciāls*	*Aktivitātes*	*Nepieciešamā administratīvā struktūra*
Cietokšņa teritorija aizņem *lielu platību*	Objektam ir liela *vēsturiskā* vērtība	Notiek vairāku projektu realizācija, pašvaldība pārņem vaļņu teritoriju	Nepieciešams nodrošināt vēsturiskā mantojuma izzināšanu, apkopošanu, pētniecības un atjaunošanas darbu koordināciju. **„Liela" administratīvā ietilpība**
Gan Cietokšņa citadelē atrodošās ēkas, gan vaļņu teritorijā atrodošās būves ir samērā kritiskā stāvoklī.	*Kultūras un vēstures mantojuma* objekts *UNESCO* kultūras mantojuma pagaidu sarakstā, kas uzliek papildus prasības objekta saglabāšanai	N*epieciešami pasākumi esošās situācijas saglabāšanai un tālākai rekonstrukcijai vai restaurācijai*	Saglabāšanas, konservācijas, atjaunošanas darba koordinācija. Ja objekts tiks iekļauts UNESCO sarakstā, tas uzliks papildus saistības pašvaldībai un īpašniekiem objekta saglabāšanā, apsaimniekošanā un attīstībā. **„Liela" administratīvā ietilpība**

Cietokšņa pārvaldes ieteicamā struktūra

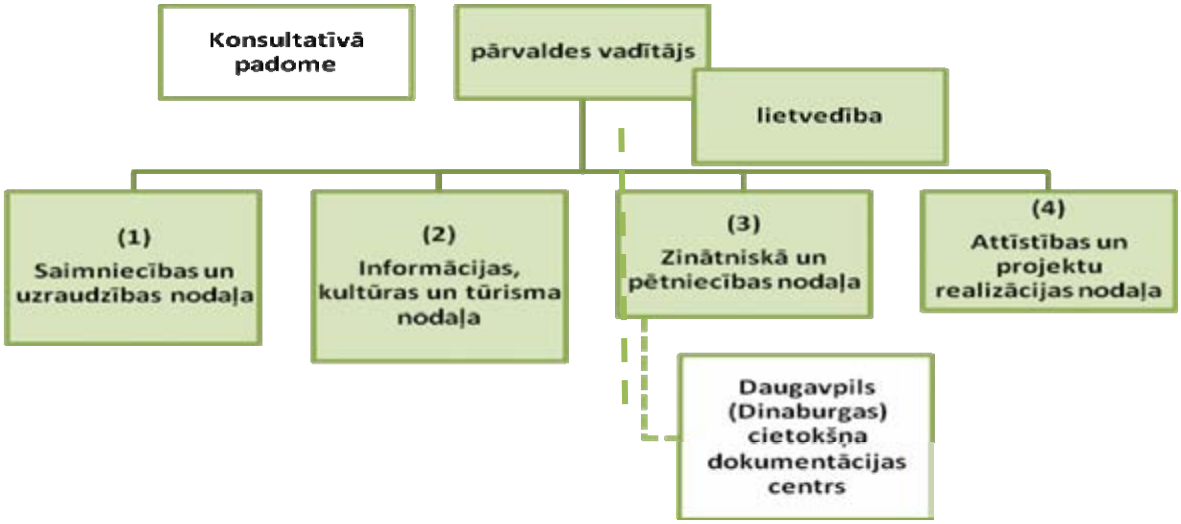

Nozīmīgs aspekts ir konsultatīvās padomes kvalitatīva izveide un darbības nodrošināšana. Tai jākļūst par platformu, kurā tiek izdiskutēti visi svarīgākie jautājumi saistībā ar Cietokšņa saglabāšanu un attīstību. Ņemot vērā, ka Cietokšņa pārvalde (vismaz sākuma stadijā) tiks veidota kā pašvaldības institūcijas, padome ir vieta, kurā tiek saskaņotas visu īpašnieku un ieinteresēto pušu intereses, notiek vienošanās par kopīgām aktivitātēm, tiek saskaņoti darbību laiki un citi būtiski jautājumi. Padomes sastāvā noteikti jāiekļauj visu īpašnieku pārstāvji, tāpat potenciālie finansētāji, atbildīgo ministru un institūciju pārstāvji, kā arī zinātniski, vēsturnieki un atjaunošanas un saglabāšanas speciālisti. Padomes regulāru darbību nodrošina Cietokšņa pārvalde.

Cietokšņa pārvaldes ieteicamās struktūras apraksts.

(1) Saimniecības un uzraudzības nodaļa

Attīstības fāzē veicamie uzdevumi:

- Cietokšņa saglabāšanas nodrošināšana;
- Apsaimniekošanas nodrošināšana un uzraudzība, koordinācija;
- Sadarbība ar citiem īpašniekiem apsaimniekošanas nodrošināšanā.

Var tikt uzticēta DzKSU un Komunālās nodaļas darbiniekiem, bet lai nodrošinātu efektīvu sadarbību ar minēto iestāžu vadītāju rīkojumu jānosaka atbildīgais cilvēks, funkcijas un sadarbības veidu ar Cietokšņa pārvaldes institūciju.

Apsaimniekošanas stadijā veicamie uzdevumi:

- Cietokšņa kompleksa apsaimniekošana un uzraudzība;
- Pašvaldības īpašumu apsaimniekošana;
- Infrastruktūras attīstības nodrošināšana;
- Visu cietokšņa teritorijā esošo īpašumu un teritoriju apsaimniekošanas koordinācija sadarbībā ar visiem īpašniekiem.

(2) **Informācijas, kultūras un tūrisma nodaļa – Cietokšņa kultūras un informācijas centrs**

Attīstības fāzē veicamie uzdevumi:

- Organizē informatīvos un kultūras pasākumus atsevišķi un sadarbībā ar citām institūcijām (saskaņā ar kultūras pasākumu plānu);
- Izstrādā un realizē cietokšņa mārketinga plānu;

- Veicina Cietokšņa atpazīstamību;
- Koordinē visas publiskās aktivitātes cietokšņa teritorijā;
- Nodrošina apmeklētāju koordināciju;
- Nodrošina informācijas pieejamību;
- Sagatavo vispārēja rakstura un sezonālus bukletus;
- Nodrošina mājas lapas darbību un regulāru aktualizāciju.

Apsaimniekošanas stadijā veicamie uzdevumi:

- Iznomā vai organizē teritorijā esošo pašvaldības vai citu institūciju telpu nomu konferenču, semināru un citām vajadzībām, sadarbībā ar konkrēto ēku īpašniekiem vai apsaimniekotājiem;
- Tieši atbild par starptautisko sadarbību;
- Veic preses dienesta funkcijas.

➡ *Aktivitātes, kas saistītas ar <u>tūrisma informācijas centra funkcijām</u> var tikt: (1) uzticētas Daugavpils novada TIC; (2) tās patstāvīgi var veikt Cietokšņa kultūras un informācijas centrs papildinot tam noteiktās funkcijas.*

(3) Zinātniskā un pētniecības nodaļa – Dinaburgas cietokšņa dokumentācijas centrs (DCDC)

- Nodrošina pētniecības darbu, koordinē sadarbību ar zinātniekiem, pētniekiem un attiecīgajām institūcijām
- Veic pētniecības un citu saistošo materiālu apkopošanu, sistematizāciju, nodrošina to pieejamību
- Nodrošina sadarbību ar mācību iestādēm, muzejiem utml.

➡ *Dotā funkcija pilnībā var tikt uzticēta gan Daugavpils Universitātes Latgales pētniecības institūtam. Lai nodrošinātu abpusēji izdevīgu un kvalitatīvu sadarbību ieteicams noslēgt sadarbības līgumu.*

(4) Attīstības un projektu realizācijas nodaļa *(būvniecības speciālists; projektu speciālists; ekonomists/finansists)*

Attīstības fāzē veicamie uzdevumi:

- Izstrādā un realizē Cietokšņa attīstības plānus;
- Izstrādā projektus ārējā finansējuma piesaistei;
- Veic pasūtītāja funkcijas pašvaldības būvniecības objektos Cietokšņa teritorijā;

- Nodrošina kopēju (sadarbības) projektu realizāciju;
- UNESCO aspekti.

➡ *Dotās nodaļas funkcijas var veikt Daugavpils pilsētas domes Attīstības departaments, ar departamenta vadītāja rīkojumu nosakot atbildīgo amatpersonu par Cietokšņa teritorijā realizējamo projektu sagatavošanu, īstenošanu un uzraudzību. Atbildīgās amatpersonas uzdevums ir cieši sadarboties un saskaņot savas darbības ar cietokšņa pārvaldes institūciju.*

Apsaimniekošanas stadijā veicamie uzdevumi

➡ *Ideālā situācijā apsaimniekošanas stadijā minētās funkcijas samazināsies līdz minimumam, bet ņemot vērā objekta lielo apjomu, tās būs jāveic nepārtraukti.*

Darbinieku skaits būs atkarīgs no izvēlētā modeļa un piesaistīto speciālistu kvalifikācijas.

Vadlīnijās tiek apskatītas Cietokšņa pārvaldes izveides ALTERNATĪVAS ar mērķi rast optimālāko risinājumu Cietokšņa saglabāšanas un attīstības nodrošināšanai un analizējot Daugavpils pilsētas domes un citu Cietokšņa teritorijā atrodošos objektu īpašnieku iespējas. Pie kam tiek pieņemts, ka iniciatīva Cietokšņa pārvaldes izveidē ir jāuzņemas Daugavpils pilsētas domei.

alternatīvas	***apraksts***	***pozitīvie aspekti***	***negatīvie aspekti***
1 alternatīva	Visas funkcijas tiek sadalītas starp esošajām institūcijām un uzņēmumiem (Dome, TIC, DZKSU, utml.).	Nav nepieciešami papildus resursi	Netiek koordinēts darbs Ir funkcijas, kuras šobrīd attiecībā uz cietoksni vispār netiek veiktas.
2 alternatīva	Visas funkcijas tiek sadalītas starp esošajām institūcijām un uzņēmumiem (Dome, TIC, DZKSU, utml.), bet tiek nominēts viens atbildīgais cilvēks ar pašvaldības vadītāja rīkojumu. Atbildīgā persona nodrošina visu aktivitāšu koordināciju.	Tiek nodrošināta aktivitāšu koordinācija, informācija par Cietokšņa teritorijā notiekošajām aktivitātēm.	Ja atbildīgajai amatpersonai Cietokšņa attīstības aktivitāšu koordinācija ir tikai viens no daudziem pienākumiem, tas nedos pietiekami labus rezultātus. Ir funkcijas, kuras šobrīd attiecībā uz cietoksni vispār netiek veiktas.
3 alternatīva	Visas funkcijas tiek sadalītas starp esošajām institūcijām un	Šāda alternatīva var sniegt pozitīvus rezultātus tikai	Tomēr kā trūkums ir fakts, ka šobrīd ne visas nepieciešamās

	uzņēmumiem (Dome, TIC, DZKSU, utml.), bet tiek nominēts viens atbildīgais cilvēks ar pašvaldības vadītāja rīkojumu. Atbildīgā persona nodrošina visu aktivitāšu koordināciju un darba pienākumos ir tikai ar Cietokšņa attīstību un koordināciju saistoši uzdevumi. Cietokšņa pārvaldnieks.	situācijā, ja minētā persona ir ar atbilstošām pilnvarām un tā spēj Cietokšņa jautājumos izdot rīkojumus citām iestādēm un uzņēmumiem.	funkcijas veic citas institūcijas vai iestādes. Līdz ar to jārisina jautājums, kurām institūcijām vai uzņēmumiem tiek uzliktas papildus funkcijas un kas tās apmaksās.
4 alternatīva	Cietokšņa pārvaldes funkcijas tiek uzticētas kādam šobrīd no jauna veidojamajām struktūrām: DRMC vai Cietokšņa informācijas un kultūras centram.	Netiek veidota jauna institūcija. Pārvalde var uzsākt savu darbību no 2011. g. maija mēneša CIKC telpās, pēc to nodošanas ekspluatācijā.	Ierobežoti resursi visu funkciju izpildei. Dotā alternatīva ir labs veids kā uzsākt veidot Cietokšņa pārvaldi, nepieciešamības gadījumā paplašinot darbinieku skaitu, atbilstoši funkcijām un uzdevumiem.
5 alternatīva	Tiek veidota elastīga un efektīva Cietokšņa pārvalde, kuras lielums ir atkarīgs no veicamo uzdevumu un funkciju apjoma tā izveides sākumā, attīstības stadijā un patstāvīgas darbības stadijā. Sākotnēji pārvalde var tikt veidota uz Cietokšņa informācijas un kultūras centra bāzes, kur papildus tiek nodarbināts viens cilvēks – Cietokšņa pārvaldnieks.	Tiek veidota institūcija, kas precīzi pilda nepieciešamās funkcijas, atbilstoši objekta nozīmībai un lielumam.	Nepieciešami ievērojami publiskie resursi administrācijas uzturēšanai jau pašā Cietokšņa pārvaldes izveides sākumā.

Neapmierinošs kompleksa tehniskais stāvoklis un saistības, ko uzliek vēlme būt iekļautam un vēlāk dalība UNESCO pasaules mantojuma sarakstā, kompleksa lielā vēsturiskā, ekonomiskā un sociālā vērtība un potenciāls un ievērojams skaits aktivitāšu, kas notiek Cietokšņa kompleksa teritorijā, nosaka nepieciešamību pēc strukturēta un kvalitatīva menedžmenta.

3.6. Finansējums

Lai sasniegtu plānotos mērķus un nodrošinātu pasākumu ieviešanu visos minētajos virzienos būs nepieciešami ievērojami resursi. Ar resursiem tiek saprasts gan finanses, gan cilvēkresursi, gan nepieciešamās zināšanas objekta saglabāšanai un atjaunošanai. Nepieciešamos resursus nosacīti var sadalīt:

- resursi administratīvo uzdevumu veikšanai jeb pārvaldes darbības nodrošināšanai;
- resursi pasākumu un aktivitāšu organizēšanai;
- resursi objekta saglabāšanas jeb konservācijas pasākumiem ;
- resursi restaurācijas vai atjaunošanas pasākumiem.

Nepieciešamo resursu apjoms administratīvo uzdevumu veikšanai būs atkarīgs no izvēlētās Cietokšņa pārvaldes izveides alternatīvas. Pasākumu un aktivitāšu veikšanai nepieciešamo resursu apjoms būs atkarīgs no ikgadējā pasākumu plāna. Savukārt, resursus, kas nepieciešami ēku un objektu atjaunošanai var plānot atkarībā no finanšu pieejamības un nepieciešamības. Jāņem vērā, ka objektu restaurācijai būs nepieciešami ievērojami resursi, kas nebūs pieejami īpašniekiem īsā laika periodā, līdz ar to objekta atjaunošanas darbi jāplāno ilgā laika posmā. Šos resursus būs jāpiesaista dažādajiem īpašniekiem, tai skaitā valstij, pašvaldībai un privātajiem īpašniekiem.

Publiskās infrastruktūras rekonstrukcijai vai izbūvei, ēku un būvju saglabāšanas programmas realizācijai nepieciešams piesaistīt Eiropas Savienības programmu finansējumu. Kā viens no veiksmīgākajiem finansējuma modeļiem varētu tikt izmantots Publiskās privātās partnerības modelis, īpaši ēkās, kuru izmantošana ir apgrūtināta lielo platību dēļ. Šobrīd ar EEZ/Norvēģijas finanšu instrumentu atbalstu tiek īstenots projekts "VPP attīstība Daugavpils Cietoksnī", kura ietvaros tiek izstrādāti priekšlikumi PPP modeļa izmantošanai dotā objekta attīstībai. Izstrādātos dokumentus un iegūto pieredzi nepieciešams izmantot arī citu objektu atjaunošanai Cietokšņa teritorijā. Tomēr kā īpaši būtisks aspekts ir visu ēku izmantošanas veida noteikšana un tikai pēc tam, kad ir skaidrs ēkas vai objekta izmantošanas veids, var tikt noteikts finansēšanas modelis.

Jāparedz iespējas piesaistīt arī pašvaldības un valsts investīcijas. Pašvaldības līdzfinansējuma piesaiste dažādu Eiropas Savienības un citu finanšu instrumentu līdzfinansējuma nodrošināšanai. Valsts finansējuma piesaiste objekta saglabāšanā un valsts nozīmes ēku izvietošanā Cietokšņa teritorijā. Būtiski ir motivēt privātīpašniekus ieguldīt finansējumu ēku un tai pieguļošo teritoriju atjaunošanā un uzturēšanā. Cietokšņa pārvaldes

veiksmīgas darbības rezultātā jānodrošina ienākumi no dažādu pakalpojumu sniegšanas, telpu nomas, pasākumu organizēšanas.

LR likums Par kultūras pieminekļu aizsardzību 24. pants nosaka kultūras pieminekļu saglabāšanas finansēšanas kārtības pamatprincipus. Likumā noteikts, ka kultūras pieminekļa konservāciju, uzturēšanu, remontu un restaurāciju veic kultūras pieminekļa īpašnieks (valdītājs) par saviem līdzekļiem. Pēc Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas ierosinājuma no valsts budžeta iedala līdzekļus kultūras pieminekļu izpētei un saimnieciski neizmantojamu valsts nozīmes kultūras pieminekļu konservācijai un restaurācijai, bet no pašvaldību budžetiem — līdzekļus saimnieciski neizmantojamu vietējas nozīmes kultūras pieminekļu konservācijai un restaurācijai. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija katrā konkrētajā gadījumā slēdz līgumu ar attiecīgā pieminekļa īpašnieku (valdītāju) par valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu kultūras pieminekļu izpētei un valsts nozīmes kultūras pieminekļu konservācijai un restaurācijai, kā arī kontrolē šo līdzekļu izlietojumu. Izpētes darbus, kas nepieciešami sakarā ar celtniecību, meliorāciju, ceļu būvi un citas saimnieciskās darbības veikšanu, finansē darbu izpildītājs uz pasūtītāja rēķina.

Likuma 25. pants nosaka kā var tikt izmantoti no kultūras pieminekļu izmantošanas iegūtie līdzekļi. Naudas līdzekļus, ko pašvaldības iegūst, izīrējot kultūras pieminekļus, ar kultūras pieminekļiem saistītās komercdarbības rezultātā gūtās peļņas atskaitījumus, kā arī atlīdzību par kaitējumu, kas nodarīts kultūras piemineklim, ieskaita pašvaldības speciālā budžeta ieņēmumos. Šos līdzekļus atļauts izmantot tikai kultūras pieminekļu izpētei, konservācijai, remontam un restaurācijai.

3.7. Sadarbībā realizējamo pasākumu raksturojums

Jāapzinās, ka uzsākot gan saglabāšanas, gan attīstības aktivitātes Cietoksnī būtiski mainīsies teritorijas raksturs. Izmaiņas tiek analizētas sekojošajā tabulā.

Vēsturiskais lietojums/ cilvēku atmiņa	Esošā situācija	Nākotnes izmantošana
Militāra rakstura būve/aizsargbūve un civiliedzīvotājiem slēgta teritorija	Daļēji slēgta pilsētas teritorija	Atvērta publiska vide ar plašu pakalpojumu klāstu
Nebija paredzēta dzīvojamo ēku izvietošanai	Ne īpaši prestižs pilsētas rajons ar 1300 deklarētiem iedzīvotājiem, virkni pamestām un neizmantotām ēkām	Prestižs dzīvojamais rajons ar visu nepieciešamo pakalpojumu spektru pilsētas dzīvojamam rajonam

Nebija paredzēts tūristu un citu pasākumu apmeklējumam	Neorganizēta tūristu plūsma Ekskluzīvu pasākumu organizēšana	Organizēta tūristu plūsma Plašs un regulārs kultūras pasākumu klāsts
Ierobežota transporta kustība	Ierobežota transporta kustība	Atvērta pilsētas teritorija transporta kustībai, sabiedriskais transports

Lai Daugavpils cietoksnī tiktu realizētas minētās pārmaiņas nepieciešama visu īpašnieku un ieinteresēto pušu sadarbība, kas izpaužas ne tikai spējā vienoties par attīstības mērķiem, bet arī praktiska sadarbība.

Virzieni un pasākumi, kuros lietderīgi būtu sadarboties visiem Cietokšņa ēku un būvju īpašniekiem un teritorijas apsaimniekotājiem:

1. Darbošanās Cietokšņa attīstības padomē;
2. Kopīgi mārketinga pasākumi;
3. Teritorijas apsaimniekošana un apsardze;
4. Kopīgu infrastruktūras projektu realizācija.

4. Cietokšņa restaurācijas un atjaunošanas vadlīnijas

Restaurācija ir kultūras pieminekļa, kas dažādu iemeslu dēļ ir mainījies vai sabojāts, atjaunošana sākotnējā izskatā. Restaurācija tiek veikta pamatojoties uz liecībām par objekta sākotnējo stāvokli. Metodes, kas tiek izmantotas restaurācijas darbu veikšanā raksturojas ar maksimālu oriģinālo materiālu izmantošanu, vēsturiskajām un arheoloģiskajām liecībām, oriģinālajiem projektiem un autentiskiem dokumentiem.

Restaurācija – ēkas vēsturiskā veidola atjaunošana, pamatojoties uz vēsturiskās informācijas zinātnisku izpēti – projekts izstrādājams ēkām vai to daļām, kam ir liela vēsturiska vai arhitektoniska vērtība. Prasības šī projekta sastāvam nosaka Arhitektūras – plānošanas uzdevums un Valsts pieminekļu inspekcijas izdotie tehniskie noteikumi [10]

Veicot restaurācijas darbus ir jāievēro virkne pamatprincipu: pirms katra objekta restaurācijas vai atjaunošanas darbu uzsākšanas jāveic izpēte, kas jādokumentē. Saglabājušos

[10] Daugavpils pilsētas teritorijas plānojuma grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi 2006.-2018.

vēsturiskos elementus nedrīkst izpostīt, tos falsificēt vai radīt no jauna, izskatā, kas attālinās no sākotnējās ieceres.

No arhitektūras un būvniecības viedokļa „restaurācija" ir strukturāla un tehniska ēku vai pilsētvides atjaunošana novēršot zaudējumus vai nepilnības un /vai mainot ēkas un dzīves vides standartus. Lai noteiktu efektīvākos restaurācijas paņēmienus, nepieciešams veikt objektu izpēti, lai noteiktu radušos zaudējumus, iemeslus kādēļ tie ir radušies un rastu veiksmīgākos atjaunošanas paņēmienus. Galvenais atjaunošanas mērķis ir stabila un pārliecinoša ēkas vai būves izmantošanas iespējamības radīšana.

Daugavpils cietokšņa atjaunošanas gadījumā, restaurācijas darbi pārsniedz tikai vienas ēkas restaurācijas apjomus, jo tiek apskatīts komplekss objekts jeb pilsētvides objekts. Šāda kompleksa restaurācija nozīmē plašu aktivitāšu pārraudzību, lai saglabātu kompleksa vēsturiskās īpatnības, līdz ar to objekta galveno vērtību. Tomēr ne mazāk svarīgi ir nodrošināt drošību un vērtību aizsardzību restaurācijas darbu veikšanas laikā. Ņemot vērā, ka lielā apjoma un dažādo īpašnieku dēļ nav iespējams veikt restaurācijas darbus vienlaicīgi visā objektā un ierobežotā laikā, šāda pārraudzība ir jo svarīgāka. Lai nodrošināt efektīvu kompleksa atjaunošanu un apsaimniekošanu ieteicams izstrādāt restaurācijas aktivitāšu plānu.

Veicot atjaunošanas un restaurācijas darbus jāievēro sekojoša secība:

1. Sagatavošanas darbi, kas ietver objekta izpēti (visplašāko vēsturisko liecību apzināšana un novērtēšana);
2. Objekta apsekošana dabā (arhitektūras uzmērījumi, arheoloģiskie pētījumi, fotofiksācija, u.c.);
3. Restaurācijas, būvniecības projektēšanas darbi;
4. Restaurācijas darbu veikšana;
5. Objekta tālāka izmantošana, apsaimniekošana un saglabāšana.

Ņemot vērā objektu specifiku visiem darbu posmiem jābūt fiksētiem un dokumentētiem. Darbu veikšanu visos posmos var uzticēt tikai atbilstošas kvalifikācijas speciālistiem. Darbu uzraudzību atbilstoši likumdošanai jāveic Daugavpils pilsētas domes Pilsētpānošanas un būvniecības departamentam un Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijai. Gadījumā, ja tiek veidota Daugavpils cietokšņa pārvalde, tās funkcijām attiecībā uz objekta restaurācijas darbu restaurācijas koordinēšanu un uzraudzību jābūt precīzi definētām un atbilstoši komunicētām ar iepriekšminētajām institūcijām un cietokšņa ēku un objektu īpašniekiem.

Restaurācijas plānā jāiekļauj sekojoši posmi: (1) plāna stratēģija jeb restaurācijas un atjaunošanas darbu mērķis, kam lielā mērā jāsakrīt ar objekta attīstības mērķi; neatliekamie pasākumi; vidēja termiņa pasākumi un ilgtermiņa pasākumi; (2) pasākumi ēku un būvju vēsturiskās vērtības atjaunošanai, restaurācijai (vēsturiskās militārās ēkas; būves); (3) pasākumi *ēku, kurām nav vēsturiskās vērtības* atjaunošanai; (4) zudušo ēku un būvju atjaunošana.

Pie kam restaurācijas un atjaunošanas plāns ir jāpārskata un jāaktualizē katru gadu, ņemot vērā ierobežotos finanšu resursus un to dažādos piesaistes avotus. Līdz ar to iespējams, ka nepārtraukti būs jāveic korekcijas atsevišķu objektu restaurācijas plānos, kas jāsaskaņo ar pārējo objektu atjaunošanas pasākumiem.

4.1. Saistošie dokumenti

Daugavpils cietokšņa detālplānojums – grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi (Daugavpils pilsētas saistošie noteikumi Nr. 28). Saistošo noteikumu 4. sadaļā tiek definētas prasības kultūras pieminekļu aizsardzībai, šīs prasības attiecas uz apbūves noteikumu 1. pielikumā „Aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksts" minētajiem objektiem.

Prasības sevī ietver sekojošas sadaļas:

1. vispārīgās prasības kultūras mantojuma aizsardzībai;
2. esošās apbūves aizsardzības statuss;
3. prasības ēku un būvju rekonstrukcijai, restaurācijai un remontam un jaunbūvēm;
4. prasības būvprojektu izstrādāšanai un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanai būvdarbu gaitā;
5. prasības teritorijas, ēku un būvju uzturēšanai.

Detālplānojuma teritorijā nav iekļauta vaļņu teritorija un netiek apskatītas tajā atrodošās būves. Līdz ar to prioritārs kļūst uzdevums izstrādāt detālplānojumu vaļņu teritorijai.

Arhitektoniskās izpētes grupas SIA "AIG" veiktā „Objekta arhitektoniskā un tehniskā inventarizācija" ir apjomīgais fiksācijas darbs, kas uzskatāms par vienu no pamatmateriāliem objekta saglabāšanas un aizsardzības koncepcijas izstrādāšanai. Dokumentā ir apkopoti 44 ēku veiktās inventarizācijas materiāli, apsekošanas dati un fotofiksācija, kas sevī ietver apjomu, fasāžu un to tipu, arhitektonisko detaļu fasādēs, fasāžu krāsojuma, iekštelpu plānojuma un telpisko risinājumu, telpu apdares principu, interjera detaļu, interjera krāsojuma, apkures, vēdināšanas un santehnikas, labiekārtojuma un arhitektūras mazo formu aprakstu. Darba mērķis bija iegūt pārskatāmu, viegli izmantojamu un papildināmu digitalizētu informāciju par

Daugavpils cietokšņa apbūves arhitektonisko vērtību, tehnisko stāvokli un kultūrvēsturisko nozīmīgumu. Jāņem vērā, ka minētā inventarizācija veikta 2003.-2004. gados un vēlākā laika posmā plānveidīgi netika atjaunota vai papildināta, neskatoties uz to, ka atsevišķām ēkām, kurām tika izstrādāti tehniskie projekti tika veikta arhitektoniskā izpēte.

4.2. Atbildīgās institūcijas

Saskaņā ar LR likumu Par kultūras pieminekļu aizsardzību valsts pārvaldi kultūras pieminekļu aizsardzībā un izmantošanā nodrošina Ministru kabinets, un to realizē Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija. Likumos un Ministru kabineta noteikumos noteiktās kompetences ietvaros Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas izdotie administratīvie akti/norādījumi par katra atsevišķa kultūras pieminekļa izmantošanu un saglabāšanu ir saistoši attiecīgā kultūras pieminekļa īpašniekam (valdītājam).

Daugavpils pilsētas domes atbildības un pienākumus nosaka LR Likums Par pašvaldībām un savukārt Daugavpils pilsētas domes nolikums reglamentē pašvaldības darbu. Likuma 14. pants nosaka virkni funkciju, kas jāveic pašvaldībai, kas tieši attiecas arī uz Cietokšņa kā pilsētas teritoriju. Tie ir: (1) izstrādāt pašvaldības teritorijas attīstības programmu un teritorijas plānojumu, nodrošināt teritorijas attīstības programmas realizāciju un teritorijas plānojuma administratīvo pārraudzību; (2) izstrādāt un apstiprināt pašvaldības budžetu; (3) racionāli un lietderīgi apsaimniekot pašvaldības kustamo un nekustamo mantu; (4)iekasēt nodokļus un nodevas; (5) atbilstoši paredzētajām saistībām realizēt valsts investīciju programmā iekļautos projektus; (6) atbilstoši apstiprinātajam pašvaldības budžetam racionāli un lietderīgi izlietot pašvaldības finanšu līdzekļus. Likuma 15. pants nosaka pašvaldībām šādas autonomās funkcijas, (1) organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds; (2) gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību (ielu, ceļu un laukumu būvniecība, rekonstruēšana un uzturēšana; ielu, laukumu un citu publiskai lietošanai paredzēto teritoriju apgaismošana; parku, skvēru un zaļo zonu ierīkošana un uzturēšana; atkritumu savākšanas un izvešanas kontrole; pretplūdu pasākumi); (3) rūpēties par kultūru un sekmēt tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu un tautas jaunrades attīstību (organizatoriska un finansiāla palīdzība kultūras iestādēm un pasākumiem, atbalsts kultūras pieminekļu saglabāšanai u.c.); (4) sekmēt saimniecisko darbību attiecīgajā administratīvajā teritorijā, rūpēties par bezdarba samazināšanu; (5) saskaņā ar attiecīgās pašvaldības teritorijas plānojumu noteikt zemes izmantošanas un apbūves kārtību; (6)

nodrošināt savas administratīvās teritorijas būvniecības procesa tiesiskumu; (7) organizēt sabiedriskā transporta pakalpojumus.

Daugavpils pilsētas domes Attīstības departaments ir Daugavpils pilsētas domes struktūrvienība, kuras darbību reglamentē departamenta nolikums. Atbilstoši nolikumam tā funkcija ir pilsētas ilgtspējīgu attīstību veicinošu pasākumu īstenošana, programmu un projektu izstrāde un koordinācija. Departamenta uzdevumi ir saistīti ar Daugavpils pilsētas attīstības programmas izstrādi un attīstības programmā definēto prioritāro rīcību realizēšanu un uzraudzību; esošo un plānoto investīciju prioritāro projektu izstrādi, vadību un koordināciju; finanšu līdzekļu piesaistes koordinēšanu no starptautiskajām un nacionālajām finanšu institūcijām, ES programmām un fondiem pilsētas attīstības programmas realizācijai un pašvaldības projektu īstenošanai. Ņemot vērā, ka viens no prioritārajiem pilsētas attīstības projektiem, atbilstoši pilsētas attīstības programmai, ir Cietokšņa attīstība, tad Attīstības departaments ir tieši saistīts ar Cietokšņa attīstības projektiem.

Daugavpils pilsētas domes Pilsētplānošanas un būvniecības departaments ir Daugavpils pilsētas domes struktūrvienība, kas organizē līdzsvarotas vides veidošanu pilsētas teritorijā, veic būvniecības uzraudzību, vada un kontrolē teritorijas plānojuma, detālplānojumu un to grozījumu izstrādi. Daugavpils pilsētai nozīmīgus būvniecības un teritorijas plānošanas jautājumus pēc departamenta vai komisijas priekšsēdētāja ierosinājuma izskata Daugavpils pilsētas domes Pilsētbūvniecības komisija.

Privātīpašnieki ir atbildīgi par savu īpašumu uzturēšanu . Kultūras pieminekļu aizsardzības likums nosaka, ka aizliegts atsavināt viena kultūras pieminekļa vai pieminekļu kompleksa atsevišķas daļas, kā arī sadalīt zemi, ja tādējādi tiek apdraudēta kultūras pieminekļa saglabāšana. Kultūras pieminekļa atsavināšana var notikt, ja par nodomu to atsavināt īpašnieks ir paziņojis Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijai, attiecīgās reģionālās nodaļas inspektors ir apsekojis kultūras pieminekli un nākamajam tā īpašniekam ir nosūtīti norādījumi par šā kultūras pieminekļa izmantošanu un saglabāšanu.

Pielikumā nr. 4. Ir apkopota informācija par dažādām institūcijām un atbildīgajām personām, kas ir saistītas ar Daugavpils cietokšņa attīstību un apsaimniekošanu.

4.3. Pamatprincipi (nosacījumi)

- ***Pilsētvide***

Cietokšņa detālplānojums nosaka, ka Daugavpils cietokšņa apbūve saglabājama kā stilistiski viengabalains klasicisma stila ansamblis un jebkuri ēku, būvju un labiekārtojuma pārveidojumi, kā arī jaunu ēku un būvju būvniecība pieļaujama tikai tad, ja netiek samazināta vai apdraudēta vienotā ansambļa kultūrvēsturiskā vērtība.

Jāņem vērā, ka kultūras pieminekļu pārveidošanu, atjaunošanu un rekonstrukciju regulē un ierobežo virkne spēkā esošu kultūras pieminekļu aizsardzības normatīvo aktu.

Kā galvenie pilsētvides veidošanās principi Cietokšņa teritorijā tiek noteikti:

- Jebkurš rekonstrukcijas un restaurācijas projekts Cietokšņa citadelē ir mēģinājums savienot ēkas un teritorijas mūsdienu izmantošanu un maksimālu autentisko elementu saglabāšanu;
- Ņemot vērā, ka autentiskā pilsētvide Cietokšņa citadelē nav saglabājusies, tā veidojama no jauna kā metafora par bijušo;
- Rekonstrukcijas darbu laikā Cietokšņa teritorijā atrastie vai atgūtie vides elementi (bruģi, labiekārtojuma elementus) tiek saglabāti un izmantoti pilsētvides atjaunošanai Cietokšņa teritorijā;
- Kā maksimāli autentiska teritorija saglabājams un atjaunojams Cietokšņa valnis un tajā esošās fortifikācijas un inženierbūves;
- Daļa vaļņa tiek atjaunota kā muzejs – rezervāts;
- Pirms katra būvprojekta izstrādes tiek veikta ēku kultūrvēsturiskā un arhitektoniskā izpēte un atbilstoši tai tiek izstrādāts būvprojekts paredzamajam ēkas vai būves izmantošanas veidam;
- Tiek veikta arhitektoniskā inventarizācija visām ēkām un būvēm, tai skaitā vaļņu teritorijā (objekta apsekošanu un fotofiksāciju, konstatējot tā vērtīgās un saglabājamās detaļas un konstrukcijas).
- Atjaunojot apbūves apjomus, tiek maksimāli tuvināts to sākotnējai ansambļa iecerei, izvērtējot iespējas rekonstruēt vēlāk pārbūvētās ēkas un nojaukt piebūves un ēkas, kas neraksturīgas sākotnēji iecerētajam kompleksa risinājumam.

Ņemot vērā, ka uz vadlīniju izstrādes brīdi ir pieejams tikai viens aktuāls materiāls (Daugavpils cietokšņa teritorijas centrālās daļas apbūves anketēšana (SIA „AIG”, 2003-2004), kurā veikta Cietokšņa arhitektūras izpēte, analīze un sniegta rekomendācijas cietokšņa ēku restaurācijai un atjaunošanai, ievērojot cietokšņa kā kompleksa objekta prasības, tad turpmākās rekomendācijas ir tieši balstītas uz minētajā materiālā sniegto analīzi un rekomendācijām. Arī turpmāk tiek rekomendēts pieturēties pie minētā materiāla, veicot tā aktualizāciju, bet

nemainot vispārējās nostādnes. Kā papildus ir analizēti atsevišķu ēku veiktās arhitektoniskās izpētes pirms restaurācijas vai rekonstrukcijas darbu uzsākšanas un diskusiju materiāli dotā projekta realizācijas laikā. Turpmāk tiek sniegts kopsavilkums par galvenajiem nosacījumiem, kas jāņem vērā ēku restaurācijā.

Nr.	Ēku elementi	Ieteikumi
1.	Fasāžu krāsojums	1. Saglabāt vēsturiski veidojošos ansambļa tonālo vienotību. Uzsākot projektēšanas, restaurācijas vai rekonstrukcijas darbus veikt papildus izpēti. 2. Dzeltenos toņos (iespējamas vairākas tonalitātes, kuras var sadalīt divās grupās: dzeltena un dzeltenīgi rozā) ar gaišāki dzeltenu vai baltu krāsu izceltas detaļas, cokoli ir pelēki vai melni;
2.	Telpu plānojums un telpu apdare, interjeri un interjera detaļas	1. Saglabāt un restaurēt cietokšņa ēku reprezentatīvāko telpu- ieejas vestibilu, kāpņu telpu, gaiteņu sākotnējo krāsojumu un apdari; 2. Pirms ēku atjaunošanas, veikt interjera detaļu inventarizāciju un to tehniskā stāvokļa noteikšanu; 3. Veicot ēku restaurāciju vai rekonstrukciju saglabāt visus autentiskos būvelemtus, restaurēt kāpnes, logus un autentiskās durvis.
3.	Jumtu krāsojums un materiāls	1. Pelēks skārds vai cinka skārds ar tradicionālo dalījumu; 2. Saglabājama vēsturiskā jumtu forma
4.	Autentisko detaļu saglabāšana	1. Pirms remontu uzsākšanas atsevišķos objektos, nepieciešama detaļu pilna inventarizācija un to tehniskā stāvokļa noteikšana. 2. Veicot ēku remontu vai restaurāciju, nepieciešams saglabāt visus autentiskos būvelementus, restaurēt kāpnes un metāla logus, autentiskās durvis, u.c. detaļas.
5.	Interjeri	1. Visām ēkām izmantoti vienkārši apdares principi, kas atbilst to funkcijām. Telpu griesti un sienas ir apmestas un krāsotas. Šo principu būtu nepieciešams ievērot pie objekta atjaunošanas. 2. Nepieciešams veikt detalizētāku izpēti un precizēt interjeros izmantotos apdares principus. 3. Ieteicams saglabāt un restaurēt cietokšņa ēku reprezentatīvāko telpu - vēsturisko ēku ieejas vestibilu, kāpņu telpu, gaiteņu - sākotnējo krāsojumu.
7.	Dabas teritorijas	Veidojot jauno apzaļojuma struktūru, jāņem vērā, ka vēsturiski cietokšņa teritorija tika uzskatīta par vienotu objektu ar kopēju apzaļumojuma un ielas labierīcību principu

<u>Prasības jumtu krāsojumam un materiālu izvēle</u>

Lai gan uz vadlīniju izstrādes brīdi ir saskaņoti virkne būvniecības projektu, kuros ir panākta vienošanās par jumtu ieseguma materiālu un krāsu, tomēr speciālistu vidū joprojām nav vienota viedokļa par turpmāko rīcību. Līdz ar to turpmāk vadlīnijās tiek sniegs apkopots speciālistu viedoklis.

Cietokšņa detālplānojuma saistošo noteikumu punkts 4.2.2.5. nosaka, ka rekonstruējot saglabājamo vēsturisko apbūvi, saglabājama vēsturiskā jumtu forma. Savukārt ēkas, kas nav kultūras pieminekļi un būvētas vēlākā periodā jārekonstruē tā, lai tā arhitektoniski iederētos Daugavpils cietokšņa kultūrvēsturiskajā vidē.

Ēkām, kurām ir veikta arhitektoniskā izpēte, uzsākot projektēšanas darbus, speciālisti iesaka nomainīt esošo jumta segumu pret kultūrvidei atbilstošu vai gludo neprofilēto skārdu tradicionālajā lokšņu locījumā. Ņemot vērā, ka nav veikts jauns cietokšņa kompleksa vizuālā tēla veidošanas projekts, tiek pieņemts, ka restaurējot vai atjaunojot objektus maksimāli jāsaglabā tā sākotnējais veidols. Šajā gadījumā izvēloties jumta konstrukciju jāpamatojas uz veiktajiem arhitektūras izpētes darbu laikā veiktajiem secinājumiem un ieteikumiem.

<u>Fasāžu apdare un krāsojums</u>

Tieši vēsturiskās fasādes ir uzskatāmas par vienu no galvenajām cietokšņa arhitektūras vērtībām, tiek atzīts kompānijas Arhitektūras Izpētes Grupa veiktajā arhitektoniskajā inventarizācijā. Veicot inventarizāciju ir izdalītas 4 grupu ēkas, kas atšķiras atbilstoši to fasādes risinājumam. 1. grupa ir fasādes, veidotas atbilstoši paraugalbumiem (kazarmas, noliktavas un arsenālu ēkas, dažādas reprezentatīvas nozīmes ēkas, pulvera pagrabi); 2. grupā tiek iekļautas 19.gs. 1.puses – vidus ēkas; 3. grupā 19. gs. 2.puses t.s. „sarkanās ķieģeļu arhitektūras" ēkas (ēkas ar vienlaidu fasādes plakni, atturīgi dekorētas; ēkas ar izteiktu dekoru; ēkas ar apmetumā un cementā izceltām detaļām) un 4. grupa mazās arhitektūras formas. Fasāžu veidols piešķir ēkām kompozicionālu un stilistisku vienotību. Pamatojoties uz to tieši vēsturisko ēku fasāžu un to dekoratīvo elementu saglabāšana ir viens no būtiskākajiem restaurācijas uzdevumiem.

Ēku fasādēm mazākā vai lielākā mērā saglabājusies vēlīnā klasicisma un eklektikas stiliem raksturīgā fasāžu apdare un dekors. Līdz ar to, veicot ēku izpēti un analizējot vēsturiskos materiālus, ir iespējams noteikt ansambļa kopējo koloristiku. Mazākā mērā saglabājušies portāli, mūra žogi un āra kāpnes. Gandrīz nav saglabājušās ārdurvis, zuduši visi sākotnējie kaltie metāla vārti, palicis mazāk par pusi metālkalumu. Bojāts apmetums, cokola apdare un zuduši jumtu segumi.

Saglabājusies un papildus izpētē iegūstamā informācija uzskatāma par pietiekošu, lai zudušo dekoru un detaļas varētu teorētiski rekonstruēt un praktiski atjaunot. Pēc izpētes autoru domām, iespējams pilnībā rekonstruēt sākotnējās. [11]

Autentisko detaļu saglabāšana

Veicot arhitektoniski mākslinieciskо izpēti jāprecizē vietas, kur saglabājušās oriģinālās konstrukcijas, būvgaldniecības izstrādājumi un būvelementi. Šo informāciju jāņem vērā izstrādājot tehniskos projektus.

Ja izpētes laikā nav konstatēti autentiskās detaļas, tad būvniecības laikā atrastās autentiskās detaļas jāuzmēra un pēc iespējas jāsaglabā. Par katru no šādām detaļām jāpieņem atsevišķs lēmums, kādā veidā tos var saglabāt un iespēju gadījumā izmatot. Uz vadlīniju izstrādes brīdi notiekošo būvprojektu laikā ir apzināts, savākts un attīrīts vēsturiskais bruģis. Atbilstoši atbildīgo institūciju lēmumam pieņemts lēmums par tā izmantošanu. Tāpat apzināti 19 riteņatvairu stabiņi, kas atbilstoši projektam tiks saglabāti tajās vietās, kur atrasti vai pārvietoti saskaņojot ar atbildīgajām institūcijām. Svarīgi ir izstrādāt veidu un pēc iespējas eksponēt atrastās autentiskās detaļas.

Interjeru saglabāšana

Atbilstoši SIA AIG veiktajai ēku anketēšanai ir secināts, ka iekštelpas plānotas atbilstoši ēku funkcijai, militāro būvju noturības prasībām un tā laika modernām siltumtehniskām prasībām. Ēku plānojums vislabāk raksturo cietokšņa apbūves īpatnības, kas padara ārēji neizteiksmīgas ēkas interesantas un monumentālas ar to iekšējo plānojumu. Kompānija savā pētījumā arī izdala ēku plānojumu tipoloģijas: anfilādes tipa plānojums; čaulveida plānojums; gaitenis izvietots vienā ēkas pusē pa visu perimetru; telpas grupētas ap centrā izvietotu nesošo sienu; ēkas ar centrālo gaiteni; ēkas ar centrālo plānojumu vai halles tipa un ēkas ar jaukto vai brīvo plānojumu. Tāpat ēkas raksturo to pārsegumu izbūves principi. Visu pētīto ēku iekštelpās ir vienkārša telpu apdara: telpu griesti un sienas apmestas un krāsotas.

5. Priekšlikumi vadlīniju realizācijai

1) Veikt Detālplānojuma aktualizāciju, ietverot vaļņu teritorija. Pirms detālplānojuma veikšanas vai tā izstrādes ietvaros veikt topogrāfijas un citus izpētes darbus. Detālplānojuma izstrādes laikā paredzēt būvju izmantošanas iespējas, tiltu atjaunošanu, autostāvvietu izbūvi

[11] Daugavpils cietokšņa teritorijas centrālās apbūves anketēšana, SIA „AIG”, 2003- 2004

un transporta kustības organizāciju. Detālplānojuma izstrādes ierosinātājs – Daugavpils pilsētas dome. Vaļņu teritorijas detālplānojumā jāparedz arī aizsardzības būvju un teritoriju izmantošanas veids.

2) Izstrādāt un realizēt saglabāšanas programmu. Saglabāšanas programma ir pasākumu komplekss attiecībā uz visu objektu kopumā, ietverot arī katru detaļu. Attiecībā uz ēkām, būvēm un teritorijām, kurām nav paredzama izmantošana tuvākajā laikā. Programmā jāiekļauj ne tikai objekta vispārējie nosacījumi, bet jāparedz arī detaļu saglabāšana. Programmā jāparedz nepieciešamie finanšu līdzekļi saglabāšanas pasākumu veikšanai, laika ietvars un atbildīgās institūcijas. Programmā jādefinē kritēriji objektu saglabāšanas pasākumu veikšanai, darbu veikšanas uzraudzības pasākumi un monitorings. Atbildīgā institūcija par saglabāšanas programmas īstenošanu – Cietokšņa pārvalde. Ņemot vērā, ka saglabāšanas programma attiecas uz visām ēkām un būvēm arī tām, kuru īpašnieki ir valsts vai privātas personas, jābūt izstrādātai sadarbības līgumu sistēmai, kas (1) uzliek par pienākumu īpašniekiem veikt saglabāšanas pasākumus, (2) pilnvaro tos veikt Cietokšņa pārvaldei.

3) Cietokšņa saglabāšanas un attīstības padomes izveide. Sabiedriska rakstura institūcija, kas apvieno Cietokšņa teritorijā esošo ēku īpašniekus, atbildīgās un ieinteresētās institūcijas. Kā obligāts priekšnoteikums ir Cietokšņa saglabāšanas un attīstības koncepcijas akceptēšana padomē, pirms apstiprināšanas pilsētas domē.

4) Cietokšņa pārvaldes izveide. Tās galvenais uzdevums ir pamatojoties uz Cietokšņa saglabāšanas un attīstības koncepciju izstrādāt ikgadējus pasākumu plānus, nodrošināt sadarbību ar visām ieinteresētajām pusēm un piesaistīt nepieciešamos resursus koncepcijas realizācijai.

PIELIKUMS NR.1
Saistošo dokumentu saraksts

Nr.p.k.	Dokuments	Pasūtītājs	Izpildītājs	Dokumenta statuss	Piezīmes
Attīstības dokumenti					
1.	**LR Likums „Par kultūras pieminekļu aizsardzību"**				
2.	**LR MK noteikumi nr. 474 „Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju, valsts pirmpirkuma tiesībām un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu"**				
3.	**Daugavpils attīstības programma Mana pils Daugavpils**	Daugavpils pilsētas dome	Daugavpils pilsētas dome	Daugavpils pilsētas domes lēmums	http://www.daugavpils.lv/?load=510
4.	**Daugavpils pilsētas teritorijas plānojums 2006-2018**	Daugavpils pilsētas dome	SIA „ARHIS"	Saistošs Daugavpils domes politikas dokuments, kas apstiprināts ar 2006. gada 8.jūnija lēmumu Nr.461 un izdots, kā saistošie noteikumi Nr. 8 „Par Daugavpils pilsētas teritorijas plānojuma 2006.-2018. gadam grafisko daļu un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem". Spēkā no 2006. gada 21. jūnija.	http://www.daugavpils.lv/?load=628 Daugavpils teritorijas plānojuma mērķis ir ilgtspējīgas un līdzsvarotas Daugavpils pilsētas attīstības veicināšana, kultūras un dabas mantojuma saglabāšana nākamajām paaudzēm, dzīves, darba un atpūtas kvalitatīvu apstākļu nodrošināšana pilsētas iedzīvotājiem un viesiem.
5.	**Daugavpils cietokšņa**			Ministru kabineta	2010. gada 24. augustā MK pieņēma lēmumu par to, ka minētā

	saglabāšanas un turpmākās izmantošanas koncepcijas informatīvā daļa			2004.gada 4.augusta rīkojums Nr.548 **„Par Daugavpils cietokšņa saglabāšanas un turpmākās izmantošanas koncepciju"** un MK	koncepcija tiek atzīta par spēku zaudējušu Ministru kabineta
6.	**DAUGAVPILS CIETOKŠŅA TERITORIJAS DETĀLPLĀNOJUMS (2007)** **Prasības kultūras pieminekļu aizsardzībai no apbūves noteikumiem**	Daugavpils pilsētas dome	SIA NAMS	Daugavpils pilsētas domes lēmums Nr. 818; 27.09.2007. **Saistošie noteikumi Nr.28 „Daugavpils Cietokšņa detālplānojuma grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi"**	http://www.daugavpils.lv/?load=476 Detālplānojuma mērķis ir līdzsvarot zemes īpašnieku, sabiedrības un vides aizsardzības intereses, lai saglabātu Daugavpils cietokšņa esošās kultūrvēsturiskās vērtības un radītu investīcijām labvēlīgu vidi. Līdz ar to darba uzdevums sevī ietver sekojošās funkcijas: • nodrošināt valsts nozīmes pilsētbūvnieciskā pieminekļa, kā unikāla kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu un racionālu izmantošanu, izveidojot to par kultūras, darījumu, atpūtas un tūrisma centru; • izvērtēt Daugavpils cietokšņa vietu pilsētvidē, radot priekšnoteikumus tā tālākajai attīstībai, ierobežojumu noteikšanai aizsargzonā un tuvākajā apkārtnē; • noteikt teritorijas atļauto izmantošanas veidu; • noteikt ielu sarkanās līnijas Daugavpils teritorijas robežās; • izstrādāt prasības pieļaujamajam būvju apjomam un to izvietojumam; • noteikt apgrūtinājumus, dažādas nozīmes aizsargjoslas un citus ierobežojumus; • paaugstināt kultūrainavas un vides kvalitāti, saglabājot bioloģisko daudzveidību un ekoloģisko līdzsvaru.
7.	**Marka Rotko mākslas un informācijas centra izveide Arsenāla ēka Daugavpils**	Daugavpils pilsētas dome	Daugavpils Pilsētas attīstības		http://www.daugavpils.lv/?load=98

	cietoksnī (2007)		departaments		
8.	**Daugavpils Rotko mākslas centra darbības stratēģija 2013-2017**	Daugavpils pilsētas dome	Daugavpils pilsētas domes Kultūras pārvalde	APSTIPRINĀTS ar Daugavpils pilsētas domes 2010. gada 12. augusta lēmumu nr. 473	Citi ar stratēģiju saistītie dokumenti: • Ēkas arhitektoniskā un tehniskā izpēte. Ēkas rekonstrukcijas tehniskais projekts Izstrādāts 2008. Gads, SIA ARHIS • Tehniski ekonomiskais pamatojums projektam Izstrādāts 2010. gads, SIA ARHIS
9.	**UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālā saraksta nominācijas pieteikuma veidlapa**	UNESCO Latvijas Nacionālā komisija	Daugavpils pilsētas dome	2010.gada 14.septembrī iesniegti dokumenti Cietokšņa nominācijai	Līdz 2010.31.10. – UNESCO LNK atzinums par atbilstību Līdz 2010.31.12. – VKPAI un ICOMOS sniedz savus atzinumus par atbilstību 2011.gads – UNESCO LNK Asambleja pieņem lēmumu par Nominācijas iekļaušanu vai neiekļaušanu Sarakstā.
P ē t ī j u m i					
10.	**Daugavpils cietokšņa Nikolaja vārtu un tilta tehniskā apsekošana, arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija un kultūrvēsturiskā izpēte (2008)**	Daugavpils pilsētas dome	3 daļas 1-2. daļa AIG 3. daļa- darba grupa H.Soms A.Mahļins G.Verjovočņikova J.Kivriņš I.Folkmanis		Pamatojoties uz šī dokumenta 2009. gadā tika izstrādāts Nikolaja vārtu un tilta restaurācijas tehniskais projekts
11.	**Daugavpils cietokšņa teritorijas centrālās daļas apbūves anketēšana**	VNĪ	AIG		2003. g. novembrī un decembrī - 2004.g.februārī pēc Valsts a/s "VNĪA" pasūtījuma veikta Pasūtītāja īpašumā esošās Daugavpils cietokšņa teritorijas centrālās daļas apbūves anketēšana. Inventarizācijas gaitā veikta apbūves elementu konstruktīvā (vizuālā) apsekošana, arhitektoniski - mākslinieciskā

					inventarizācija un fotofiksācija objektiem (kopskaitā 44 adreses).
12.	DAUGAVPILS (DINABURGAS) CIETOKŠŅA **KARA HOSPITĀĻA** KULTŪRVĒSTURISKĀ IZPĒTE	Daugavpils pilsētas dome un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta līdzfinansētais projekts „Valsts un privātās partnerības attīstība Daugavpils cietoksnī (LV0057)"	**Darba grupa:** Artjoms Mahļins, Mg.hist. Jānis Kivriņš	Pētījums	Izpētes mērķis , izveidot priekšstatu par Dinaburgas cietokšņa Kara hospitāļa būvniecību, attīstību un darbību, kā arī pamatot šīs ēkas kultūrvēsturisko vērtību mūsdienu kontekstā.
13.	**Pētījums izglītības, tūrisma infrastruktūras un kultūras vērtību saglabāšanas sektoros par Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta līdzfinansētā projekta „Valsts un privātās partnerības attīstība Daugavpils cietoksnī" (LV0057) īstenošanas iespējām, izmantojot valsts un privāto partnerību** **Finanšu ekonomiskais pamatojums**	Daugavpils pilsētas dome un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta līdzfinansētais projekts „Valsts un privātās partnerības attīstība Daugavpils cietoksnī (LV0057)"	**SIA „Konsorts"** **SIA „RemPro"**	Pētījums ???	Dokuments izstrādāts 2009. Gada janvārī un tajā tiek sniegtas izvērtējums PPP veidu izmantošanā Hospitāļa ēkas attīstībai. Dokumentā ir veiktas projekta realizācijas alternatīvu izpētes, lai sniegtu Pašvaldībai palīdzību efektīvākā risinājuma izvēlē.
14.	**Daugavpils (Dinaburgas) cietokšņa Hospitāļa ēkas mārketinga plāns**	Daugavpils pilsētas dome un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta līdzfinansētais projekts	**SIA 13 stāvs**		Dokuments izstrādāts ar mērķi piesaistīt ēkas attīstītājus projekta ietvaros 2010 . gadā

		„Valsts un privātās partnerības attīstība Daugavpils cietoksnī (LV0057)"			
15.	**DAUGAVPILS CIETOKŠŅA ARHITEKTŪRAS AUTENTISKUMA PROBLĒMAS.**		Pēteris Blūms, VKPAI eksperts	ieteikumi	
16.	**Daugavpils cietokšņa Aleksandra vārtu arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija un kultūrvēsturiskā izpēte**	Daugavpils pilsētas dome	SIA „Rem Pro" SIA „Arhitektoniskās izpētes grupa" Darba grupa: H.Soms, Dr.hist., M.Grunskis	Izstrādāts. Nodots pasūtītajam	Materiāli sagatavoti par Valsts Kultūrkapitāla fonda līdzekļiem
17.	**Elektroniskais izdevums „Dinaburgas cietoksnis" (2004)**	Latgales Centrālā bibliotēka	Daugavpils novadpētniecības un mākslas muzejs. Daugavpils Valsts zonālais arhīvs	Izstrādāts.	Valsts Kultūrkapitāla fonda finansiālais atbalsts. Izvietots Interneta vietnē: http://dinaburgascietoksnis.lcb.lv
18.	**Buklets-ceļvedis „Daugavpils cietoksnis. Dinaburg Fortress" (2008; 2009)**	Daugavpils pilsētas dome	Daugavpils Universitātes Latgales pētniecības institūts. Autoru kolektīvs	Nopublicēti divi izdevumi	Latviešu un angļu valodā. Makets ir pašvaldības īpašumā. Gatavs turpmākām publikācijām.

Projekti finansējuma piesaistei					
19.	**„Daugavpils Cietokšņa infrastruktūras – ielu kompleksais labiekārtojums un inženiertīklu renovācija"**	Daugavpils pilsētas dome	TEP – L4 Būvniecības projekts – L4	Notiek projekta ieviešana	Finansētājs - ERAF
20.	**Valsts un privātas partnerības attīstība Daugavpils cietoksnī" (LV0057)**	Daugavpils pilsētas dome	Daugavpils pilsētas domes Pilsētas attīstības departaments	Notiek projekta ieviešana	Finansētājs – Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta
21.	**M.Rotko centra izveide**	Daugavpils pilsētas dome	Daugavpils pilsētas domes Kultūras pārvalde		1) Eiropas Reģionālās attīstības fonda 3.4.3.2.aktivitāte „Sociālekonomiski nozīmīgu kultūras mantojuma objektu atjaunošana". Projekts „Artilērijas Arsenāla ēkas rekonstrukcija Daugavpils Rotko Mākslas centra izveidei" (kopējās projekta izmaksas 1428571 Ls). 2) Latvijas-Lietuvas pārrobežu sadarbības programma 2007-2013. gadam (Kopējās projekta izmaksas – 790 000 EUR; būvniecības darbi - 600 000 EUR). Projekts „Radošo industriju attīstība Latvijas-Lietuvas pārrobežu reģionā". 3) Eiropas Reģionālās attīstības fonda darbības programma „Infrastruktūra un pakalpojumi" 3.6.1.1. aktivitāte "Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru izaugsmes veicināšana līdzsvarotai valsts attīstībai" (kopējās projekta izmaksas 2 500 000 LVL; būvniecības darbi - 2 498 150 LVL). Projekts " Daugavpils Rotko mākslas centra ēkas rekonstrukcija un pieguļošās teritorijas labiekārtošana""
22.	**Ūdenstorņa ēkas paraugrestaurācija un apsaimniekošana**	Daugavpils pilsētas dome un EEZ FI un Norvēģijas FI	Daugavpils pilsētas domes Kultūras	Notiek projekta ieviešana	Izstrādāt 3 sektoru (pašvaldība, valsts un privātais) sadarbības mehānismu cietokšņa restaurācijai un apsaimniekošanai – „Daugavpils cietokšņa restaurācijas un apsaimniekošanas

	Daugavpils cietoksnī	Projekts „Ūdenstorņa ēkas paraugrestaurācija un apsaimniekošana Daugavpils cietoksnī”	pārvalde		vadlīnijas”, restaurēt Ūdenstorņa ēku, kā paraugu Cietokšņa ēku restaurācijai un izveidot „Daugavpils cietokšņa Kultūras un informācijas centru” un nodrošināt Ūdenstorņa ēkas apsaimniekošanu.
23.	**Daugavpils cietokšņa Nikolaja vārtu un tilta restaurācijas tehniskais projekts**	Daugavpils pilsētas dome	1. kārta – SIA „Arhitektoniskās izpētes grupa” 2. kārta – SIA „Rem Pro”	Izstrādāts. Nodots pasūtītājam	1. kārta tika finansēta par Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas līdzekļiem. 2. kārta tika finansēta par Valsts Kultūrkapitāla fonda līdzekļiem
24.	**Daugavpils cietokšņa Nikolaja ielas un tās apbūves atjaunošana**	Daugavpils pilsētas dome	SIA „Rem Pro”	Notiek tehniskā projekta izstrādāšana	Tiks iesniegts līdzekļu saņemšanai ERAF darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” 3.6.1.1. aktivitātes „Nacionālās un reģionālās nozīmes attīstības centru izaugsmes veicināšana līdzsvarotai valsts attīstībai” ietvaros
25.	**Daugavpils cietokšņa vaļņa daļas atjaunošana un labiekārtošana**	Daugavpils pilsētas dome	Tiks noteikts iepirkuma rezultātā	Notiek iepirkuma procedūras sagatavošana	Tiks iesniegts līdzekļu saņemšanai ENPI pārrobežu programmas Estonia-Latvia-Russia ietvaros
26.	**Daugavpils cietokšņa ūdens novadīšanas Daugavas hidromezgla rekonstrukcijas tehniskais projekts (2004)**	Valsts nekustamā īpašuma aģentūra	Projektēšanas un informācijas valsts uzņēmums „Meliorprojekts”	Ir izstrādāts tehniskais projekts un iepirkuma dokumentācija	Ir zaudējis savu tehnisko aktualitāti (?)
27.	**Daugavpils cietokšņa precīzās kopijas maketa 1:20 izgatavošanas tehniskais projekts**		I.Manžoss V.Cigankovs	Ir pilnībā izstrādāts tehniskais projekts	Maketa izgatavošanas aptuvenas izmaksas ir LVL 250 000, izgatavošanas ilgums ir 3 gadi. Materiāls: akmens, betons. Strādājoša aizsarggrāvja ūdens aizpildīšanas un novadīšanas sistēma, ēku iekšējais apgaismojums, zudušo konstrukciju (baznīca, vaļņa daļa u.c.) atjaunošana
Būvniecības projekti					
28.	**Daugavpils pilsētas un rajona policijas pārvaldes kompleksa, īslaicīgās aizturēšanas vietas, Valsts**	Pasūtītājs: VAS "Valsts nekustamie īpašumi"	Skonto būve		izstrādāts rekonstrukcijas projekts sešām ēkām un jaunbūves projekts četrām ēkām Tika izstrādāts liela apjoma komplicēts projekts, ņemot vērā Daugavpils cietokšņa pilsētbūvniecības vēsturiskā mantojuma

	policijas koledžas Latgales reģionālās filiāles un Daugavpils zonālā valsts arhīva rekonstrukcijas projektēšana Daugavpils cietokšņa kompleksā, Daugavpilī"				vērtību (aizsardzības Nr. 4687) un Cietokšņa ēku kompleksa arhitektonisko vērtību. Projektā iekļauti gan demontāžas projekti zemesgabalos esošo mazvērtīgo ēku demontāžai, gan nozīmīgajai vēsturiskajai teritorijai atbilstoši jaunbūvju risinājumi, saglabājot apbūves mērogu un pielietojot tradicionālus būvmateriālus, gan vēsturisko ēku rekonstrukcija, ievērojot pieminekļu aizsardzības inspekcijas nosacījumus. Projektēšanas laiks: 2007.gada maijs - 2008.gada decembris Kopējā telpu platība: 42917,21 m2
29.	**M.Rotko mākslas centra būvniecības projekts**	Daugavpils pilsētas dome	SIA ARHIS	Izstrādāts	
30.	**Daugavpils Cietokšņa Kultūras un informācijas centra izveidošana bijušajā ūdenssūkņu stacijas ēkā Nikolaja ielā 5, Daugavpilī**	Daugavpils pilsētas dome un EEZ FI un Norvēģijas FI Projekts „Ūdenstorņa ēkas paraugrestaurācija un apsaimniekošana Daugavpils cietoksnī"	SIA Arhis	Izstrādāts Notiek būvniecības darbi	
31.	**Daugavpils Cietokšņa infrastruktūras – ielu kompleksais labiekārtojums un inženiertīklu renovācija**	Daugavpils pilsētas dome	L4	Izstrādāts Notiek būvniecības darbi – CBF SIA „Binders"	Projekta ietvaros ir paredzēta Daugavpils cietokšņa inženiertehnisko sistēmu (siltumapgāde, ūdensapgāde, kanalizācija, teritorijas apgaismojums, lietus ūdens kanalizācija) rekonstrukcijas un Aleksandra, Hekeļa, Mihaila, Imperatora ielu, 1.oficieru ielas, 2. oficieru ielas, kā arī Konstantīna ielas (posmā no Konstantīna vārtiem līdz 2.oficieru ielai), Hospitāļa ielas (posmā no Hekeļa ielas līdz 1.oficieru ielai), Komandanta ielas (posmā no Hekeļa ielās līdz 1.oficieru ielai), un Nikolaja ielas (posmā no Hekeļa ielas līdz Kinoloģijas centra teritorijas robežai) kompleksā labiekārtošana.

PIELIKUMS NR. 2
DAUGAVPILS (DINABURGAS) CIETOKSNĪ REALIZĒJAMO PROJEKTU KOPSAVILKUMS

Nr. p.k.	**Projekta nosaukums, īss apraksts**	**Projekta īstenotājs**	**Projekta apstiprinātā summa**	**Jau ieguldīto līdzekļu apjoms**	**Attēls**
1.	**„Daugavpils Cietokšņa infrastruktūras – ielu kompleksais labiekārtojums un inženiertīklu rekonstrukcija"** - ūdensvada, kanalizācijas tīklu izbūve; - siltumtīklu izbūve; - ārējo elektroapgādes un apgaismojuma tīklu izbūve; - ielu izbūve un teritorijas labiekārtošana, tajā skaitā ietvju, veloceliņa un autostāvvietu izbūve. **Nobeiguma termiņš: 2011.gada 23.decembris**	Daugavpils pilsētas domes Komunālās saimniecības nodaļa Pilsētas plānošanas politikas departaments *A.Mahļins* (koordinācija)	LVL 8 835 866 ERAF: LVL 7 510 486 Pašvaldība: LVL 927 766 Valsts: LVL 397 614 **Projekta grozītā summa:** LVL 3 873 439 ERAF: LVL 3 292 423 Pašvaldība: LVL 406 711 Valsts: LVL 174 305	LVL 205 350 – tehniskā projekta sagatavošanas izmaksas. **Projekts IR apstiprināts RAPLM** **Pārskaitīts avanss (40%)** **Noslēgti visi nepieciešamie līgumi.** **Notiek būvdarbi.**	

2.	**„Ūdenstorņa paraugrestaurācija un apsaimniekošana Daugavpils Cietoksnī"** - ūdenstorņa restaurācija; - kultūras un informācijas centra izveide tajā; - cietokšņa renovācijas un apsaimniekošanas vadlīniju izstrāde **Nobeiguma termiņš: 2011. gada 15.aprīlis**	Daugavpils pilsētas domes Kultūras pārvalde *O.Jačmeņova*	LVL 458 917 EEZ/Norvēģu finanšu instruments: LVL 390 079 Pašvaldība: LVL 68 838	Nav **Projekts IR apstiprināts FM un KM.** **Notiek restaurācijas būvdarbi.** **Kāpēc netiek atjaunots skurstenis-tornītis?**	
3.	**„VPP attīstība Daugavpils Cietoksnī"** - Hospitāļa ēkas rekonstrukcija; - ēkas turpmākas izmantošanas stratēģijas izstrādāšana. **Nobeiguma termiņš: 2011. gada februāris**	Daugavpils pilsētas domes Pilsētas plānošanas politikas departaments *I.Kukare*	LVL 356 716	LVL 53 507 **Notiek projekta ieviešana: sagatavots TEP un arhitekt. mākslinieciskā izpēte.**	
4.	**„Marka Rotko mākslas centra izveidošana Daugavpils Cietoksnī"** - Arsenāla ēkas rekonstrukcija; - ekspozīcijas veidošana; - mākslas un informācijas centra veidošana;	Daugavpils pilsētas domes Kultūras pārvalde *S.Teivāne*	LVL 6 922 000 – ēkas restaurācijas, centra izveide, ar centra saturu saistītie projekti	LVL 248 887 – ēkas rekonstrukcijas tehniskā projekta sagatavošanas izmaksas	

	- mākslinieku studiju ierīkošana; sabiedriskās ēdināšanas punktu ierīkošana.			**Apstiprināts finansējums no pārrobežu sadarbības LAT-LIT programmas. Tiek gatavota projektu iesniegšana „pilsētvides" un „kultūras centru" programmās.**	
5.	**„Daugavpils Cietokšņa Nikolaja vārtu un tilta tehniskā apsekošana, arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija un kultūrvēsturiskā izpēte"** - tika veikta nepieciešamās informācijas vākšana vārtu restaurācijas tehniskā projekta sagatavošanai.	Daugavpils pilsētas domes Pilsētas attīstības departaments *T.Bogdanova*	LVL 4 800 Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas Kultūras pieminekļu glābšanas programma	Nav. **Projekts IR apstiprināts un veiksmīgi realizēts 2008. gadā**	
6.	**„Daugavpils Cietokšņa Nikolaja vārtu un tilta restaurācijas tehniskā projekta izstrāde"** - sagatavot nepieciešamu tehnisko dokumentāciju vārtu restaurācijai.	Daugavpils pilsētas domes Pilsētas plānošanas politikas departaments *A.Mahļins*	LVL 5 000 Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas Kultūras pieminekļu glābšanas programma	**Projekts IR apstiprināts.** **Projekts veiksmīgi realizēts 2009. gadā.**	

			LVL 7 900 Valsts Kultūrkapitāla fonda Kultūras mantojuma konkurss		
7.	**Informatīvā bukleta „Daugavpils Cietoksnim 130" un „Daugavpils Cietoksnis" publicēšana** - publicēt informatīvos bukletus ar tūrisma karti un informāciju par Cietokšņa ievērojamajiem objektiem, nepieciešamu kontaktinformāciju; - sagatavot bukletu divās valodās: latviešu un angļu – tūrisma veicināšanai; - bukletu izplatīt bezmaksas pilsētas tūrisma informācijas centros arī citās vietās (administrācijas birojs Rīgā utt.)	Daugavpils pilsētas domes Vispārējā nodaļa *I.Lauska* Daugavpils Universitātes Latgales pētniecības institūts *H.Soms, Dr.hist.* Daugavpils pilsētas Domes Pilsētas plānošanas politikas departaments *A.Mahļins, Mg.hist.*	LVL 2 000 Daugavpils pilsētas dome	LVL 2 000 **Ir publicēts buklets „Daugavpils Cietoksnim 130"** **Ir publicēts otrais buklets „Daugavpils Cietoksnis. Daugavpils Fortress" – precizētais, papildinātais un izlabotais.**	

8.	**Daugavpils (Dinaburgas) Cietokšņa aizsarggrāvja un vaļņa tīrīšanas darbu nodrošināšana"** - iegādāties speciālo tehniku un materiālus tīrīšanas akciju rīkošanai; - piesaistīt tīrīšanas darbiem NVO un citus entuziastus; - nodrošināt nocietinājumu saglabātību un vizualizācijas līmeņa palielināšanu	Daugavpils pilsētas domes Pilsētas plānošanas politikas departaments *A.Mahļins* Fonds „Latgales pētnieki" *V.Kogucs*	LVL 1600 Valsts Kultūrkapitāla fonda Kultūras mantojuma konkurss	**ATTEIKTS mazākās aktualitātes dēļ**	
9.	**Dinaburgas Cietokšņa Aleksandra vārtu arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija un kultūrvēsturiskā izpēte** - vārtu tehniskā apsekošana; - arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija; - kultūrvēsturiskā izpēte; - dokumentācijas sagatavošana restaurācijas tehniskā projekta izstrādei. **Nobeiguma termiņš: 2010. gada 01.jūnijs.**	Daugavpils pilsētas domes Pilsētas plānošanas politikas departaments *A.Mahļins*	LVL 3600 Valsts Kultūrkapitāla fonda Kultūras mantojuma konkurss	**Projekts iesniegts VKKF.** **Projekts VKKF ir AKCEPTĒTS** **Izdalīti LVL 3019.** **Noslēgts līgums.** **Projekts pabeigts 01.08.2010.**	

10.	**Daugavpils cietokšņa Kara hospitāļa ēkas iztīrīšanas un konservācijas neatliekamie darbi** - iztīrīt ēkas iekšējās telpas un pagalmiņus; - aizsegt 20 logu ailas ar koka skaidu platēm pret nepiederošo personu iekļūšanu ēkā un tās demolēšanu. **Nobeiguma termiņš: 2010.gada 31.marts.**	Daugavpils pilsētas domes Pilsētas plānošanas politikas departaments *A.Mahļins*	LVL 1000 Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas Kultūras pieminekļu izpētes, glābšanas un restaurācijas programma	**Aktivitāte apstiprināta VKPAI.** **Noslēgts līgums.** **Pieņemts domes lēmums.** **Aktivitāte pabeigta 31.03.2010.**	
11.	**Daugavpils cietokšņa Kara hospitāļa logailu aizsegšana** - aizsegt 20 logu ailas ar koka skaidu platēm pret nepiederošo personu iekļūšanu ēkā un tās demolēšanu	Daugavpils pilsētas domes Pilsētas plānošanas politikas departaments *A.Mahļins*	LVL 580 Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas Kultūras pieminekļu izpētes, glābšanas un restaurācijas programma	**Aktivitāte apstiprināta VKPAI.** **Noslēgts līgums.** **Aktivitāte pabeigta 01.07.2010.**	
12.	**Daugavpils cietokšņa Nikolaja ielas un tās apbūves atjaunošana**	PPPD *A.Mahļins*	ERAF	**Notiek projekta sagatavošana**	

Apkopoja: A.Mahļins 654 76 064, artjoms.mahlins@daugavpils.lv

PIELIKUMS NR. 3

IESAISTĪTO INSTITŪCIJU UN PERSONU SARAKSTS

Nr.	***Institūcija***	***Institūcijas ietekme uz cietokšņa attīstību***	***Pilnvarotā/atbildīgā persona Adrese***
	Īpašnieki/nomnieki		
1.	Daugavpils pilsētas dome	Īpašnieks, atbildīga par pilsētas attīstību	Līvija Jankovska, pilsētas domes priekšsēdētāja vietnieces, atbildīga par attīstības jautājumiem Sergejs Fridmans, izpilddirektors
2.	AS „Valsts nekustamie īpašumi"	Ēku īpašnieki un apsaimniekotāji	Kārlis Gebauers, VAS „Valsts Nekustamie īpašumi" Daugavpils filiāles direktors, Skaidrīte Kaļke – VAS „Nekustāmie īpašumi", īpašumu uzskaites nodaļas vadītāja
3.	LR Iekšlietu ministrija	Policijas pārvaldes kompleksa pasūtītājs	
4.	Daugavpils reģionālās policijas pārvalde		
5.	Dzīvojamo ēku īpašnieki/ īpašnieku pārstāvji		
	Politikas veidotāji/uzraugošās institūcijas		
6.	Daugavpils pilsētas domes Pilsētplānošanas un būvniecības departaments	Teritorijas izmantošana un būvniecības uzraudzība	**Inguna Kokina** departamenta vadītāja, pilsētas galvenā arhitekte Inguna.kokina@daugavpils.lv **Inguna Podžuka** - Kultūras pieminekļu aizsardzības inspektore Inguna.podzuka@daugavpils.lv **Līga Čible** –, galvenā māksliniece Liga.cible@daugavpils.lv **Skaidrīte Kozlovska**, Daugavpils pilsētas domes Pilsētplānošanas un būvniecības departamenta ainavu arhitekte Skaidrite.kozlovsak@daugavpils.lv
7.	Daugavpils pilsētas domes Attīstības departaments	Pilsētas attīstības politika, attīstības projektu izstrāde	**A.Mahlins** Artjoms.mahlins@daugavpils.lv
8.	Daugavpils pilsētas domes	Kultūras politikas	**E.Kleščinska -** pārvaldes vadītāja

	Kultūras pārvalde	realizācija pilsētā	Eleonora.klescinska@daugavpils.lv
9.	LR Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija		**Jnāra Juškāne** – VKPAI Latgales reģionālas nodaļas vadītāja **Valentīna Smertjeva** - VKPAI Latgales reģionālas nodaļas valsts inspektore vkpaidaugavpils@inbox.lv **Pēteris Blūms** - Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas arhitektūras restaurācijas eksperts **Irēna Bākule** - Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas arhitektūras daļas eksperte
	Pakalpojumu sniedzēji		
10.	Daugavpils pilsētas domes Pilsētplānošanas un būvniecības departaments	Izsniedz plānošanas un arhitektūras uzdevumu	Raiņa iela 28, Daugavpils, LV 5403 t. 65407780
11.	LR Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija	Izdod pieminekļu aizsardzības prasības (īpašos noteikumus)	M.Pils iela 17/19/21, Rīga, LV 1050
12.	Daugavpils pilsētas domes Komunālās saimniecības nodaļa	Izdod tehniskos noteikumus/prasības	Imantas iela 35A, Daugavpils
13.	SIA „Dzīvokļu saimniecības uzņēmums"	Dzīvojamais fonds un pašvaldības īpašuma apsaimniekošana	Liepājas iela 21, Daugavpils dzsu@daugavpils.lv
14.	PAS „Daugavpils siltumtīkli"	Izdod tehniskos noteikumus Nodrošina siltumapgādi	18. novembra iela 4, Daugavpils dsiltumtikli@apollo.lv
15.	SIA „Daugavpils ūdens"	Izdod tehniskos noteikumus Nodrošina ūdensapgādi un kanalizāciju	Ūdensvada iela 3, Daugavpils kontakti@daugavpils.udens.lv
16.	Akciju sabiedrība „Sadales tīkls" Austrumu reģions	Izdod tehniskos noteikumus	Klusā iela 2, Daugavpils
17.	AS „Daugavpils specializētais autotransporta uzņēmums"	Atkritumu apsaimniekošana, teritorijas sakopšana	Slāvu iela 6, Daugavpils specatu@apollo.lv
18.	Daugavpils novada tūrisma informācijas centrs	Organizē tūrisma aktivitātes, realizē tūrisma politiku	**Lolita Kozlovska-** valdes locekle info@visitdaugavpils.lv Rīgas iela 22a, Daugavpils
	Citas institūcijas		
19.	Daugavpils universitāte		

20.	Latgales pētniecības institūts		Henriks Soms – Daugavpils Universitāte, DR.hist. Henrihs.soms@du.lv
21.	Dinabugrgas Cietokšņa Dokumentācijas Centrs Latgales pētniecības institūta struktūra		www.dcdc.lpi.du.lv
22.	Sabiedriskās organizācijas		
23.	Daugavpils novadpētniecības un mākslas muzejs		Muzeja līdzstrādniece **Gaļina Verjovočikova**

PIELIKUMS NR. 4

Projekta darba grupa un iesaistītie speciālisti

Projekta darba grupa

1. Oksana Jačmeņova – projekta vadītāja, Daugavpils pilsētas domes Kultūras pārvaldes Starptautisko sakaru un attīstības projektu vadītāja;
2. Jānis Butkevičs - projekta sabiedrisko attiecību eksperts;
3. Inga Goldberga – projekta stratēģiskās plānošanas eksperte;
4. Inga Krekele – projekta kultūras eksperte;
5. Sarmīte Teivāne – Daugavpils pilsētas domes Kultūras pārvaldes M.Rotko mākslas centra projekta vadītāja;

Projekta starptautiskie eksperti

6. Mr.Roder - projekta eksperts;
7. Mr. Neuman - projekta eksperts;

Projekta semināru un darba sanāksmju dalībnieki

8. Artjoms Mahlins, Daugavpils pilsētas domes Attīstības departamenta eksperts projektu jautājumos;
9. Inna Kukare, Daugavpils pilsētas domes Attīstības departamenta vadītājas vietniece,
10. Inguna Kokina – Pilsētplānošanas un būvniecības departamenta vadītāja, pilsētas galvenā arhitekte;
11. Līga Čible – Daugavpils pilsētas dome, galvenā māksliniece;
12. Inguna Podžuka - Pilsētplānošanas un būvniecības departamenta Kultūras pieminekļu aizsardzības inspektore;
13. Skaidrīte Kozlovska, Daugavpils pilsētas domes Pilsētplānošanas un būvniecības departamenta ainavu arhitekte;
14. Pēteris Blūms, Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas arhitektūras restaurācijas eksperts;
15. Irēna Bākule, Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas arhitektūras daļas eksperte;
16. Ilze Ratniece – SIA ARHIS arhitekte;
17. Ināra Juškāne – VKPAI Latgales reģionālas nodaļas vadītāja;
18. Kārlis Gebauers, VAS „Valsts Nekustamie īpašumi" Daugavpils filiāles direktors;
19. Skaidrīte Kaļke – VAS „Nekustāmie īpašumi" īpašumu uzskaites nodaļas vadītāja;
20. Gaļina Verjovocnikova – Daugavpils novadpētniecības un mākslas muzejs;
21. Valentīna Smertjeva - VKPAI Latgales reģionālas nodaļas valsts inspektore;
22. Henriks Soms – Daugavpils Universitāte, DR.hist.
23. Olga Krumpāne – SIA Arhis;
24. Māris Grunskis – pētnieks, entuziasts;
25. Jānis Kivriņs – pētnieks, entuziasts;
26. Oskars Zuģickis – Daugavpils Cietokšņa iedzīvotājs;
27. Guntars Graudiņš - SIA „Skonto Būve" arhitektu biroja vadītājs;
28. Aigars Kušķis - Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta Vēsturiskā centra projektu nodaļas vadītājs;
29. Eleonora Kleščinska – Daugavpils pilsētas domes Kultūras pārvaldes vadītāja.

PIELIKUMS NR.5

Izmantotie materiāli

1.	*Artjoms Mahļins, Mg.hist* , DINABURGAS CIETOKŠŅA revitalizācijas koncepcija, 2009, projekts
2.	LR Likums „Par kultūras pieminekļu aizsardzību"
3.	LR MK noteikumi nr. 474 „Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju, valsts pirmpirkuma tiesībām un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu"
4.	Daugavpils attīstības programma Mana pils Daugavpils
5.	Daugavpils pilsētas teritorijas plānojums 2006-2018
6.	Daugavpils Cietokšņa teritorijas detālplānojums (2007)
7.	Eksperta atzinums Daugavpils cietokšņa detālplānojumam par nepieciešamo zonējumu un aizsardzības režīmu sikspārņu populācijas aizsardzībai Daugavpils cietokšņa teritorijā. *Viesturs Vintulis*, LU Zooloģijas muzejs, LU Bioloģijas fakultāte
8.	Daugavpils cietokšņa teritorijas centrālās daļas apbūves anketēšana, pēc Valsts a/s "VNĪA" pasūtījums, SIA AIG, 2003. g. novembris - 2004.g.februāris
9.	UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālā saraksta nominācijas pieteikuma veidlapa, Daugavpils pilsētas dome, 2010
10.	LR MK noteikumi nr. 474 „Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju, valsts pirmpirkuma tiesībām un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu"
11.	Marka Rotko mākslas un informācijas centra izveide Arsenāla ēka Daugavpils cietoksnī, Daugavpils pilsētas dome, 2007
12.	Daugavpils Rotko mākslas centra darbības stratēģija 2013-2017, Daugavpils pilsētas dome, 2010
13.	Daugavpils cietokšņa Nikolaja vārtu un tilta tehniskā apsekošana, arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija un kultūrvēsturiskā izpēte, Daugavpils pilsētas dome, 2008
14.	Daugavpils (Dinaburgas) cietokšņa kara hospitāļa kultūrvēsturiskā izpēte, Daugavpils pilsētas dome, 2010
15.	Pētījums izglītības, tūrisma infrastruktūras un kultūras vērtību saglabāšanas sektoros par Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta līdzfinansētā projekta „Valsts un privātās partnerības attīstība Daugavpils cietoksnī" (LV0057) īstenošanas iespējām, izmantojot valsts un privāto partnerību, Finanšu ekonomiskais pamatojums, Daugavpils pilsētas dome, 2010
16.	Daugavpils (Dinaburgas) cietokšņa Hospitāļa ēkas mārketinga plāns, Daugavpils pilsētas dome, 2010
17.	DAUGAVPILS CIETOKŠŅA ARHITEKTŪRAS AUTENTISKUMA PROBLĒMAS. P.Blūms
18.	http://dinaburgascietoksnis.lcb.lv

19.	www.dcdc.du.lpi.lv
20.	www.daugavpils.lv
21.	www.politika.lv
22.	STARPTAUTISKĀ ZINĀTNISKI – PRAKTISKĀ KONFERENCE „DAUGAVPILS CIETOKSNIS. VĒSTURE. ŠODIENA. NĀKOTNE.", 2008

EEZ FI un Norvēģijas FI Projekts „Ūdenstorņa ēkas paraugrestaurācija un apsaimniekošana Daugavpils cietoksnī”

RESTAURĀCIJAS UN APSAIMNIEKOŠANAS VADLĪNIJAS

Inga Goldberga
stratēģiskās plānošanas eksperte
15.02.2011.

PROJEKTA VISPĀRĒJAIS MĒRĶIS

- **Daugavpils cietokšņa - pilsētas vēsturiskā centra un Eiropas kultūras mantojuma saglabāšana**

- **Projekta realizācijas gaitā paredzēts sasniegt 3 specifiskus mērķus:**

(1) *Izstrādāt trīs sektoru (pašvaldība, valsts un privātais) sadarbības mehānismu cietokšņa restaurācijai un apsaimniekošanai jeb „Daugavpils cietokšņa restaurācijas un apsaimniekošanas vadlīnijas”*

(2) *restaurēt Ūdenstorņa ēku, kā paraugu Cietokšņa ēku restaurācijai un izveidot „Daugavpils cietokšņa Kultūras un informācijas centru”*

(3) *nodrošināt Ūdenstorņa ēkas apsaimniekošanu*

- IZPĒTE
- RESTAURĀCIJAS PROJEKTS
- ĒKAS RESTAURĀCIJA

APSAIMNIEKOŠANAS UN RESTAURĀCIJAS VADLĪNIJAS

- SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS
- ATTĪSTĪBAS KONCEPCIJA
- APSAIMNIEKOŠANAS MODELIS
- RESTAURĀCIJAS VADLĪNIJAS

CIETOKŠŅA KULTŪRAS UN INFORMĀCIJAS CENTRS

- KULTŪRAS PASĀKUMU PLĀNS

PUBLICITĀTES MATERIĀLI

- BUKLETS

Izejas punkts...

- DEFINĒTS ATTĪBAS MĒRĶIS
- DETĀLPLĀNOJUMS
- DAUDZ IESTRĀŽU/ PĒTĪJUMU
- ESOŠIE PROJEKTI
- .....

Plānošanas dokumentu hierarhija

Pilsētas plānošanas dokumenti

- Pilsētas attīstības programma
- Pilsētas teritorijas plānojums

Teritorijas/ objekta attīstības dokumenti

- *Cietokšņa attīstības koncepcija*
- Cietokšņa detālplānojums

realizācija

- *Cietokšņa attīstības koncepcijas ieviešanas plāns* (apsaimniekošanas plāns/ vadlīnijas, restaurācijas vadlīnijas utt.)

DAUGAVPILS (DINABURGAS) CIETOKŠŅA RESTAURĀCIJAS UN APSAIMNIEKOŠANAS VADLĪNIJAS

SATURS

- Esošās situācijas raksturojums
- Cietokšņa kompleksa attīstības koncepcija
- Cietokšņa uzturēšanas un apsaimniekošanas modelis
- Cietokšņa restaurācijas un atjaunošanas vadlīnijas
- Priekšlikumi vadlīniju realizācijai
- **Pielikumi** (*starptautiskā pieredze; saistošo dokumentu saraksts; Cietokšņa teritorijā realizējamo un plānoto projektu saraksts; iesaistīto institūciju saraksts ; pārvaldes nolikuma paraugs; skatu punktu analīze; kultūras pasākumu plāns)*

SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS

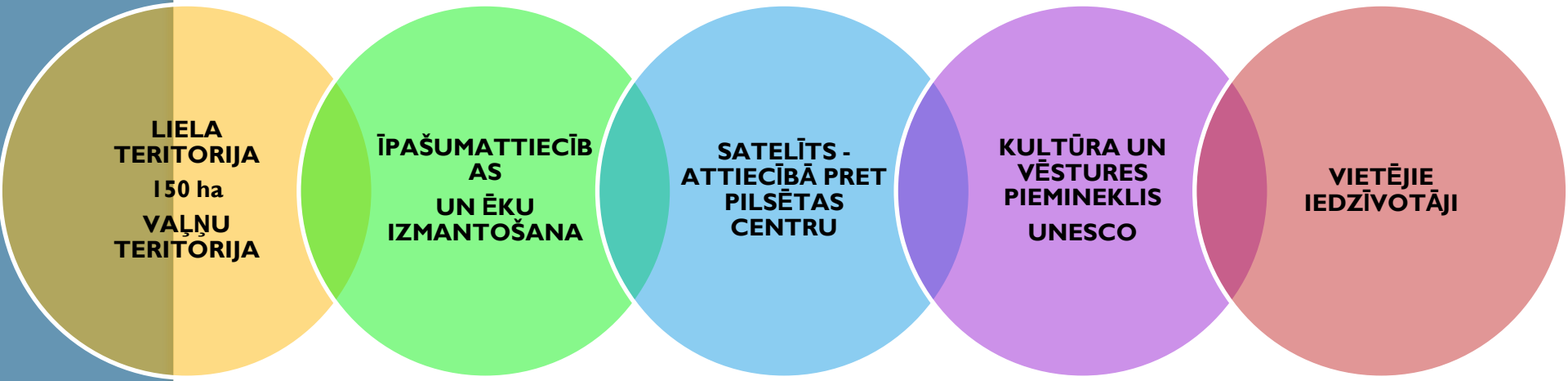

Uzsāktie projekti

DAUGAVPILS (DINABURGAS) CIETOKSNIS

VĒRTĪBAS

- VĒSTURISKĀS AIZSARDZĪBAS ARJITEKTŪRA (BŪVES UN DABAS TERITORIJAS)

- SARKANO ĶIEĢEĻU ARHITEKTŪRA

- ANSAMBĻI JEB OBJEKTU GRUPAS

- ATSEVIŠĶI MEMORIĀLI

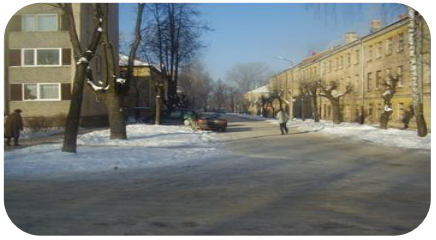

- JAUNAIS UN VECAIS

ARHITEKTŪRA
VĒSTURE
UTILITĀRĀ
CIETOKŠŅA KOMPLEKSS
DABAS
AUTENTISKUMS
MATERIĀLĀ

CIETOKŠŅA KOMPLEKSA ATTĪSTĪBAS MĒRĶI UN UZDEVUMI

Daugavpils cietokšņa reģenerācija – priekšnoteikums valsts pilsētbūvnieciskā pieminekļa kā unikāla kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai un racionālai izmantošanai, izveidojot to par administratīvo, kultūras, darījumu, atpūtas un tūrisma centru.

(Daugavpils pilsētas attīstības programmā 2008.-2014. gadam „Mana pils Daugavpils”)

ATTĪSTĪBAS TAKTIKAS IZVĒLE

- Kā vēsturisku kompleksu?
- Kā īpašu, slēgtu, ierobežotu aktivitāšu teritoriju?
- *Kā vienu no pilsētas mikrorajoniem?*
- Kā rezervātu – muzeju?
- **Kā pārvaldīt?**
- ***Kā prezentēt?***
- Pretendēt uz UNESCO vai nē?

ATTĪSTĪBAS VIRZIENI UN VEICAMIE PASĀKUMI

- Vēsturiskā telpa
- Kopiena
- Publiskie pakalpojumi un transports
- Teritorijas apsaimniekošana
- Tūrisms un kultūras telpa
- Ainava un daba
- Teritorijas mārketings
- Izglītība, komunikācija
- UNESCO

VĒSTURISKĀ TELPA

- Vēsturiskā mantojuma vērtību (objektu) tehniskā stāvokļa, saglabātības un citu vērtību apzināšana, formulēšana, sistematizēšana:
  - *vēsturisko, arhitektonisko un nepieciešamības gadījumā arheoloģisko pētījumu veikšana pirms objektu atjaunošanas uzsākšanas;*
  - *objektu (aizsargbūvju) uzmērīšana, fotometrija;*
  - *apdraudēto vietu noteikšana un konservācijas darbu veikšana;*
  - *regulāra objekta apsekošana un apsaimniekošana*.

- Kvantitatīvo un kvalitatīvo kritēriju noteikšana objekta saglabāšanai un izmantošanai
- Neizmantoto objektu (ēku, aizsargbūvju, brīvo teritoriju) izmantošanas mērķa noteikšana un attīstības pasākumu veikšana
- Neatkarīgas uzraudzības un vērtēšanas kritēriju un procedūras noteikšana
- Objektu uzturēšanai/saglabāšanai nepieciešamo resursu nodrošināšana
- Daugavpils (Dinaburgas) cietokšņa dokumentācijas centra izveide un darbības nodrošināšana
- Pētniecības pasākumu organizēšana un regulāru vēsturiski zinātnisko konferenču organizēšana sadarbībā

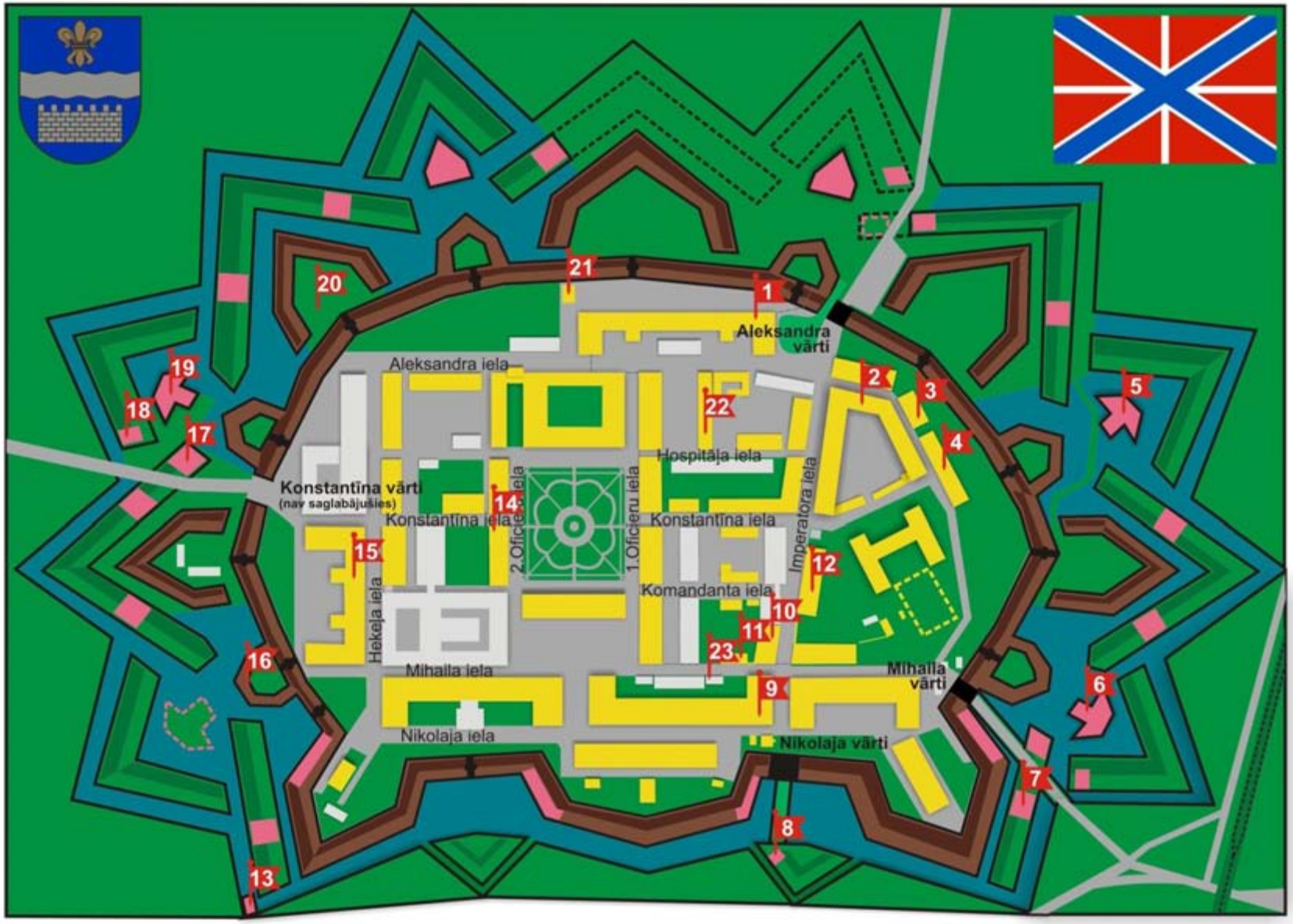

Dinaburgas Cietokšņa shēma ar nopietnu problēmu vietām

Daugavpilī, 2011.gada janvāris

Rasēja un apkopoja: A.Mahlins

KOPIENA

- Ekskluzīvas dzīves vietas **attīstība**, *ko nosaka vietas vēsturiskais statuss (tīra, droša un estētiska vide) pieejami pašvaldības un citi pakalpojumi un atpūtas iespējas teritorijas patstāvīgajiem iedzīvotājiem*

Dzīvojamo rajonu **iekšpagalmu sakārtošana**

Esošo **dzīvojamo ēku fasāžu rekonstrukcija** (t.sk. energoefektivitātes pasākumi);

Vadīta, organizēta tūristu plūsma, kas nodrošina līdzsvaru starp Cietokšņa apmeklētāju un iedzīvotāju interesēm

Jaunu dzīvojamo teritoriju veidošana Cietokšņa vēsturiskajā daļā

- **Informācijas nodrošināšana Cietokšņa un pilsētas iedzīvotājiem un līdzdalības veicināšana Cietokšņa attīstības iniciatīvā**

- Cietokšņa kopienas fonda izveide

SABIEDRISKĀS AKTIVITĀTES

PUBLISKIE PAKALPOJUMI UN TRANSPORTS

- **Cietokšņa** pieejamības no Daugavpils pilsētas centra nodrošināšana, gan pilsētas iedzīvotājiem, gan viesiem:
  - *publiskā transporta attīstība*
  - *gājēju un veloceliņa izbūve*
  - *autostāvvietu izbūve*
- **Cietokšņa** caurlaidības **nodrošināšana** (vārti), palielinoties publisko pakalpojumu iestāžu izvietojumam un palielinoties tūristu skaitam un iedzīvotāju skaitam

- Publisko pakalpojumu attīstība Cietokšņa teritorijā, nosakot ēkas vēlamo izmantošanas veidu un ieviešot veicināšanas vai atbalsta pasākumus

TRANSPORTA ATTĪSTĪBAS SHĒMA

CIETOKŠŅA DETĀLPLĀNOJUMS

APZĪMĒJUMI

- Detālplānojuma robeža
- Sarkanā līnija
- Lielceļš
- Pilsētas maģistrāle
- Pilsētas ielas
- Vietējās ielas
- Vienvirziena kustības ielas
- Piebrauktuves
- Gājēju laukumi ar ierobežotu transporta kustību
- Publiskās autostāvvietas
- Publiskās automašīnu un autobusu stāvvietas
- Galvenie gājēju ceļi
- Servitūtu teritorijas

Traffic concept: Proposal for evaluation and efficienciy

DP-5: transport development scheme

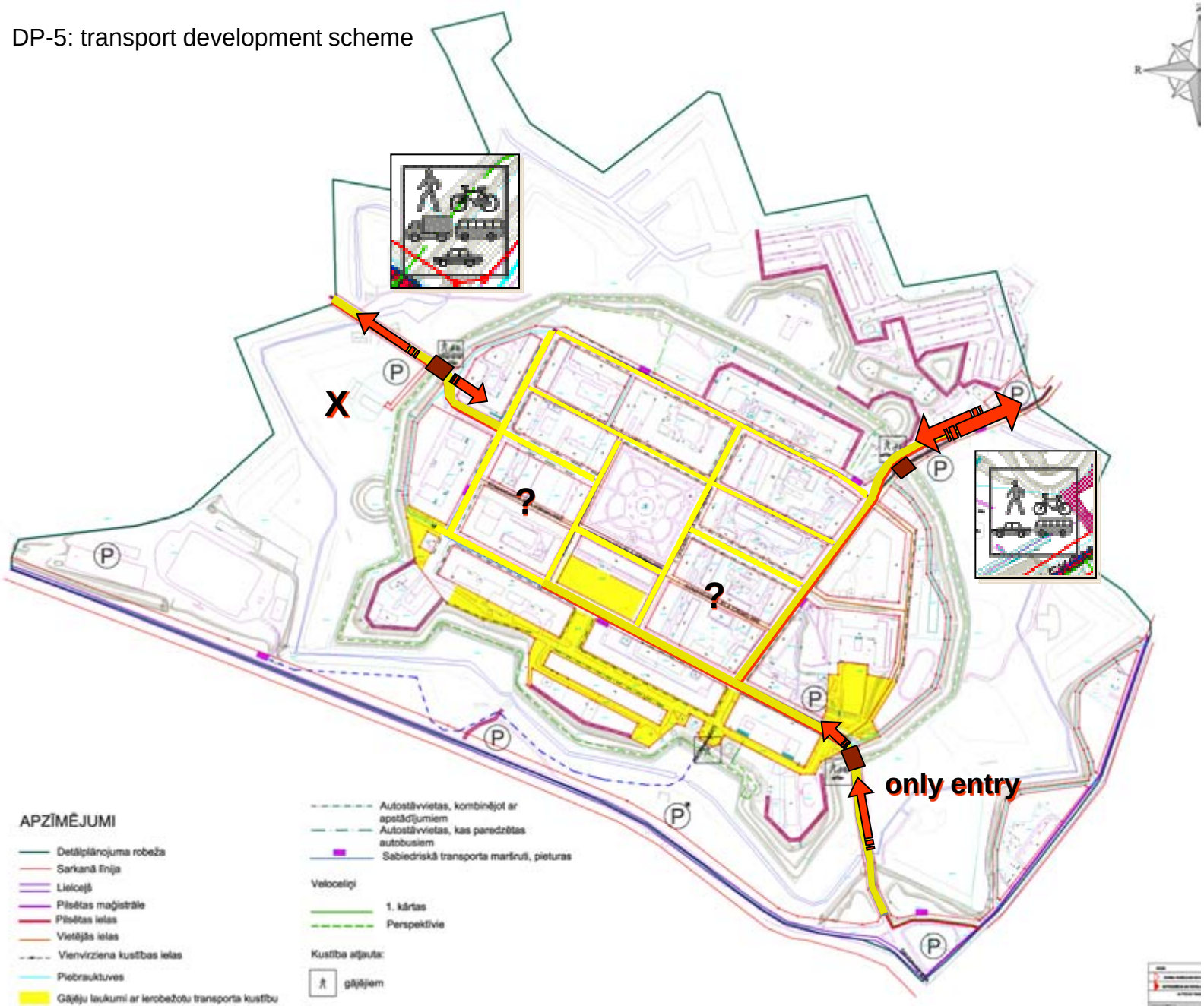

TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANA (MENEDŽMENTS)

- Saglabāšana
- Ēku, būvju un teritoriju izmantošana
- Darba vietu radīšana (veicināšana)
- Ienākumu ģenerēšana (tai skaitā tūrisms, citi pakalpojumi)
- UNESCO prasības, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības likuma prasības
- Tehniskā apsaimniekošana – ūdens apgāde un kanalizācija; siltumapgāde; elektroapgāde; utml.
- Cietokšņa pārvaldes izveidošana

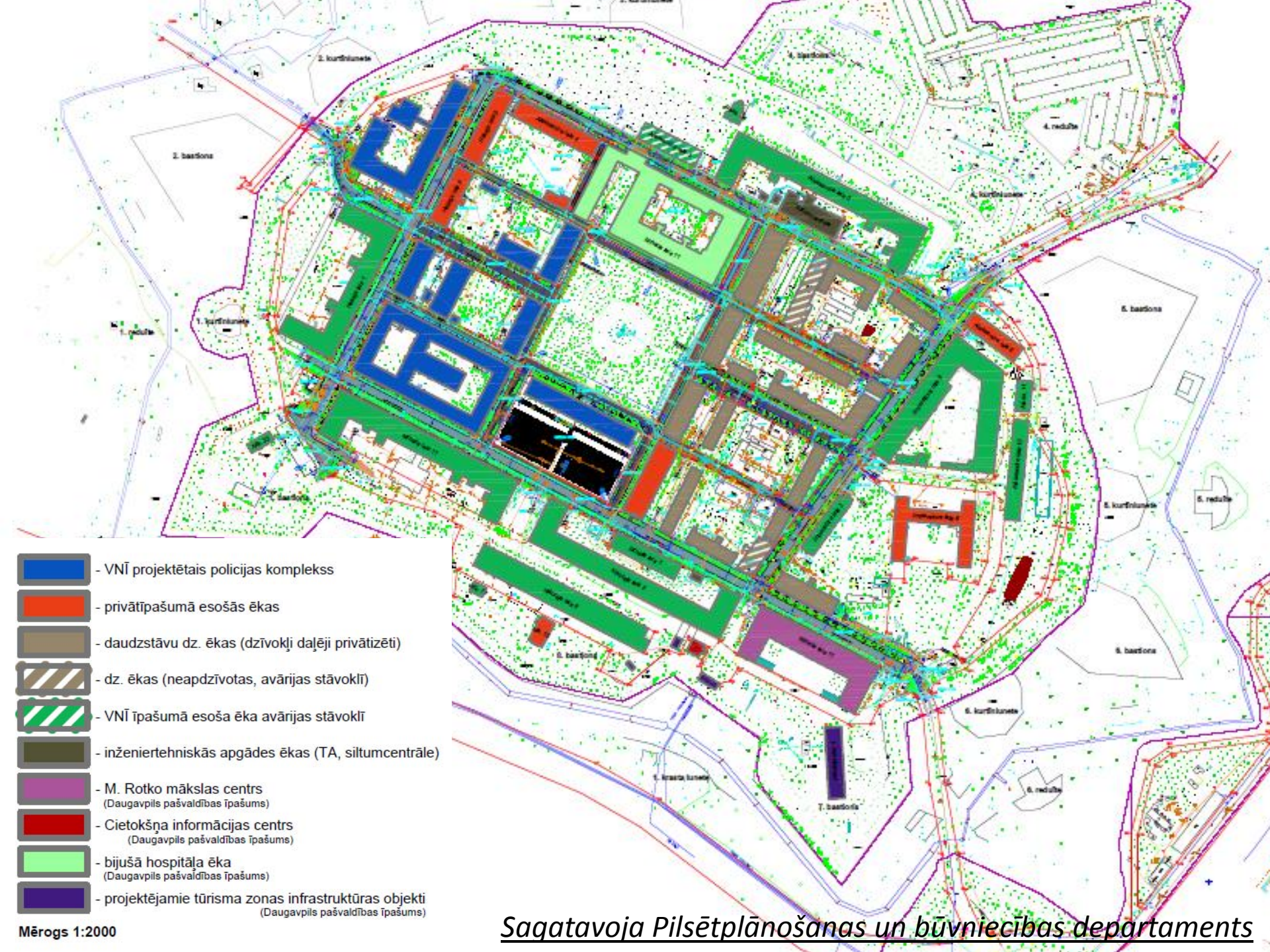

Sagatavoja Pilsētplānošanas un būvniecības departaments

PRIEKŠLIKUMI
Dinaburgas cietokšņa ārējo nocietinājumu turpmākai izmantošanai
Sagatavoja :A.Mahlins

1) sakārtot un atvērt apskatei
2) ierīkot pastaigu takas
3) izveidot sporta laukumus
4) atjaunot estrādi
5) ziemā nodrošināt vietu sikspārņu ziemošanai, bet vasarā atvērt apskatei
6) izmantot kā noliktavas
7) u.c.

Daugavpils Cietokšņa ēkas pase
Mācību korpuss 1. Oficieru ielā 2

- **Adrese**
- **Kadastra nr.**
- **Ēkas/zemesgabala platība**
- **Īpašnieks**
- **Datējums, stils**
- **Kultūrvēsturiskā vērtība, valsts aizsardzības statuss**
- **Sākotnējā funkcija**
- **Patreizējā funkcija**
- **Atļautā izmantošana (pēc detālplānojuma)**
- **Plānotā izmantošana**
- **Projektēšanas stadija**

Apraksts

Tehniskais stāvoklis un neatliekamie pasākumi

Aprīkojums

Prasības, ēku rekonstruējot

Optimālā ēkas izmantošana

!!! tiek sagatavotas Pilsētplānošanas un būvniecības departamentā, pamatojoties uz pieejamo informāciju.

TŪRISMS UN KULTŪRAS TELPA

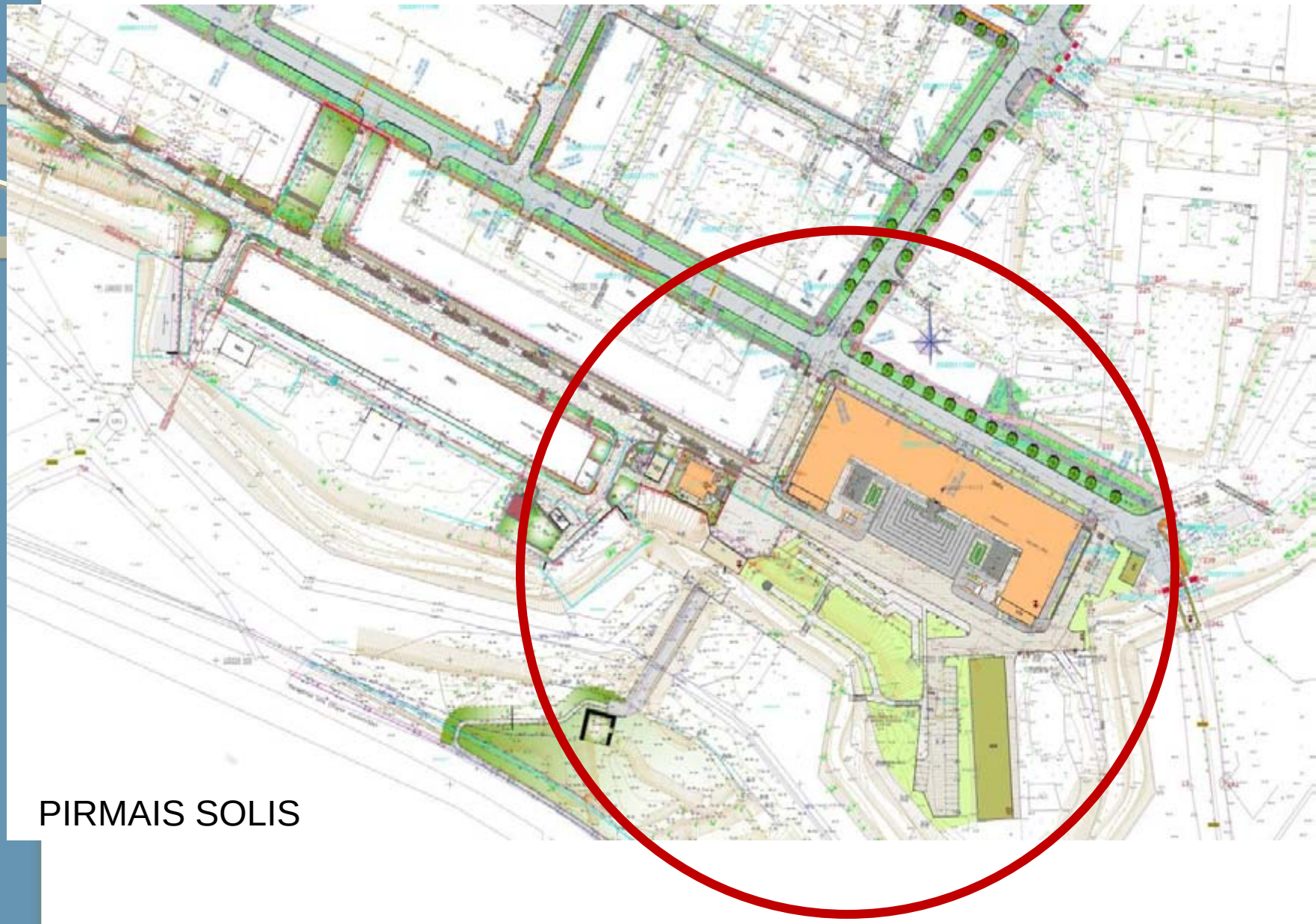

PIRMAIS SOLIS

TŪRISMS UN KULTŪRAS TELPA (2)

- **Cietokšņa informatīvās sistēmas izstrāde un ieviešana:**
  Informācijas zīmju/ karšu utt. sistēmas izveide un apsaimniekošana (ieskaitot aktualizāciju): reklāmas/informācijas stendi vai vitrīnas; WC zīmes; info monitori; vietas/ ēkas informatīvās zīmes; tūrisma maršrutu/taku norādes; individuālās zīmes „info desk" tūristiem ...
- **Apmeklētāju centra izveide (ūdenstornis) un apkārtējā telpa**
- **Pakalpojumi** (restorāni; kafejnīcas; hotelis/ hostelis; skolēnu nometnes; vietas konferencēm un citiem pasākumiem...)
- **Informatīvo stendu** (zīmju) **izvietošana** (pilsētas centrā un pie pieejas pilsētai, uz robežās ar Lietuvas Republiku, u.c.)
- **Autostāvvietas izveide**
- **Publisko tualešu izbūve**
- **Cietokšņa muzeja izveide**
- **Tūrisma taku izveide**
- **Mājas lapas izveide un regulāra aktualizācija**

Informācija

TŪRISMS UN KULTŪRAS TELPA (3)

- **Katrai mērķgrupai atbilstoša pakalpojuma izveide**

Pilsētas iedzīvotājiem interesēs pastaigu vietas, piknika vietas, *nūjotāju* takas, veloceliņi, vietas sporta aktivitātēm, suņu pastaigu vietas....

Organizētām tūristu grupām, iespēja iegādāties suvenīrus, informatīvos materiālus, kvalitatīvi gidu pakalpojumi un gadalaikam un ekskursijai atbilstošu aktivitāšu pieejamība. Lai gūtu papildus finansējumu var tikt organizēti lielu grupu ēdināšanas pakalpojumi, demonstrējumi, iespējas piedalīties aktivitātēs

Skolēnu grupas – komplekss pakalpojums dienai, plaša vieta, organizētas aktivitātes, ēdināšanas pakalpojumi

Individuālie ceļotāji – kvalitatīvi informatīvie materiāli ar maršruta aprakstu, video gidi, informatīvās zīmes, apzīmējumi

Pētniekiem, zinātniekiem un studentiem – iespējas strādāt DCDC, piedalīties organizētos pētījumos, nometnēs, konferencēs...

- **Cietokšņa kultūras un informācijas centra darbības nodrošināšana (tai skaitā nodrošinot TIC pakalpojumus)**
- **Kultūras programmas realizācija**
- **Profesionālu gidu sagatavošana**
- **Tūristu un apmeklētāju menedžments**

!!! Svarīgi izvietojot zīmes nodrošināt drošību, īpaši, aizsargbūvju un vaļņu teritorijā

Ainava un daba

- Jāizstrādā cietokšņa ainavu plānojums
- Vēsturisko parku atjaunošana un kopšana
- Skatu punktu noteikšana, aprīkošana, pieejamības nodrošināšana
- Meliorācijas sistēmas atjaunošana un uzturēšana
- Vaļņu atbrīvošana no kokiem un krūmiem un to regulāra kopšana
- Sikspārņi
- “pieeja” Daugavai
- Energotaupības un vides prasību ievērošana ēku atjaunošanā un apsaimniekošanā

TERITORIJAS MĀRKETINGS

- izvēlēties komunicējamo ziņu *(„ideālā nocietinātā pilsēta"* vai nocietinājumu sistēmas daļa starp A un R, vai....)
- mērķis - mainīt tēlu no slēgtas, militāras teritorijas uz jaunu un modernu dzīves un atpūtas vietu *(jauna telpa vēsturiskā vidē modernai dzīvei, līdzsvars starp saglabāšanu un inovāciju)*
- Tūrisma un kultūras telpas izveide un menedžments
- Būt tīklā, iekļauties maršrutos, starptautiskā sadarbība
- Mārketinga stratēģijas izstrāde un realizācija

Cietokšņa pārvalde

CIETOKŠŅA APSAIMNIEKOŠANAS UN UZTURĒŠANAS MODELIS

MENEDŽMENTA STRUKTŪRAS UN UZDEVUMU IZMAIŅAS

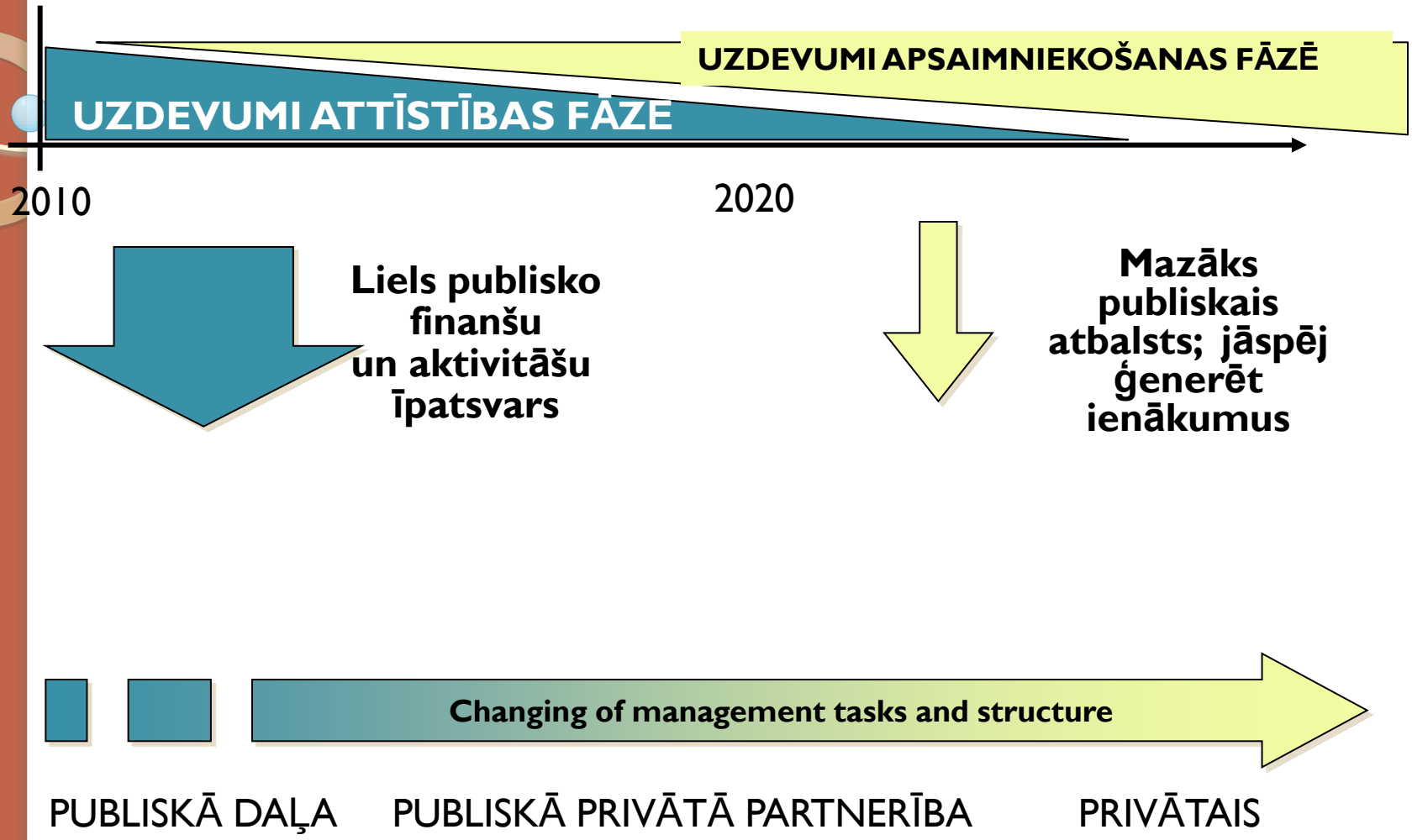

IETEICAMĀ STRUKTŪRA

Cietokšņa pārvalde

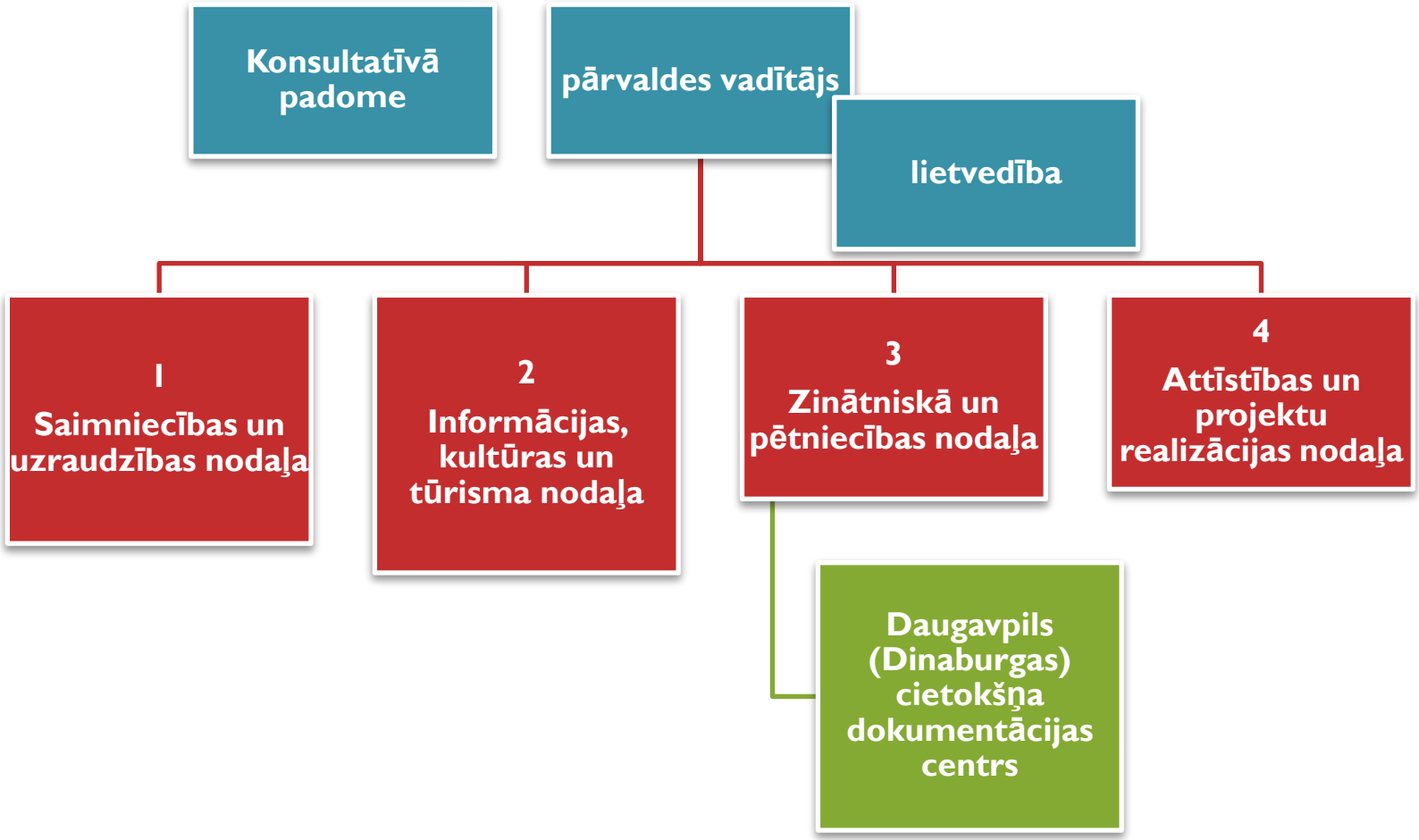

CIETOKŠŅA PĀRVALDE

ALTERNATĪVAS

1. Visas funkcijas tiek sadalītas starp esošajām institūcijām un uzņēmumiem (Dome, TIC, DZKSU, utml.).
2. Visas funkcijas tiek sadalītas starp esošajām institūcijām un uzņēmumiem (Dome, TIC, DZKSU, utml.), bet tiek nominēts viens atbildīgais cilvēks ar pašvaldības vadītāja rīkojumu. Atbildīgā persona nodrošina visu aktivitāšu koordināciju.
3. Visas funkcijas tiek sadalītas starp esošajām institūcijām un uzņēmumiem (Dome, TIC, DZKSU, utml.), bet tiek nominēts viens atbildīgais cilvēks ar pašvaldības vadītāja rīkojumu. Atbildīgā persona nodrošina visu aktivitāšu koordināciju un darba pienākumos ir tikai ar Cietokšņa attīstību un koordināciju saistoši uzdevumi. Cietokšņa pārvaldnieks.
4. Cietokšņa pārvaldes funkcijas tiek uzticētas kādam šobrīd no jauna veidojamajām struktūrām: DRMC vai Cietokšņa informācijas un kultūras centram.
5. Tiek veidota elastīga un efektīva Cietokšņa pārvalde, kuras lielums ir atkarīgs no veicamo uzdevumu un funkciju apjoma tā izveides sākumā, attīstības stadijā un patstāvīgas darbības stadijā. Sākotnēji pārvalde var tikt veidota uz Cietokšņa informācijas un kultūras centra bāzes, kur papildus tiek nodarbināts viens cilvēks – Cietokšņa pārvaldnieks.

CIETOKŠŅA KULTŪRAS UN INFORMĀCIJAS CENTRA KULTŪRAS PASĀKUMU PLĀNS

SATURS

- TIESISKAIS PAMATS
- DAUGAVPILS CIETOKŠŅA ESOŠĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS KULTŪRAS AKTIVITĀŠU JOMĀ
- DAUGAVPILS CIETOKŠŅA KULTŪRAS AKTIVITĀŠU MĒRĶA GRUPAS
- SVID ANALĪZE
- DAUGAVPILS CIETOKŠŅA KULTŪRAS UN INFORMĀCIJAS CENTRA DARBĪBAS MĒRĶI, VIRZIENI, UZDEVUMI

PLĀNOTIE PASĀKUMI

KULTŪRAS PIEDĀVĀJUMS

KULTŪRAS IZGLĪTĪBA

PĒTNIECĪBA

KULTŪRAS UN TŪRISMA MĀRKETINGS

KRITISKIE PUNKTI

VIENOTIES PAR ATTĪSTĪBAS KONCEPCIJU UN APSAIMNIEKOŠANAS MODELI

IZVEIDOT CIETOKŠŅA PĀRVALDI. KĀDU?

UNESCO?

ORGANIZĒTS TŪRISMS UN AKTĪVA CIETOKŠŅA KOPIENA

ĒKU, BŪVJU UN TERITORIJAS IZMANTOŠANA

VAĻŅU APSAIMNIEKOŠANA

Priekšlikumi vadlīniju realizācijai

- Veikt Detālplānojuma aktualizāciju, ietverot vaļņu teritoriju..
- Izstrādāt un realizēt saglabāšanas programmu.
- Izstrādāt Cietokšņa ēku un būvju koloristikas attīstības koncepciju.
- Cietokšņa saglabāšanas un attīstības padomes izveide. Sabiedriska rakstura institūcija, kas apvieno Cietokšņa teritorijā esošo ēku īpašniekus, atbildīgās un ieinteresētās institūcijas.
- Cietokšņa pārvaldes izveide. Tās galvenais uzdevums ir pamatojoties uz Cietokšņa saglabāšanas un attīstības koncepciju izstrādāt ikgadējus pasākumu plānus, nodrošināt sadarbību ar visām ieinteresētajām pusēm un piesaistīt nepieciešamos resursus koncepcijas realizācijai.

PALDIES PAR UZMANĪBU!